

Regeringens proposition

2003/04:70

Europarådets straffrättsliga konvention om
korruption, m.m.

Prop.
2003/04:70

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 26 februari 2004

Laila Freivalds

Mona Sahlin
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, Europarådets civilrättsliga konvention om korruption och tilläggsprotokollet till den straffrättsliga konventionen. Regeringen föreslår också de ändringar i brottsbalken som behöver göras för att Sverige skall uppfylla de krav som följer av den straffrättsliga konventionen och tilläggsprotokollet. Det föreslås att mutbestämmelserna skall göras tillämpliga på utländsk minister, ledamot av ett utländskt parlament eller beslutande organ på regional eller lokal nivå, och även på annan person som utövar främmande stats myndighet. Vidare föreslås att mut- och bestickningsbestämmelserna skall göras tillämpliga på ledamot av parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, på domare och andra funktionärer i internationella domstolar, vars domsrätt Sverige godtar samt på utländska skiljemän. Det föreslås också att det införs en särskild straffskala för grova fall av bestickning.

En rent nationellt betingad lagstiftningsfråga tas också upp. Det föreslås att bestämmelserna om bestickning och mutbrott inte längre skall vara tillämpliga på ledamöter i beslutande organ som hör till församlingar och kyrkliga samfälligheter.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Förslag till lag om ändring i brottsbalken.....	5
3	Ärendet och dess beredning.....	8
4	Nuvarande svenska regler om bestickning och mutbrott	9
4.1	Materiella regler.....	9
4.2	Särskilda åtalsregler	11
4.3	Svensk domsrätt.....	11
5	Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och tilläggsprotokollet till konventionen.....	12
5.1	Inledning	12
5.2	Konventionens huvudsakliga innehåll och en bedömning av lagstiftningsbehovet	13
5.3	Tilläggsprotokollets huvudsakliga innehåll och en bedömning av lagstiftningsbehovet	29
6	Tillträde till den straffrättsliga konventionen och dess tilläggsprotokoll.....	31
7	Ändringar i brottsbalken.....	33
7.1	Utländska ministrar och parlamentariker m.fl.	33
7.2	Parlamentariker m.fl. i mellanstatliga eller överstatliga organisationer	34
7.3	Domare i internationella domstolar	35
7.4	Grova fall av bestickning	36
7.5	Ledamöter av styrelser eller motsvarande som hör till en församling eller kyrklig samfällighet.....	37
7.6	Utländska skiljemän.....	38
7.7	De särskilda åtalsreglerna	38
8	Europarådets civilrättsliga konvention om korruption.....	39
8.1	Allmänt om konventionen.....	39
8.2	Konventionens huvudsakliga innehåll	40
8.3	Behov av lagstiftning	41
8.4	Tillträde till konventionen.....	49
9	Ikraftträdande	49
10	Ekonomiska konsekvenser	50
11	Författningskommentar	50
Bilaga 1	Criminal law convention on corruption (ETS 173).....	53
Bilaga 2	Straffrättslig konvention om korruption (ETS 173).....	69
Bilaga 3	Additional protocol to the criminal law convention on corruption (ETS 191).....	85
Bilaga 4	Tilläggsprotokoll till den straffrättsliga konventionen om korruption (ETS 191)	90

Bilaga 5	Sammanfattning av departementspromemorian Sveriges tillträde till Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m. (Ds 2002:67).....	95	Prop. 2003/04:70
Bilaga 6	Promemorians lagförslag.....	96	
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanserna	98	
Bilaga 8	Lagförslag från promemorian om Sveriges tillträde till tilläggsprotokollet.....	99	
Bilaga 9	Förteckning över remissinstanserna till promemorian	100	
Bilaga 10	Civil law convention on corruption (ETS 174).....	101	
Bilaga 11	Civilrättslig konvention om korruption (ETS 174)	109	
Bilaga 12	Förteckning över remissinstanserna till promemorian Europarådets civilrättsliga konvention om korruption	117	
Bilaga 13	Lagrådsremissens lagförslag	118	
Bilaga 14	Lagrådets yttrande	120	
Bilaga 15	Förteckning över instanser som beretts tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till proposition såvitt avser de särskilda åtalsreglerna	121	
	Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 26 februari 2004 ..	122	
	Rättsdatablad.....	123	

Regeringen föreslår att riksdagen

dels antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken,

dels godkänner Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll

– med den reservation beträffande artikel 12 i konventionen som regeringen förordat,

– med de förklaringar beträffande artikel 17 i konventionen som regeringen förordat och

– med den deklaration beträffande Gruppen av stater mot korruption som regeringen förordat (avsnitt 6),

dels godkänner Europarådets civilrättsliga konvention om korruption med den deklaration beträffande Gruppen av stater mot korruption som regeringen förordat (avsnitt 8.4).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 7 och 17 §§ samt 20 kap. 2 och 5 §§ brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

7 §¹

Den som till

1. arbetstagare,
2. annan som avses i 20 kap. 2 §,
3. *främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1, eller*
4. *någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet* lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för bestickning till böter eller fängelse i högst två år.

Den som till arbetstagare *eller* annan som avses i 20 kap. 2 § lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för bestickning till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

17 §²

I vissa fall av bestickning får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren till den som utsatts för bestickningen eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detta gäller om bestickning skett i förhållande till någon som

1. inte är arbetstagare hos staten eller hos kommun,
2. inte omfattas av 20 kap. 2 § andra stycket 1–4 *eller 6* och
2. inte omfattas av 20 kap. 2 § andra stycket 1–4, 8 *eller 9* och
3. inte är främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling.

¹ Senaste lydelse 1999:197.

² Senaste lydelse 1999:197.

Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vad i första stycket sägs om arbetstagare skall också tillämpas på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund, församling, kyrklig samfällighet eller allmän försäkringskassa,	1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund eller allmän försäkringskassa,
--	--

2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,

3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,

4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet och	4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet,
--	---

5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan

a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet,

b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning,

c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller

d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c, och	d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c,
--	--

6. ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission, Europaparlamentet eller Europeiska gemenskapernas revisionsrätt eller domare i Europeiska gemenskapernas domstol.	6. främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 1,
---	---

7. någon som, utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet eller utländskt skiljemannauppdrag,

8. ledamot av kontrollorgan, beslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, och

9. domare eller annan funktionär i internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar.

³ Senaste lydelse 1999:197.

Åklagare får, utan hinder av vad som annars är föreskrivet, åtala brott varigenom arbetstagare hos staten eller hos kommun eller annan som avses i 2 § andra stycket 1–4 har åsidosatt vad som åligger honom i utövningen av anställningen eller uppdraget.

Utän hinder av bestämmelserna i första stycket skall dock gälla

1. vad som i denna balk föreskrivs om att åtal inte får ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat och

2. vad som i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, för vilken straff är stadgat endast om den förövas av innehavare av anställning eller uppdrag som avses i första stycket.

Har mutbrott begåtts av någon som inte omfattas av första stycket eller av 2 § andra stycket 6, får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Har mutbrott begåtts av någon som inte omfattas av första stycket eller av 2 § andra stycket 8 eller 9 och inte är främmande statsminister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling, får åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om det inte finns särskilda bestämmelser för ett visst fall, får åklagare åtala brott mot sådan tystnadsplikt som gäller till förmån för enskild målsägande endast om denne anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om åtal för brott som i utövningen av tjänsten eller uppdraget begåtts av riksdagsledamot, statsråd, justitieråd, regeringsråd eller innehavare av tjänst eller uppdrag hos riksdagen eller dess organ gälla särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

⁴ Senaste lydelse 1999:197.

Vid det europeiska justitieministermötet i Valletta 1994 slog justitieministrarna fast att korruption var ett allvarligt hot mot demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Mötet uppdrog åt Europarådet att försöka avvärja detta hot. Utgångspunkten var att en effektiv kamp mot korruption förutsätter internationellt samarbete såväl inom som utom Europarådets medlemsstater.

Inom Europarådet har herefter två konventioner om korruption utarbetats, en straffrättslig och en civilrättslig. Till den straffrättsliga konventionen har även ett protokoll förhandlats fram. Sverige deltog aktivt i arbetet.

Den straffrättsliga konventionen i engelsk lydelse tillsammans med en översättning till svenska som utarbetats inom Regeringskansliet finns i *bilagorna 1 och 2*. Tilläggsprotokollet finns i *bilagorna 3 och 4*.

Europarådets straffrättsliga konvention om korruption antogs i november 1998. Konventionen öppnades för undertecknande den 27 januari 1999. Sverige undertecknade konventionen samma dag. Den 1 januari 2004 hade konventionen undertecknats av 45 stater och ratificerats av 22 av dessa stater, Albanien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Irland, Kroatien, Lettland, Litauen, Makedonien, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Storbritannien, Tjeckien och Ungern samt av Serbien och Montenegro. Konventionen trädde i kraft den 1 juli 2002.

Inom Justitiedepartementet har departementspromemorian Sveriges tillträde till Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m. (Ds 2002:67) utarbetats. I promemorian föreslås att Sverige skall ratificera konventionen. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 5*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 6*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 7*. Remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2002/9251/L5).

Under förhandlingarna av konventionen diskuterades korruption hos skiljemän och nämndemän. Det rådde enighet om att dessa skulle omfattas, men skillnader i ländernas lagstiftning gjorde att man bestämde sig för att lyfta ut denna fråga från konventionen. I stället behandlas korruption inom dessa grupper i ett tilläggsprotokoll till konventionen. Tilläggsprotokollet öppnades för undertecknande den 15 maj 2003 och undertecknades samma dag av Sverige. Den 1 januari 2004 hade 23 länder, inklusive Sverige, undertecknat protokollet, men endast Storbritannien hade ratificerat detsamma. Det krävs att fem länder ratificerar protokollet innan det träder ikraft.

Inom Justitiedepartementet har en promemoria utarbetats om Sveriges tillträde till tilläggsprotokollet. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 8*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 9*. Remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2003/8342/L5).

Den civilrättsliga konventionen i engelsk lydelse tillsammans med en översättning till svenska som utarbetats inom Regeringskansliet finns i *bilagorna 10 och 11*.

Europarådets civilrättsliga konvention om korruption antogs i september 1999. Konventionen öppnades för undertecknande den 4 november 1999 och Sverige undertecknade konventionen den 8 juni 2000. Den 1 januari 2004 hade 35 stater undertecknat konventionen, bland dem Sverige, och 17 av dessa stater hade ratificerat konventionen, Albanien, Bosnien och Hercegovina, Bulgarien, Estland, Finland, Georgien, Grekland, Kroatien, Litauen, Makedonien, Polen, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien, Turkiet och Ungern. Konventionen trädde i kraft den 1 november 2003.

Inom Justitiedepartementet har en promemoria utarbetats om Sveriges tillträde till den civilrättsliga konventionen. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 12*. Remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju1999/2290/L2).

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 22 januari 2004 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 13*.

Lagrådet har lämnat förslagen utan invändning. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 14*.

Beträffande de i 17 kap. 17 § och 20 kap. 5 § brottsbalken föreslagna lagändringarna har Lagrådets yttrande inte inhämtats. Som Lagrådet har påpekat i sitt yttrande är det fråga om följdändringar; hänvisningar i de särskilda åtalsreglerna behöver ändras och kompletteras. Justeringarna är av så enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande bedömts sakna betydelse. För att komplettera beredningsunderlaget i denna del har inom Justitiedepartementet upprättats ett utkast till proposition, som sänts ut för synpunkter. Vilka domstolar, myndigheter och organisationer som beretts tillfälle att yttra sig framgår av *bilaga 15*. Utkastet till proposition och lämnade synpunkter finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2002/9251/L5).

I förhållande till lagrådsremissens förslag har dessutom en rent redaktionell ändring gjorts.

4 Nuvarande svenska regler om bestickning och mutbrott

4.1 Materiella regler

De svenska reglerna om straffansvar för korruption utgörs framför allt av brottsbalkens bestämmelser om bestickning och mutbrott, 17 kap. 7 § respektive 20 kap. 2 §. Bestämmelserna utgör i stora delar varandras spegelbilder. Det straffbelagda handlandet, dvs. givandet eller tagandet av mutan, motsvarar i princip varandra. Även kretsen av personer som omfattas av straffansvaret är i stora delar densamma, men här finns vissa

skillnader. Det gäller framför allt utländska statsmän och myndighetspersoner som omfattas av bestickningsbestämmelserna men inte av mutbrottsbestämmelserna.

Ansvar för *mutbrott* gäller arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning. Detsamma gäller om arbetstagaren begått gärningar innan han eller hon fick anställningen eller efter det att anställningen upphörde (20 kap. 2 § första stycket brottsbalken).

Vad som sägs om arbetstagare tillämpas också, enligt paragrafens andra stycke, på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund, församling, kyrklig samfällighet eller allmän försäkringskassa,
2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,
3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,
4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet,
5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet, b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning, c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller d) övervaka utförandet av en sådant uppgift som anges i a, b eller c, och
6. ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission, Europaparlamentet eller Europeiska gemenskapernas revisionsrätt eller domare i Europeiska gemenskapernas domstol.

Straffet för mutbrott är böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

För *bestickning* döms den som till 1) arbetstagare, 2) annan som avses i 20 kap. 2 §, 3) främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1, eller 4) någon som, utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts, utövar främmande stats myndighet lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen. Straffet för bestickning är böter eller fängelse i högst två år (17 kap. 7 § brottsbalken). Det finns ingen särskild straffskala för grova brott.

Arbetstagarbegreppet i bestämmelserna om bestickning och mutbrott gäller inte enbart personer i offentlig tjänst, utan även anställda i den privata sektorn. Det är inte heller begränsat till enbart svenska förhållanden. Det är således ett brott enligt svensk lag även för en utländsk arbetstagare att låta sig mutas, liksom att besticka en sådan, oavsett om denne är i offentlig eller privat tjänst. Detsamma gäller den personkategori som anges i 20 kap. 2 § andra stycket 5. Däremot gäller bestämmelserna i paragrafens andra stycke 1–4 endast svenska förhållanden (se prop. 1975/76:176 s. 40). Det är alltså för närvarande inte straffbart enligt svensk lag för t.ex. en utländsk minister eller en ledamot av ett utländskt parlament att låta sig mutas. Däremot är det, enligt 17 kap. 7 § 3, straffbelagt att besticka en sådan person.

Av brottsbalken följer att mutbrott inom den privata sektorn får åtalas endast efter angivelse från arbets- eller uppdragsgivaren eller då åtal krävs från allmän synpunkt (20 kap. 5 § första och tredje styckena). En motsvarande åtalsregel för bestickning finns i 17 kap. 17 § brottsbalken. Bestämmelserna tar sikte på mindre och med hänsyn till rådande sed eller uppfattning någorlunda ursäktliga fall.

De särskilda åtalsreglerna vid korruptionsbrott gäller inte endast för svenska förhållanden. Även åtal för bestickning och mutbrott som gäller utländska privata arbets- eller uppdragstagare eller av utländska offentliga arbetstagare förutsätter åtalsangivelse eller att åtalet krävs från allmän synpunkt. Detsamma gäller för åtal för bestickning av ledamöter av utländska organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1 samt för åtal avseende bestickning av den som utövar främmande stats myndighet. Dessa två sista kategorier tillkom vid utvidgningen av den personkrets som omfattas av besticknings- och mutbrottet som skedde år 1999. Det uttalades då (prop. 1998/99:32 s. 78 f.) att de intresseavvägningar som ligger bakom de särskilda åtalsreglerna är giltiga också beträffande åtal för mutbrott och bestickning med utländska inslag. Det ansågs därför inte omotiverat att det för sådana brott som regel skulle krävas en begäran från en drabbad huvudman för att åtal skall kunna väckas.

Till detta kommer att det för åtal för brott som begåtts utomlands krävs ett förordnande från regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill (2 kap. 5 § brottsbalken). Riksåklagaren har bemyndigats att meddela sådant förordnande för vissa situationer, se förordningen (1993:1467) med bemyndigande för Riksåklagaren att förordna om väckande av åtal i vissa fall.

4.3 Svensk domsrätt

För att de svenska mut- och bestickningsbestämmelsernas räckvidd på det internationella planet skall kunna bedömas måste också reglerna om svensk domsrätt över brott begångna utomlands beaktas.

Förutsättningarna för att ett brott som begåtts utomlands skall kunna prövas av svensk domstol anges i 2 kap. brottsbalken. Sverige har en i internationell jämförelse vid straffrättslig jurisdiktion. Utöver de traditionella principerna om territorialitet och nationalitet som grund för domsrätt (2 kap. 1 § respektive 2 § första stycket 1) har Sverige domsrätt över t.ex. utlänningar som vistas här i riket om det för brottet enligt svensk lag kan följa fängelse i mer än sex månader.

Enligt 2 kap. 2 § brottsbalken föreligger svensk domsrätt för utomlands begångna brott om brottet begåtts av

- 1) svensk medborgare eller av utlänning med hemvist i Sverige,
- 2) utlänning utan hemvist i Sverige, som efter brottet blivit svensk medborgare eller tagit hemvist här i landet eller som är dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare och finns här, eller
- 3) annan utlänning som finns här i landet och det enligt svensk lag kan följa mer än sex månaders fängelse på brottet.

En förutsättning för att svensk domsrätt skall föreligga enligt nu angivna bestämmelser är att gärningen var straffbar på orten där den begicks (krav på dubbel straffbarhet). Det finns emellertid inget formellt krav på att lagstiftningen på gärningsorten verkligen upprätthålls med någon effektivitet, men detta kan få betydelse t.ex. vid den materiella prövningen av om en förmån skall anses otillbörlig enligt den svenska korruptionslagstiftningen.

Svensk domsrätt över brott som begåtts utomlands föreligger också om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning (2 kap. 3 § 4 brottsbalken). Här uppställs inget krav på dubbel straffbarhet. Regeln torde kunna få betydelse främst om en svensk offentlig tjänsteman låter sig mutas utomlands. Såväl besticknings- som mutbrottet torde då kunna anses begånget mot Sverige.

Utöver det nu sagda kan svensk domsrätt föreligga om lagföring överförs från ett land som, i likhet med Sverige, anslutit sig till den europeiska konventionen om överförande av lagföring i brottmål, se 2 kap. 3 a § brottsbalken och lagen (1976:19) om internationellt samarbete rörande lagföring för brott.

Svensk domstols behörighet kan begränsas av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller, enligt vad därom särskilt är stadgat, av överenskommelse med främmande makt (2 kap. 7 § brottsbalken). Bestämmelser om detta ges bl.a. i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Det bör nämnas att Internationella straffrättsutredningen i sitt betänkande Internationella brott och svensk jurisdiktion (SOU 2002:98) har föreslagit förändringar av de svenska domsrättsreglerna. Förslaget bereds för närvarande i Justitiedepartementet.

5 Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och tilläggsprotokollet till konventionen

5.1 Inledning

Handel och annan ekonomisk verksamhet blir alltmer global. Den otillbörliga inverkan på besluts- och handlingsprocesser i samhället som korruptionen utgör kan snedvrída konkurrensen och missgynna det fria handelsutbytet och har en hämmande effekt på handel och ekonomisk tillväxt.

Vidare utgör korruption inom den offentliga sektorn ett hot mot det demokratiska systemet. Ett samhälle med utbredd korruption är ett mindre effektivt och osäkrare samhälle. Blotta misstanken om korruption i den offentliga sektorn – som ju finns till för att verka i medborgarnas intresse – kan ha en demoraliserande effekt på medborgarna i ett samhälle.

Sverige deltar aktivt i det internationella samarbetet på området. Den svenska strafflagstiftningen är redan relativt långtgående, både vad gäller de gärningar som är kriminaliserade och den internationella räckvidden. Inte minst för att skapa likvärdiga konkurrensförutsättningar för svenskt

näringsliv ligger det i vårt intresse att så många länder som möjligt åtar sig att bredda sina regelverk.

Det finns sedan tidigare ett antal straffrättsliga instrument för bekämpande av korruption, t.ex. EG:s s.k. bedrägerikonvention med två tilläggsprotokoll¹, en konvention mot korruption inom EU², ett rambeslut om kampen mot korruption inom den privata sektorn³ och OECD-konventionen om bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförbindelser⁴. En konvention mot korruption har nyligen antagits av FN. Det internationella samarbetet utgör ett viktigt redskap för att skapa så heltäckande och harmoniserade regler mot korruption som möjligt. Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och dess tilläggsprotokoll utgör en betydelsefull del i det arbetet och syftar till att stärka det internationella samarbetet i kampen mot korruption. Genom att ratificera konventionen och protokollet förbinder sig medlemsstaterna att samordna kriminaliseringen av korruption och att förbättra det internationella straffrättsliga samarbetet för att bekämpa korruption. Genom Gruppen av stater mot korruption (GRECO) underkastar sig medlemsstaterna även en övervakning av genomförandet av konventionen och tilläggsprotokollet.

5.2 Konventionens huvudsakliga innehåll och en bedömning av lagstiftningsbehovet

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller i huvudsak åtagandena i konventionen. En viss utvidgning av den personkrets som omfattas av bestämmelserna om mut- och bestickningsbrott krävs dock för att Sverige skall leva upp till konventionens krav. Det kan även ifrågasättas om straffskalan för bestickning lever upp till konventionens krav på effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder.

Promemorians bedömning stämmer överens med regeringens (se promemorian s. 20 f.).

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna tillstyrker bedömningen eller lämnar den utan invändning. *Göteborgs tingsrätt* tar dock upp frågan om lagstiftningsåtgärder inte bör vidtas så att bestämmelserna om mutbrott och bestickning omfattar också självständiga företagare. *Institutet mot mutor* ifrågasätter om inte den personkrets som omfattas av konventionens bestämmelser om aktiv och passiv korruption inom den privata sektorn också innefattar personer som inte täcks av den svenska lagstiftningen i dag. *Stockholms Handelskammare* och *Svenskt Näringsliv* instämmer i institutets synpunkter. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* ifrågasätter om inte svensk domsrätt bör utökas.

Remissinstansernas synpunkter i övrigt tas upp i avsnitten 6 och 7.

Bakgrund: Konventionen innehåller 42 artiklar. Den föreskriver att staterna skall införa straffansvar för bestickning och mutbrott inom såväl

¹ EGT C 316, 27/11/1995, EGT C 313, 23/10/1996, EGT C 221, 19/7/1997.

² EGT C 195, 25/6/1997.

³ EGT L 192, 31/7/2003.

⁴ Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, antagen 21 november 1997.

den offentliga som den privata sektorn och med avseende på vissa internationella organ. Vidare innehåller konventionen kriminaliseringsbestämmelser om s.k. handel med inflytande, penningtvätt av medel som härrör från korruption och vissa bokföringsrelaterade gärningar. Konventionen innehåller också föreskrifter om ansvar och påföljder för såväl fysiska som juridiska personer, nationella program för korruptionsbekämpning samt bestämmelser om domsrätt, internationellt samarbete och utlämning.

Till konventionen har en förklarande rapport utarbetats. I denna anges att det praktiska rättslivet har svårigheter med lagföring av korruptionsbrott med internationell anknytning, särskilt när det gäller utländska offentliga tjänstemän. Svårigheterna hänger samman med att olika länder definierar ”offentlig tjänsteman” olika och med de hinder som uppkommer vid internationellt rättsligt samarbete. Konventionen syftar till att avhjälpa dessa problem.

Skälen för regeringens bedömning

Definitioner

Artikel 1 innehåller definitioner. Där anges bl.a. vad som i konventionen avses med ”offentlig tjänsteman”. Avsikten är att artikeln skall ha en så vid tillämpning som möjligt för att undvika luckor i kriminaliseringen av korruption i den offentliga sektorn. Värt att notera är dock att begreppet offentlig tjänsteman skall tolkas i enlighet med den nationella lagen i den stat där personen i fråga utövar sin funktion och som begreppet används i det landets strafflag. Artikeln i sig fordrar inga lagstiftningsåtgärder.

Offentliga tjänstemän och offentliga församlingar

Genom *artikel 2* åtar sig konventionsstaterna att kriminalisera att någon uppsåtligt utlovar, erbjuder eller lämnar, direkt eller indirekt, en av deras offentliga tjänstemän, till förmån för tjänstemannen själv eller till förmån för någon annan, en otillbörlig förmån för att tjänstemannen skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten (s.k. aktiv korruption).

Bestämmelsen i *artikel 3* utgör en spegelbild av artikel 2 och föreskriver kriminalisering av den offentliga tjänstemannens begäran om eller mottagande av den otillbörliga förmånen eller accepterandet av ett erbjudande eller ett löfte om en sådan förmån (s.k. passiv korruption).

Det handlande som skall straffbeläggas motsvaras till fullo av den brottsliga gärningen i brottsbalkens bestämmelser om bestickning och mutbrott.

Vad gäller mottagarkretsen – nationella offentliga tjänstemän – så torde begreppet arbetstagare täcka de flesta personer inom den aktuella kategorin. Borgmästare – som nämns i definitionen av begreppet tjänsteman i artikel 1 a – finns inte längre i svensk förvaltning. Ministrar – som även de nämns i artikel 1 a – omfattas redan av de svenska bestämmelserna, se 17 kap. 7 § 2 och 20 kap. 2 § andra stycket 2 brottsbalken. Artiklarna 2 och 3 fordrar således inga lagstiftningsåtgärder.

I artiklarna 4–6, 9 och 11 har det handlande som skall straffbeläggas angivits genom en hänvisning till artiklarna 2 och 3. Eftersom bedöm-

ningen redan gjorts att svensk rätt uppfyller konventionens krav beträffande det brottsliga handlandet kommenteras inte det närmare under de artiklarna.

Artikel 4 avser aktiv och passiv korruption som berör medlemmar i inhemska offentliga församlingar som har lagstiftande eller förvaltande befogenheter.

Den åsyftade personkretsen torde motsvaras av riksdagsmän och ledamöter i kommun- respektive landstingsfullmäktige och möjligen även ledamöter i kommunala nämnder. Alla nu nämnda personkategorier täcks av reglerna om bestickning och mutbrott, se 17 kap. 7 § 2 och 20 kap. 2 § andra stycket 1 och 2. Någon lagstiftningsåtgärd är alltså inte heller i detta fall nödvändig.

Artikel 5 rör aktiv och passiv korruption av utländska offentliga tjänstemän.

Man bör kunna utgå ifrån att de allra flesta av de tjänstemän som avses är "arbetstagare", vilka i denna egenskap således omfattas av den svenska regleringen, både vad gäller bestickning och mutbrott. Utifrån definitionen i artikel 1 a skall kriminaliseringen utgå från personens ställning i det land där han eller hon utövar sin funktion. Man kan således inte här, till skillnad från vad som gäller inhemska offentliga tjänstemän, vid kriminaliseringen undanta utländska borgmästare från kretsen av personer som skall omfattas av bestämmelserna.

En utländsk minister omfattas uttryckligen av personkretsen i 17 kap. 7 § 3 brottsbalken och en utländsk borgmästare torde under alla omständigheter falla in under bestämmelsen i 17 kap. 7 § 4 (efter föreslagna lagändringar 17 kap. 7 § första stycket jfr med 20 kap. 2 § andra stycket 6 och 7 brottsbalken). Det är således redan i dag straffbart att besticka en utländsk borgmästare eller minister.

När det sedan gäller den passiva sidan av brottsligheten är, som framgår av avsnitt 4.1, reglerna i 20 kap. 2 § andra stycket 1–4 endast tillämpliga på svenska förhållanden. Inte heller någon annan bestämmelse i mutbrottsparagrafen avser utländska ministrar eller borgmästare. Det är således inte straffbart i Sverige för en utländsk minister eller borgmästare att låta sig mutas. För att uppfylla konventionsåtagandet i dessa delar krävs lagändringar. Dessa behandlas närmare i avsnitt 7.1.

Artikel 6 avser aktiv och passiv korruption som rör medlemmar av utländska offentliga församlingar som har lagstiftande eller förvaltande befogenheter.

Det är givetvis mycket svårt att bilda sig en fullständig uppfattning om vilka personkategorier i andra stater som kan falla in under definitionen. Klart torde dock vara att utländska parlamentsledamöter berörs. Enligt vad som anges i den förklarande rapporten skall även ledamöter i utländska regionala och lokala beslutande församlingar omfattas av kriminaliseringen. Dessa personkategorier träffas av bestämmelsen i 17 kap. 7 § 3 brottsbalken (efter föreslagna lagändringar 17 kap. 7 § första stycket jfr med 20 kap. 2 § andra stycket 6 brottsbalken). Den svenska bestickningsregleringen får därför anses motsvara konventionens krav vad gäller den aktiva sidan av korruptionsbrottsligheten.

Beträffande den passiva sidan finns det i Sverige ingen motsvarande reglering för utländska parlamentariker och ledamöter i utländska regionala och lokala beslutande församlingar. Det är alltså inte straffbart enligt

svensk lag för t.ex. en utländsk parlamentsledamot att låta sig mutas. För att uppfylla konventionsåtagandet som rör de nu aktuella personkategorierna krävs således lagändring. Den närmare utformningen av förslaget behandlas i avsnitt 7.1.

Korruption i den privata sektorn

Artiklarna 7 och 8 handlar om aktiv och passiv korruption i den privata sektorn.

Det handlande som skall kriminaliseras motsvaras av den brottsliga gärningen i de svenska reglerna om bestickning och mutbrott.

Den personkrets som omfattas är enligt konventionen ”någon person som leder eller arbetar för, i vilken egenskap som helst, enheter i den privata sektorn”. För straffbarhet förutsätts enligt konventionen att det är fråga om ett brott mot en plikt.

Av den förklarande rapporten framgår det att inte endast arbetsgivar- och arbetstagarförhållanden omfattas utan också andra typer av relationer såsom t.ex. förhållandet mellan advokat och klient. Avsikten är också, enligt den förklarande rapporten, att även personer som inte är anställda eller arbetar permanent för ett företag men som kan binda företaget rättsligt (”engage the responsibility of the company”) skall omfattas, t. ex. konsulter och handelsagenter. Det uttalas vidare att kriminaliseringen av korruption i den privata sektorn ytterst syftar till att skydda förtroendet och lojaliteten mellan uppdragstagaren och uppdragsgivaren och att de personer som skall omfattas av ansvaret har en allmän lojalitetsplikt mot sin huvudman, en allmän skyldighet att inte handla i strid med dennes intressen.

Som *Göteborgs tingsrätt* påpekar torde de svenska bestämmelserna om mutbrott och bestickning inte omfatta fall där påverkan avser en självständig företagares eget agerande som inte har samband med något uppdrag som denne åtagit sig. Det gäller t. ex. att förmå innehavaren av en butik att göra sina inköp hos en viss leverantör (se Cars, T., Mutbrott, bestickning och korruptiv marknadsföring, 2 uppl. 2001, s. 17). Frågan är om konventionen avser att täcka även sådana gärningar. Syftet med att omfatta korruption i den privata sektorn är enligt den förklarande rapporten att skydda förtroende och lojalitet som är en grundsten i privata förhållanden, samt att garantera respekten för en rättvis konkurrens. En förutsättning för straffbarhet vid korruption inom den privata sektorn är enligt konventionen att syftet är att adressaten skall förmås att vidta eller underlåta att vidta en åtgärd som bryter mot hans eller hennes *plikt*. I de fall en självständig företagare agerar på egen hand utan att det har samband med ett uppdrag kan man knappast hävda att företagaren handlar i strid med en plikt.

Några remissinstanser, bl.a. *Institutet mot mutor*, ifrågasätter om inte den personkrets som omfattas av konventionens bestämmelser om aktiv och passiv korruption också innefattar personer som inte är arbetstagare och som inte ingår i den krets av uppdragstagare som ryms under 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken. Institutet nämner att t.ex. rådgivare och konsulter kan ha ett betydande inflytande över beslutsprocessen hos kunden eller huvudmannen.

Den krets av personer som kan göra sig skyldig till mutbrott enligt 20 kap. 2 § andra stycket 5 brottsbalken – och i förhållande till vilka bestickningsbrottet kan begås – omfattar den som på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för annan sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet, genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning, självständigt handha en kvalificerad teknisk uppgift eller övervaka utförandet av en sådan uppgift som nu angetts. Personkretsen är i stort sett densamma som den som enligt 10 kap. 5 § brottsbalken kan göra sig skyldig till trolöshet mot huvudman. Bestämmelsen omfattar t.ex. styrelseledamöter i bolag och andra juridiska personer, revisorer, mäklare, handelsagenter och advokater som har hand om annans rättsliga angelägenheter. Även konsulter kan omfattas av straffansvaret, om en förtroendeställning är för handen. Om, för att ta ett exempel som nämns i förarbetena, en kommun anlitar en ingenjörsfirma för att utvärdera inkomna anbud på en utlyst entreprenad och råda kommunen vid valet av entreprenör, så omfattas den på ingenjörfirman som är ansvarig för fullgörandet av detta uppdrag av mutansvar. Detsamma gäller enligt förarbetena om kommunen sedan anlitar firman för att kontrollera entreprenadarbetets utförande (prop. 1975/76:176 s. 35). Däremot omfattas inte materiella uppdrag, t.ex. entreprenadavtal och andra arbetsbeting av bestämmelserna. Dessa uppdrag har ingen utpräglad förtroendekaraktär utan uppdragstagaren är närmast att se som en självständig motpart till uppdragsgivaren. Att låta straffansvaret omfatta också materiella uppdrag har avvisats eftersom ansvaret då skulle komma att omfatta en alltför bred och varierad personkrets.

De svenska reglerna är långtgående och täcker de flesta uppkomna situationer av korruption inom den privata sektorn. Som nyss nämnts kan också rådgivare och konsulter omfattas av straffansvaret, om inslaget av förtroendeställning blir tillräckligt starkt. Att utvidga ansvaret ytterligare skulle föra mycket långt och kräver noggranna överväganden. Enligt den bedömning som kan göras här torde avsikten med konventionen knappast heller ha varit att gå längre än svensk lagstiftning gör i dag. Syftet med bestämmelserna i konventionen motiveras på samma sätt som de svenska reglerna, nämligen att skydda förtroendet och lojaliteten mellan huvudmannen eller uppdragsgivaren å ena sidan och uppdragstagaren å den andra. Även konventionen tycks uppställa, om än implicit, att det skall finnas ett förtroendeförhållande aktörerna emellan.

Sammantaget görs alltså här samma bedömning som i promemorian, nämligen att de svenska bestämmelserna om mutbrott och bestickning också på detta område är tillräckliga för att uppfylla konventionens krav.

Korruption i internationella organ

Artikel 9 avser aktiv och passiv korruption av tjänstemän och andra anställda i en offentlig mellan- eller överstatlig organisation eller motsvarande organ som Sverige är medlem i.

Den personkategori som artikeln tar sikte på är framför allt tjänstemän inom t.ex. FN, Europarådet och EU. Alla personer som är att anse som anställda omfattas av de svenska reglerna om bestickning och mutbrott. Artikeln torde inte kräva kriminalisering av andra än arbetstagare. Något

behov av lagstiftningsåtgärder finns således inte för att uppfylla konventionens krav.

Artikel 10 gäller aktiv och passiv korruption som rör medlemmar i parlamentariska församlingar till mellan- eller överstatliga organisationer som Sverige är medlem i.

Det handlande som skall kriminaliseras motsvaras till fullo av den brottsliga gärningen i bestämmelserna om bestickning och mutbrott.

De parlamentariska församlingar som omfattas av bestämmelsen är t.ex. Europarådets parlamentariska församling och Europaparlamentet. Vad gäller ledamöter i Europaparlamentet är både den aktiva och den passiva sidan av korruptionsbrottet kriminaliserad genom en uttrycklig reglering om detta, se 17 kap. 7 § 2 och 20 kap. 2 § andra stycket 6 brottsbalken (efter föreslagen lagändring 17 kap. 7 § första stycket och 20 kap. 2 § andra stycket 8 brottsbalken).

Beträffande ledamöter i andra internationella parlamentariska församlingar än Europaparlamentet föreligger ingen kriminalisering för korruptionsbrott. Det är alltså inte straffbart enligt svensk lag för t.ex. en ledamot i Europarådets parlamentariska församling att låta sig mutas, och inte heller att besticka en sådan person. För att Sverige skall uppfylla sitt åtagande enligt konventionen krävs lagändring. Den närmare utformningen av denna behandlas i avsnitt 7.2.

Artikel 11 avser aktiv och passiv korruption av domare och tjänstemän i internationella domstolar var domsrätt godtas av konventionsstaten.

Tjänstemän i internationella domstolar torde i de allra flesta fall kunna betecknas som arbetstagare och omfattas då av brottsbalkens regler om bestickning och mutbrott. De domstolar det skulle kunna bli fråga om är t.ex. Europadomstolen, Internationella brottmålsdomstolen och EG-domstolen. Domare i den sistnämnda domstolen omfattas uttryckligen av de svenska reglerna, både vad gäller aktiv och passiv korruption, se 17 kap. 7 § 2 och 20 kap. 2 § andra stycket 6 brottsbalken (efter föreslagna lagändringar 17 kap. 7 § första stycket och 20 kap. 2 § andra stycket 9 brottsbalken). Svenska domare, även justitie- och regeringsråd, faller in under begreppet arbetstagare och mycket talar för att även domare och tjänstemän i internationella domstolar också gör det. Det finns emellertid utrymme för viss osäkerhet om detta. Det var också just denna osäkerhet som föranledde införandet av regler som uttryckligen slår fast att domare i EG-domstolen omfattas av besticknings- och mutbrottsreglerna (se prop. 1998/99:32 s. 47, bet. 1998/99:JuU16 s. 8). Samma osäkerhet får anses finnas här. Det bör därför uttryckligen slås fast att domare och tjänstemän i internationella domstolar, vars domsrätt godtas av Sverige, omfattas av straffansvar för mutbrott liksom av skyddet mot bestickning. Den närmare utformningen av bestämmelsen behandlas i avsnitt 7.3.

Handel med inflytande, m.m.

Artikel 12 föreskriver kriminalisering av ”handel med inflytande”. Det som skall göras straffbart är att utlova, lämna eller erbjuda en otillbörlig förmån till någon som påstår eller bekräftar sig kunna utöva ett oegentligt inflytande över t.ex. en offentlig tjänsteman, parlamentariker eller minister. Det skall också göras straffbart för denne mellanman att begära, mota eller anta ett erbjudande eller löfte om en otillbörlig förmån som er-

sättning för inflytandet oavsett om den otillbörliga förmånen är för mellanmannen själv eller för någon annan person. Det krävs inte att den över vilken inflytandet skall utövas får någon del av mutan.

Det centrala i kriminaliseringen är att motverka mutor som förekommer i syfte att åstadkomma ”ett oegentligt inflytande” över en viss person. Enligt den förklarande rapporten till konventionen är syftet med kriminaliseringen att komma åt personer som, till exempel på grund av sitt yrke eller sociala position, har kontakt med personer med makt och som försöker utnyttja denna situation för att skaffa sig själv fördelar. Den person som skall utöva inflytandet är en mellanman och kan vara i princip vem som helst. Det uppställs inget krav på att han eller hon skall vara anställd någonstans eller ha någon viss position.

Av den bedömning som regeringen gör i avsnitt 6 följer att någon ansvarighet till det straffansvar som beskrivs i artikel 12 inte nu bör införas i Sverige. Sverige bör i stället utnyttja den möjlighet att reservera sig mot bestämmelsen som ges i artikel 37.1.

Enligt *artikel 13* skall konventionsstaterna kriminalisera det handlande som avses i artikel 6.1 och 6.2 i Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (förverkandekonventionen)⁵ när förbrottet har utgjorts av ett brott enligt artiklarna 2–12 i den nu aktuella konventionen. I förverkandekonventionens artikel 6.1 respektive 6.2 åtar sig staterna att kriminalisera olika former av befattning med egendom som utgör vinning av brott, oavsett vilken typ av brott som genererat vinningen. Det som nu skall kriminaliseras är alltså hantering av vinning av korruptionsbrottslighet.

Sveriges tillträde till förverkandekonventionen bedömdes inte kräva några lagändringar (se prop. 1995/96:49 s. 39, bet. 1995/96:JuU10 s. 5). Några lagändringar som inskränker den svenska lagstiftningen vad gäller s.k. penningtvättsbrott har inte skett sedan tillträdet till förverkandekonventionen. Tvärtom har lagstiftningen på området gjorts mer långtgående. De regler som i huvudsak aktualiseras är bestämmelserna om häleri och penninghäleri, 9 kap. 6 och 6 a §§ brottsbalken.

Det andra tilläggsprotokollet till EG:s bedrägerikonvention (EGT C 221, 19.7.1997) innehåller ett åtagande med i praktiken samma innebörd som det nu aktuella. Vid Sveriges tillträde till tilläggsprotokollet gjordes bedömningen att några lagändringar inte krävdes för att uppfylla åtagandet i protokollet (prop. 2000/01:133, bet. 2001/02:JuU2). Skäl saknas att göra någon annan bedömning nu. Inte heller här behöver alltså några lagändringar göras för att Sverige skall uppfylla konventionens krav beträffande penningtvätt av vinning av korruptionsbrott.

Artikel 14 förpliktar konventionsstaterna att införa straff eller andra sanktioner för någon som, i syfte att dölja eller maskera sådant brott som avses i artiklarna 2–12, upprättar eller använder t.ex. en faktura eller annat räkenskapsmaterial med oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller rättsstridigt underlåter att bokföra en betalning.

Att *upprätta* en faktura eller annat räkenskapsmaterial med oriktiga eller ofullständiga uppgifter torde i många fall utgöra osant intygande enligt 15 kap. 11 § första stycket brottsbalken. Att *använda* en sådan faktura

⁵ Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime ETS No. 141.

ra, räkenskapsmaterial eller annan verifikation som innehåller oriktiga eller ofullständiga uppgifter kan utgöra brukande av osann urkund enligt 15 kap. 11 § andra stycket brottsbalken. Den som *underlåter att bokföra en betalning* kan under vissa förutsättningar göra sig skyldig till bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken. Detsamma gäller den som underlåter att bevara bokföringsmaterial eller som lämnar oriktiga uppgifter i bokföringen. Att förstöra en faktura eller annan urkund kan också utgöra undertryckande av urkund enligt 14 kap. 4 § brottsbalken. Den svenska lagstiftningen får anses uppfylla de krav som konventionen ställer i denna artikel.

Artikel 15 förpliktar konventionsstaterna att straffbelägga medhjälp till de brott som anges i konventionen.

Regler om ansvar för medhjälp till brott finns i 23 kap. 4 § brottsbalken. Enligt bestämmelsen föreligger medhjälpsansvar för alla brott i brottsbalken och alla brott i andra författningar för vilka fängelse är föreskrivet. De brott som kan komma i fråga enligt konventionen är alla brottsbalksbrott. De svenska reglerna om medhjälpsansvar uppfyller således konventionens krav.

Enligt *artikel 16* skall bestämmelserna i konventionen inte påverka bestämmelserna i någon internationell överenskommelse eller motsvarande vad gäller hävande av immunitet. Sådana immunitetsavtal kan finnas för bl.a. tjänstemän i internationella organisationer (jfr artikel 9 i konventionen) och för domare och tjänstemän i internationella domstolar (jfr artikel 11 i konventionen). I svensk rätt regleras frågor om immunitet och privilegier främst i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Som framgår av 2 kap. 7 § brottsbalken kan 1976 års lag medföra begränsningar i svensk domstols behörighet. Lagen hänvisar till olika internationella överenskommelser, vars bestämmelser om immunitet och privilegier införlivats i svensk rätt genom s.k. inkorporering. Artikel 16 i konventionen innebär att immunitetsbestämmelserna i sådana överenskommelser skall respekteras och inte påverkas av konventionen. Folkrättsliga regler om immunitet finns också i internationell sedvanerätt, bl.a. beträffande utländska offentliga tjänstemän (jfr artikel 5 i konventionen). Det följer av 2 kap. 7 § brottsbalken att också denna typ av immunitet kan innebära begränsningar i svensk domstols behörighet. Artikel 16 anger inte uttryckligen att även sådana immunitetsbestämmelser skall respekteras. Av den förklarande rapporten till konventionen framgår det emellertid att erkännandet av internationell sedvanerätt inte utesluts. Artikel 16 medför således inget behov av lagändringar.

Artikel 17 anger vilka jurisdiktionsgrunder konventionsstaterna skall eller kan tillämpa beträffande de brott som anges i artiklarna 2–14 i konventionen. De grunder som anges är a) att brottet har begåtts helt eller delvis på konventionsstatens territorium, b) att gärningsmannen är medborgare i konventionsstaten, offentlig tjänsteman där eller ledamot av statens nationella offentliga församlingar, eller c) att brottet berör en av konventionsstatens offentliga tjänstemän eller ledamöter av dess nationella offentliga församlingar eller en person som avses i artiklarna 9–11 och som samtidigt är en av dess medborgare.

Enligt punkt 2 i artikeln kan konventionsstaterna reservera sig mot tillämpningen, helt eller delvis, av de jurisdiktionsgrunder som anges i punkterna b och c.

Enligt 2 kap. 1 § brottsbalken är svensk domstol behörig att döma för brott som begåtts här i landet. Sverige uppfyller således åtagandet under punkt a.

När det gäller brott som begåtts utomlands dömer enligt 2 kap. 2 § brottsbalken svensk domstol bl.a. om brottet är begånget av svensk medborgare eller av utlänning med hemvist här eller av annan utlänning som finns här, om det för brottet är stadgat fängelse i mer än sex månader, allt under förutsättning att gärningen är straffbar också på gärningsorten. Sverige har således generell domsrätt över svenska medborgare och utlänningar med hemvist här förutsatt att dubbel straffbarhet föreligger. Någon bestämmelse som motsvarar vad som sägs i b om brott av ”offentliga tjänstemän eller ledamot av en av dess nationella offentliga församlingar” finns däremot inte. Något behov av en uttrycklig regel om detta är dock svårt att se. I alla praktiska fall torde det redan finnas möjlighet att lagföra en *offentlig tjänsteman* i de situationer som avses i konventionen. I den mån tjänstemannen inte är svensk medborgare torde han eller hon normalt ha hemvist här eller finnas här i den mening som brottsbalken avser. Också vid detta senare förhållande finns enligt 2 kap. 2 § första stycket 3 brottsbalken svensk domsrätt med hänsyn till att straffskalan för de brott som kommer i fråga enligt konventionen omfattar fängelse i mer än sex månader. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* tar upp det fallet att den offentliga tjänstemannen är utländsk medborgare, tjänstgör i utlandet och inte har annan anknytning hit. Den situation hovrätten tar upp är mycket speciell och förekommer knappast i praktiken utom när det gäller lokalanställda vid svenska beskickningar och konsulat. Om en sådan person låter sig mutas torde dock både bestickningen och mutbrottet kunna anses begånget mot Sverige. Svensk domsrätt föreligger då enligt 2 kap. 3 § 4 brottsbalken. Beträffande *ledamöter i nationella offentliga församlingar* kan det konstateras att svenskt medborgarskap är ett krav för att bli riksdagsledamot (3 kap. 2 och 10 §§ regeringsformen). För att vara valbar till kommun- eller landstingsfullmäktige krävs det enligt 4 kap. 2 och 5 §§ kommunallagen (1991:900) att man åtminstone är folkbokförd i kommunen. Med hänsyn till det sagda görs här den bedömningen att det inte torde finnas något behov av att ändra den svenska lagstiftningen med avseende på punkt b.

Enligt punkt c kan jurisdiktion också övervägas för brott som *berör* en offentlig tjänsteman eller ledamot av landets nationella offentliga församling eller en person som avses i artiklarna 9–11, som samtidigt är en av statens medborgare. Det är här alltså inte, till skillnad mot vad som gäller i punkt b, fråga om fall där gärningsmannen är medborgare i den egna staten. Jurisdiktionsgrunden torde i praktiken främst avse fall där en medborgare i ett annat land, utomlands begår ett bestickningsbrott gentemot en svensk medborgare som innehar en sådan befattning som anges i bestämmelsen, utan att svensken begår något brott för egen del. Så kan vara fallet när en svensk offentlig tjänsteman blir erbjuden en muta utan att acceptera den.

Enligt 2 kap. 3 § 4 brottsbalken döms av svensk domstol om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning. Denna bestämmelse torde medföra att den som utomlands besticker en svensk offentlig tjänsteman eller en ledamot av en svensk nationell offentlig församling kan dömas i Sverige. Den återstå-

ende personkategorin enligt punkten c omfattar svenskar som är tjänstemän i internationella organisationer eller som är ledamöter i internationella parlamentariska församlingar samt svenska domare och tjänstemän vid internationella domstolar. Någon jurisdiktionsregel som omfattar korruptionsbrott som berör dessa personer finns inte i svensk rätt. Något tillräckligt behov av att i Sverige kunna lagföra brott som berör dessa personer, som alltså inte är verksamma här, om gärningsmannen eller brottet i övrigt saknar anknytning till Sverige torde inte föreligga i större utsträckning än som redan i dag följer av 2 kap. 2 § första stycket 3 brottsbalken. Det måste i sådant fall anses tillräckligt att brottet kan beivras i det land som har domsrätt enligt a eller b. Något bärande skäl att ändra lagstiftningen finns alltså inte och Sverige bör följaktligen avge en förklaring där vi förbehåller oss rätten att inte tillämpa punkt c i den mån den avser annat än brott som berör svensk offentlig tjänsteman eller ledamot av svensk nationell offentlig församling.

Sverige bör också avge en förklaring om att tillämpa sina jurisdiktionsbestämmelser endast under förutsättningar att kravet på dubbel straffbarhet är uppfyllt.

Med dessa förbehåll är Sverige enligt bestämmelsen i *artikel 17.3* skyldig se till att domsrätt föreligger för påstådda gärningsmän som befinner sig på svenskt territorium och som inte utlämnas enbart på grund av sin nationalitet (principen om "aut dedere aut iudicare"). I Sverige kan hinder för utlämning på grund av nationalitet i princip uppkomma endast för svenska medborgare, jfr 2 § lagen (1957:668) om utlämning för brott. Som påpekats ovan råder enligt 2 kap. 2 § första stycket 1 brottsbalken generell domsrätt över svenska medborgare för utomlands begångna gärningar, dock förutsatt att kravet på dubbel straffbarhet är uppfyllt. Sverige får därför anses uppfylla konventionsåtagandet.

Reglerna i 2 kap. brottsbalken om svensk domsrätt går i flera avseenden längre än vad konventionen kräver, se t.ex. bestämmelsen i 2 kap. 2 § första stycket 3. *Artikel 17.4* innehåller en erinran om att konventionen inte utesluter domsrätt som utövas av part i enlighet med nationell lag.

Artikel 18 föreskriver att konventionsstaterna skall se till att juridiska personer, under vissa förutsättningar, kan ställas till svars för vissa angivna brott som begås till den juridiska personens förmån. De brott det gäller är aktiv korruption, handel med inflytande och penningtvätt. Som anförts ovan har Sverige för avsikt att reservera sig mot en kriminalisering av handel med inflytande. Enligt *artikel 19.2* skall juridiska personer kunna underkastas effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga eller icke straffrättsliga påföljder, däribland böter.

I Sverige finns det enligt 36 kap. 7–10 §§ brottsbalken möjlighet att ålägga juridiska personer företagsbot när brott begås i utövningen av näringsverksamhet. Företagsbot hanteras inom ramen för det straffrättsliga systemet, men utgör inte ett straff eller en påföljd för brott, utan en särskild rättsverkan av brott. Detta utgör dock inget problem i förhållande till konventionen eftersom det där inte uppställs något krav på att juridiska personer skall kunna dömas till straff i juridisk mening.

Bestämmelser om ansvar för juridiska personer är numera mycket vanliga i internationella instrument, inte minst i rättsakter från EU. Innehållet i artiklarna 18 och 19.2 omfattas t.ex. av åtagandet i artiklarna 8 och 9

i EU:s rambeslut om förstärkning av skyddet mot förfalskning i samband med införandet av euron genom straffrättsliga och andra påföljder (EGT L 140, 14.6.2000, s. 1). I samband med genomförandet av rambeslutet gjordes bedömningen att den svenska regleringen om företagsbot motsvarar åtagandena om ansvar och påföljder för juridiska personer (prop. 1999/2000:85, bet. 1999/2000:JuU20). Kommissionen har vid sin utvärdering av medlemsstaternas genomförande av rambeslutet också ansett att de svenska reglerna om företagsbot uppfyller åtagandet i rambeslutet om ansvar för juridiska personer (KOM [2001] 771 slutlig).

Inte heller konventionens bestämmelser om ansvar och påföljder för juridiska personer kräver alltså någon lagstiftningsåtgärd.

Tilläggas kan att frågan om ansvar för juridiska personer är föremål för överväganden i Sverige. I betänkandet Straffansvar för juridiska personer (SOU 1997:127) har Företagsbotsutredningen lagt fram förslag till ett förändrat system för sanktioner mot juridiska personer och i departementspromemorian Företagsbot (Ds 2001:69) föreslås en reformering av systemet med företagsbot. Såväl betänkandet som promemorian har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Konventionsstaterna åtar sig enligt *artikel 19.1* att, när fysiska personer döms för brotten i artiklarna 2–14, ha påföljder som är effektiva, proportionella och avskräckande.

Påföljden för bestickning är böter eller fängelse i högst två år. Det samma gäller mutbrott. Om mutbrottet är grovt, så skall emellertid påföljden bestämmas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Det finns ingen särskild straffskala för grova fall av bestickning. För häleri och penninghäleri är det, om brotten bedöms som grova, föreskrivet fängelse i högst sex år. Undertryckande av urkund och bokföringsbrott kan, om brottet bedöms som grovt, ge upp till fyra års fängelse. Osant intygande och brukande av osann urkund, som är att anse som grova brott, kan ge fängelse i upp till två år. Det torde inte råda något tvivel om att påföljderna för mutbrott, häleri, penninghäleri, undertryckande av urkund, osant intygande, brukande av osann urkund och bokföringsbrott uppfyller konventionens krav på effektiva, proportionerliga och avskräckande påföljder.

En bestämmelse motsvarande artikel 19.1 finns bl.a. i OECD-konventionen om bekämpande av bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförbindelser. I sin utvärdering av Sverige har OECD uttryckt tveksamhet om huruvida straffskalan för bestickningsbrottet verkligen motsvarar konventionens krav på effektiva, proportionella och avskräckande påföljder (Report on the Implementation of the OECD Anti-Bribery Convention in Sweden, 26-June-2000, s. 24).

Det kan mot denna bakgrund ifrågasättas om straffskalan för bestickningsbrottet lever upp till de krav som ställs i artikel 19.1 i nu aktuell konvention. Frågan om straffskalan för bestickningsbrottet behandlas närmare i avsnitt 7.4.

Enligt *artikel 19.3* skall konventionsstaterna kunna förverka eller på annat sätt försäkra sig om hjälpmedel och vinning av brott enligt konventionen eller egendom till samma värde som sådan vinning.

Regler om förverkande finns bl.a. i 36 kap. brottsbalken. I 36 kap. 1 och 2 §§ ges möjligheter att förverka såväl vinning som hjälpmedel vid de brott som nu kan komma i fråga. Föremål som kan antas vara förver-

kade på grund av brott får tas i beslag enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken. I den mån det är fråga om värdeförverkande kan, enligt 26 kap. 1 § rättegångsbalken, förordnande om kvarstad meddelas.

Konventionens förverkandebestämmelser har hämtat mönster från andra internationella instrument. I t.ex. andra tilläggsprotokollet till EG:s bedrägerikonvention finns en bestämmelse om förverkande som motsvarar förverkandebestämmelsen i denna konvention. De båda instrumenten tar visserligen sikte på delvis olika brottstyper men det bedöms i sammanhanget sakna betydelse. Vid godkännandet av tilläggsprotokollet gjordes bedömningen att dagens regler uppfyllde de svenska åtagandena (prop. 2000/01:133, bet. 2001/02:JuU2). Det finns inte nu skäl till annan bedömning. Konventionens bestämmelser om förverkande av hjälpmedel och vinning av brottslighet enligt konventionen kräver således ingen lagstiftningsåtgärd.

Artiklarna 20 och 21 ålägger konventionsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder i syfte att skapa tillräckligt med kompetens och resurser att utreda korruptionsbrottslighet. De brottsutredande enheterna skall vara oberoende och kunna samverka med varandra.

Rättsväsendets myndigheter är självständiga och fattar beslut på eget ansvar. Regeringen kan inte påverka beslutsfattandet i något enskilt ärende.

Bestickning och mutbrott hör under allmänt åtal. Med de begränsningar som följer av de särskilda åtalsreglerna, jfr avsnitt 4.2, råder en absolut åtalsplikt för allmän åklagare för dessa brott (20 kap. 6 § rättegångsbalken). Hos Riksåklagaren finns särskild kompetens att utreda och lagföra allvarligare fall av korruptionsbrottslighet. I juli 2003 inrättades, på uppdrag av Riksåklagaren, en enhet vid Åklagarmyndigheten i Stockholm för bekämpande av korruptionsbrottslighet i hela landet. Enheten har nationell behörighet, vilket innebär att den får utföra åklagaruppgifter i hela landet inom området för korruptionsbrottslighet. Vid enheten samlas resurser med specialistkompetens för korruptionsbekämpning, även för brott med internationella förgreningar. Riksåklagaren har också behörighet att ta över ärenden om allvarliga fall av korruptionsbrottslighet när myndigheten anser det lämpligt.

Korruption har i praktiken många gånger anknytning till den grova organiserade brottsligheten och innefattar ofta ekonomisk brottslighet. Inte sällan är denna brottslighet gränsöverskridande.

Ekobrottsmyndigheten handlägger i huvudsak ekonomisk brottslighet och även sådan ekonomisk brottslighet som har internationell anknytning. Vidare handläggs s.k. EU-bedrägerier vid Ekobrottsmyndigheten. Även om Ekobrottsmyndigheten inte primärt handlägger korruptionsbrott kan denna typ av brottslighet förekomma i den ekonomiska brottslighet som Ekobrottsmyndigheten ansvarar för bekämpningen av. De internationella åklagarkamrarna (som finns vid alla åklagarmyndigheter utom Ekobrottsmyndigheten), länskriminalpolisen och rikskriminalpolisen handlägger bl.a. gränsöverskridande grov organiserad brottslighet. Poliiser och åklagare vid ovan nämnda myndigheter är specialiserade på denna typ av brott och besitter därför en hög kompetens på området.

Myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet är särskilt reglerad i förordningen (1997:899) om myndighetssamverkan mot ekonomisk brottslighet. Ekorådet är samverkansorgan på central nivå. Inom varje län

finns ett regionalt samverkansorgan. I Ekorådet ingår riksåklagaren, rikspolischefen, generaldirektörerna för Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Finansinspektionen, Skatteverket och Brottsförebyggande rådet samt företrädare för Patent- och registreringsverket, Statens jordbruksverk och Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK). Ekorådet fungerar bl.a. som forum för informations- och erfarenhetsutbyte vad gäller ekonomisk brottslighet i allmänhet. De regionala samverkansorganen fungerar på samma sätt på regional nivå. Skulle korruption komma att användas som ett led i denna brottslighet är det naturligt att problemet tas upp i Ekorådet eller i de regionala samverkansorganen.

Enligt 3 § polislagen (1984:387) skall polisen samarbeta med åklagarmyndigheterna och andra myndigheter och organisationer vilkas verksamhet berör polisverksamheten.

Nämnas kan också att möjligheten till användande av hemliga tvångsmedel utvidgas den 1 oktober 2004 (prop. 2002/03:74, bet. 2003/04:JuU2, rskr. 2003/04:14). I dag får hemlig teleavlyssning användas vid förundersökning av brott vars straffminimum är två års fängelse. Efter lagändringen får avlyssning användas även i fall då minimistraffet inte uppgår till fängelse i minst två år, om det enskilda brottets straffvärde kan antas överstiga två års fängelse. Den utvidgade möjligheten att utnyttja hemliga tvångsmedel får betydelse vid utredning av bl.a. mutbrott och, med förslaget i denna proposition, bestickning.

Sammantaget görs här bedömningen att det inte finns något behov av förändringar med anledning av konventionen.

Artikel 22 behandlar skyddet för den som anmäler brott eller på annat sätt samarbetar med rättsvårdande myndigheter samt för vittnen.

I Sverige har man sedan länge sett mycket allvarligt på försök att sabotera brottsutredningar eller rättegångar genom att påverka bevispersoner genom hot eller våld. Det finns i dag ett antal metoder för att skydda hotade personer. Exempel på det är att man inom folkbokföringen kan tillgripa s.k. spärrmarkering eller kvarskrivning. Vidare kan en utsatt person enligt lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter få medgivande att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga.

Därutöver bedriver polisen arbete med att skydda hotade personer, bl.a. genom att utrusta dem med s.k. trygghetspaket. Vid mycket allvarliga hot kan den hotade även få personskydd.

Regeringen har bedömt att det finns behov av ytterligare åtgärder för att skydda bevispersoner. En särskild utredare har på regeringens uppdrag utformat ramen för ett program till skydd för bevispersoner m.fl. (dir. 2001:107). Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande (Ett nationellt program om personsäkerhet, SOU 2004:1) i januari 2004. Betänkandet kommer att remissbehandlas under våren 2004.

Mot bakgrund av den lagstiftning som finns i dag och med beaktande av det pågående arbetet saknas det skäl att vidta någon ytterligare åtgärd med anledning av de krav som ställs i konventionen.

Enligt *artikel 23* skall konventionsstaterna vidta de åtgärder som i enlighet med nationell rätt anses nödvändiga för att underlätta insamlande av bevis, däribland användande av särskilda utredningsmetoder, och för att kunna bl.a. spåra och beslagta hjälpmedel och vinning av brott enligt konventionen. Staterna skall också se till att domstolar eller andra behöriga myndigheter kan förordna om att bank- eller andra affärshandlingar

görs tillgängliga eller kan beslagtas. Det föreskrivs i det sammanhanget att banksekretess inte får utgöra något hinder i utredningar om brott enligt konventionen.

Som anförts i anslutning till artikel 19.3 kan hjälpmedel och vinning från de brott som kan komma ifråga enligt konventionen förklaras förverkade med stöd av 36 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken. Enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken får föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara frånhänt annan genom brott eller på grund av brott förverkats tas i beslag. Med stöd av 28 kap. 1 § rättegångsbalken får, i nu aktuella fall, husrannsakan göras för att söka efter föremål som kan tas i beslag, eller i övrigt för att undersöka någon omständighet som kan ha betydelse för utredning om brott. Hos annan än den som skäligen kan misstänkas för brott får husrannsakan göras om brottet förövats mot honom eller henne, om den misstänkte har gripits där eller om det annars föreligger synnerlig anledning att man genom rannsakingen kommer att finna föremål som är underkastat beslag eller som har betydelse för utredningen om brottet. För att säkerställa värdet av egendom som förverkats kan, hos den som är skäligen misstänkt för brott och om det finns en undandraganderisk, egendom beläggas med kvarstad med tillämpning av 26 kap. 1 § rättegångsbalken. Bestämmelserna i 27 och 28 kap. rättegångsbalken kan tvinga banker att lämna ut uppgifter om sina kunder, även om det i övrigt skulle råda banksekretess.

Sammantaget får den nu nämnda regleringen anses uppfylla konventionsåtagandena om bevisinsamling och övriga säkerhetsåtgärder. Vad konventionen föreskriver om särskilda utredningsmetoder innefattar inga bindande förpliktelser för staterna. Konventionens föreskrifter i dessa delar bedöms därför inte föranleda något krav på lagstiftningsåtgärder.

I *artikel 24* anges att Gruppen av stater mot korruption, GRECO, i Europarådet skall övervaka konventionsstaternas genomförande av konventionen. Sverige är sedan tidigare medlem i GRECO. Som anförts i promemorian bör Sveriges medlemskap i GRECO kunna göras till föremål för bedömning även efter en ratificering av denna konvention. Således bör utvecklingen och inriktningen av GRECO:s framtida arbete kunna ligga till grund för en bedömning av Sveriges fortsatta engagemang i övervakningsgruppen. Konventionsåtagandet i denna del torde inte uppställa något hinder mot detta. I syfte att klart redovisa Sveriges uppfattning härvidlag bör dock en särskild deklaration om detta avges, se avsnitt 6.

Internationellt samarbete

I artiklarna 25–31 finns bestämmelser om rättsligt samarbete för utredning och lagföring av brott enligt konventionen. Det rättsliga samarbete som främst berörs är internationell rättslig hjälp och utlämning. Utgångspunkten för regleringen är *artikel 25* som i punkt 1 anger att konventionsstaterna skall samarbeta med varandra i enlighet med de internationella överenskommelser om rättsligt samarbete som gäller dem emellan. Konventionsstaterna får även samarbeta med stöd av enhetlig lagstiftning mellan staterna. Ett exempel på sådan lagstiftning är lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge (nordiska

utlämningslagen). En konventionsstat kan också tillämpa nationella regler.

I punkt 2 i artikel 25 tydliggörs att bestämmelserna i artiklarna 26–31 är subsidiära i förhållande till de överenskommelser som redan gäller mellan konventionsstaterna. De sistnämnda artiklarna äger sålunda tillämpning endast i de fall konventionsstaterna inte har någon överenskommelse om rättsligt samarbete sinsemellan. Denna lösning är tillkommen på grund av att andra stater än medlemsstater av Europarådet kan ansluta sig till konventionen. Även om inget avtal finns kan en konventionsstat alltid tillämpa sina nationella regler när bistånd skall lämnas. Detta framgår av den förklarande rapporten till konventionen. I punkt 3 i artikel 25 anges dock att bestämmelserna i artiklarna 26–31 alltid skall tillämpas ifall de är mer långtgående än de internationella överenskommelser som gäller mellan staterna.

Sammanfattningsvis innebär artikel 25 för Sveriges del att artiklarna 26–31 äger tillämpning endast gentemot de stater som tillträtt aktuell konvention och som Sverige inte har något avtal med om rättsligt samarbete eller någon enhetlig lagstiftning om sådant samarbete. Sverige kan emellertid under alla förutsättningar tillämpa de bestämmelser som finns i lagen (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen), nordiska utlämningslagen och lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Ömsesidig rättslig hjälp

I *artikel 26* finns en allmän bestämmelse om ömsesidig rättslig hjälp. Konventionsstaterna åtar sig enligt punkt 1 att se till att de behöriga myndigheterna i den anmodade staten utan dröjsmål och i största möjliga utsträckning lämnar rättslig hjälp. I lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål finns bestämmelser om rättslig hjälp i Sverige och utomlands. En ansökan om rättslig hjälp i Sverige får göras av utländsk åklagare, domare eller domstol eller av annan som enligt en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige får göra en sådan ansökan. Rättslig hjälp i Sverige lämnas i enlighet med de bestämmelser som gäller för en motsvarande åtgärd under en svensk förundersökning eller rättegång. I 2 kap. 10 § i denna lag föreskrivs att ansökningar om rättslig hjälp skall behandlas skyndsamt. Enligt punkt 2 i konventionens artikel 26 kan en stat vägra att lämna hjälp om ett bifall till en ansökan om rättslig hjälp skulle hota statens grundläggande intressen, suveränitet, säkerhet eller grundläggande rättsprinciper (*ordre public*). En motsvarande vägransgrund finns i 2 kap. 14 § första stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. En stat får enligt konventionen inte vägra hjälp på grund av banksekretess. En sådan vägransgrund är heller inte möjlig enligt 5 kap. 10 § lagen om internationell rättslig hjälp som anger att bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt i vissa lagar som rör finansiell verksamhet inte hindrar rättslig hjälp. Sammanfattningsvis kan det konstateras att artikel 26 inte kräver några lagändringar.

En stat kan enligt *artikel 28* överlämna information till en annan konventionsstat utan föregående begäran om sådan information, om informationen skulle främja den andra statens möjligheter att inleda eller fortsätta en brottsundersökning eller att lagföra ett brott som straffbeläggs i kon-

ventionen. Bestämmelsen innebär inget åtagande att lämna ut information utan endast en möjlighet och den förutsätter att överlämnande sker endast om det är möjligt enligt nationell rätt. Inte heller i denna del finns något behov av lagstiftning.

Utlämning

Konventionen innehåller i *artikel 27* en bestämmelse om utlämning. Innebörden av artikeln är att de gärningar som staterna enligt artiklarna 2–15 i konventionen är skyldiga att kriminalisera också kan leda till utlämning. Enligt svensk lag kan utlämning ske för dessa gärningar. Bestämmelsen innebär emellertid inte någon skyldighet att alltid utlämna för en sådan gärning. En begäran om utlämning skall enligt punkt 4 i *artikel 27* prövas med tillämpning av den anmodade statens utlämningslagstiftning eller de utlämningsavtal som kan finnas mellan den begärande och den anmodade staten. Skulle utlämning avslås enbart på den grunden att den som begärs utlämnad är medborgare i den anmodade staten eller på den grunden att den anmodade staten anser sig ha domsrätt skall denna stat i stället själv lagföra gärningen. Bestämmelserna i 2 kap. brottsbalken ger svensk domstol en vid kompetens, även för brott som har ägt rum utanför landets gränser. Sverige måste därför anses leva upp till detta åtagande, liksom till övriga delar av artikeln, utan att det krävs någon lagändring.

Övriga bestämmelser om samarbete

Enligt *artikel 29* skall stater som tillträder konventionen utse en centralmyndighet som skall vara ansvarig för att sända och ta emot framställningar om rättslig hjälp och utlämning. Sverige har, vid tillträde till konventioner om straffrättsligt samarbete, genomgående utsett Justitiedepartementet till svensk centralmyndighet. Det finns ingen anledning att frånga denna ordning. Justitiedepartementet bör därför utses till svensk centralmyndighet även när det gäller denna konvention.

Bestämmelser om på vilket sätt en framställning om utlämning eller rättslig hjälp görs och om kommunikationen därefter finns i *artikel 30*. Huvudregeln är att all kommunikation skall ske mellan staternas centralmyndigheter. I brådskande fall, punkt 2, och när åtgärden inte avser användande av tvångsåtgärder, punkt 5, kan när det gäller rättslig hjälp kommunikationen ske direkt mellan de behöriga myndigheterna i de berörda staterna. I utlämningslagen och lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål är huvudregeln att framställningar till och från Sverige skall ske genom centralmyndigheten, dvs. Justitiedepartementet. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål får en ansökan i de fall som anges i *artikel 30* även skickas direkt till behörig myndighet. Har en ansökan i dessa fall skickats fel skall den mottagande myndigheten enligt punkt 4 överlämna ansökan till behörig myndighet. En motsvarande bestämmelse om detta finns i 2 kap. 7 § fjärde stycket i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. Ansökningar via Interpol, se punkt 3 i konventionsartikeln, är redan i dag möjliga enligt reglerna om utlämning och rättslig hjälp.

Slutligen, i *artikel 31* anges en informationsskyldighet för den anmodade staten beträffande resultatet av ansökan, men även när hinder uppstår att verkställa en begärd åtgärd. En sådan samrådsskyldighet sker redan i dag när det gäller såväl rättslig hjälp som utlämning.

Slutbestämmelser

I *artiklarna 32–42* finns bestämmelser om bl.a. ikraftträdande, tillträde och ändring av konventionen. I *artikel 37* ges möjlighet att reservera sig mot vissa av bestämmelserna i konventionen.

5.3 Tilläggsprotokollets huvudsakliga innehåll och en bedömning av lagstiftningsbehovet

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller i huvudsak åtagandena i protokollet, men mut- och bestickningsbestämmelserna måste utvidgas till att omfatta även utländska skiljemän.

Promemorians bedömning stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: Tillstyrker bedömningen eller lämnar det utan invändning.

Bakgrund: Tilläggsprotokollet innehåller 14 artiklar som reglerar bestickning och mutbrott som rör skiljemän och nämndemän. Till tilläggsprotokollet har det även utarbetats en förklarande rapport. Protokollet och konventionen skall läsas tillsammans eftersom protokollet i många delar hänvisar till konventionens bestämmelser. Liksom konventionen omfattar protokollet såväl inhemska som utländska personer som innehar något av de aktuella uppdragen. När det gäller ”utländsk” framgår det av den förklarande rapporten att skiljemannens nationalitet inte är avgörande. Vad som är avgörande är om skiljemannen utövar sina funktioner enligt gällande skiljemannarätt i ett annat land än det land där åtal sker. När det gäller utländska nämndemän avses personer som agerar inom en annan stats rättssystem (”within the judicial system of any other State”).

Skälen för regeringens bedömning: *Artikel 1* innehåller definitioner av begreppen skiljeman, skiljeavtal och nämndeman. Det slås fast att dessa skall tolkas i enlighet med nationell lag. Beträffande skiljeman och nämndeman sätts även en gemensam miniminivå på vilka personer som skall inkluderas i begreppet. Skiljeman skall därvid inkludera en person som i kraft av ett skiljeavtal har getts i uppdrag att avge ett rättsligt bindande beslut i en tvist som presenterats för honom eller henne av avtalsparterna. Nämndeman skall under alla förhållanden inkludera en lekman som handlar i egenskap av ledamot av en kollegial enhet som är ansvarig för att avgöra en anklagads skuld i en rättegång. I den förklarande rapporten till protokollet anges att protokollet inte skall tolkas som en förpliktelse att etablera ett skilje- eller nämndemannasystem om ett sådant inte redan finns i den nationella rättsordningen.

I *artikel 2* åtar sig konventionsstaterna att kriminalisera aktiv korruption av skiljemän som verkar under dess nationella lagar och i *artikel 3* föreskrivs kriminalisering av passiv korruption i förhållande till samma

personkrets. Bestickning och mutbrott som rör nationella skiljemän är straffbelagt enligt 17 kap. 7 § 2 brottsbalken och 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken (efter föreslagna lagändringar 17 kap. 7 § första stycket och 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken). Beträffande svenska förhållanden föreligger således inget lagstiftningsbehov.

I *artikel 4* föreskrivs att de handlingar som kriminaliserats genom artiklarna 2 och 3 även skall vara kriminaliserade i förhållande till skiljemän som inte är inhemska utan verkar under en annan stats lagar. Regleringen i 20 kap. 2 § andra stycket 1–4 brottsbalken gäller endast svenska förhållanden och punkten 2 rör således endast den som utövar uppdrag som regleras i svensk författning. För att Sverige skall leva upp till protokollet krävs därför en lagändring. Den närmare utformningen av denna behandlas i avsnitt 7.6.

Artikel 5 och *artikel 6* avser aktiv och passiv korruption som berör inhemska och utländska nämndemän. Svenska nämndemän omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 7 § 2 och 20 kap. 2 § andra stycket 2 brottsbalken. Det tillägg till 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken som kommer att föreslås nedan (se avsnitt 7.1) medför att bestämmelserna om såväl mutbrott som bestickning kommer att omfatta den som utövar främmande stats myndighet. Det innebär att även utländska nämndemän eller motsvarande ledamöter av en kollegial enhet som har att avgöra en anklagads skuld i en rättegång omfattas av svensk lagstiftning. Ytterligare lagstiftningsåtgärder är därför inte nödvändiga.

Artikel 7 anger att Europarådets utvärderingsgrupp för korruptionsfrågor, Gruppen av stater mot korruption (GRECO), skall övervaka konventionsstaternas genomförande av protokollet. Som angivits ovan (se avsnitt 5.2) bör Sverige avge en deklaration om att en ratificering av konventionen, enligt Sveriges bedömning inte medför att vårt medlemskap i GRECO inte kan omprövas om skäl för detta uppkommer i framtiden. Denna deklaration bör omfatta även tilläggsprotokollet.

Artikel 8 anger hur protokollet förhåller sig till konventionen. I förhållande till de länder som ansluter sig till både konventionen och protokollet skall artiklarna 2–6 i protokollet ses som extra konventionsartiklar. Vidare skall artiklarna 12–23 i konventionen vara tillämpliga på protokollet, liksom konventionens artiklar om internationellt samarbete (artiklarna 25–31) och de delar av konventionens slutbestämmelser som inte regleras särskilt i protokollet.

Genom *artikel 9* ges konventionsstaterna möjlighet att avge förklaringar och reservationer, men endast sådana som är en konsekvens av förklaringar och reservationer som gjorts under konventionen. Vissa reservationer som gjorts enligt artikel 37 i konventionen gäller automatiskt även i förhållande till protokollet.

Artiklarna 10–14 behandlar undertecknande av protokollet och innehåller regler om när det skall träda i kraft, hur tillträde till protokollet kan ske, dess territoriella tillämpningsområde, uppsägning av protokollet samt meddelanden från Europarådets generalsekretariat.

6 Tillträde till den straffrättsliga konventionen och dess tilläggsprotokoll

Prop. 2003/04:70

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention om korruption och tilläggsprotokollet till konventionen.

Riksdagen godkänner att Sverige reserverar sig mot åtagandet att införa straffbestämmelser för s.k. handel med inflytande (artikel 12 i konventionen).

Riksdagen godkänner att Sverige avger en förklaring om att vi förbehåller oss rätten att inte utöva domsrätt enbart på den grunden att brott enligt konventionen berör en svensk medborgare som är tjänsteman vid en internationell organisation eller domstol, ledamot av en parlamentarisk församling till en mellanstatlig eller överstatlig organisation eller domare vid en internationell domstol (artikel 17.1 c i konventionen). Riksdagen godkänner också att Sverige avger en förklaring om att vi förbehåller oss rätten att upprätthålla ett krav på dubbel straffbarhet för svensk domsrätt vid utomlands begångna gärningar (artikel 17 i konventionen).

Riksdagen godkänner att Sverige avger deklarationen att en ratifikation av konventionen och tilläggsprotokollet, enligt Sveriges bedömning, inte medför att vårt medlemskap i Gruppen av stater mot korruption, GRECO, inte kan omprövas om skäl för detta uppkommer i framtiden.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens (se promemorian s. 41).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Institutet mot mutor* anser att Sverige inte bör reservera sig mot artikel 12 i konventionen. Institutet har dock förståelse för svårigheterna att nu utforma en bestämmelse och föreslår att frågan tas upp i samband med den övergripande revision av korruptionslagstiftningen som institutet efterfrågar. *Stockholms Handelskammare* och *Föreningen Svenskt Näringsliv* instämmer i institutets synpunkter. *Justitiekanslern* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anser att frågan bör övervägas ytterligare. *Brottsförebyggande rådet* anser att behovet av att kriminalisera lobbingsverksamhet från organisationer och företag till politiska partier bör övervägas vidare.

Skälen för regeringens förslag: Handel och annan ekonomisk verksamhet blir som tidigare anförts alltmer global. Det är inte längre lika relevant med en uppdelning av mut- och bestickningsreglerna så att det skydd de ger till viss del har en internationell omfattning och till viss del är begränsat till nationella förhållanden. Det framstår som en föråldrad hållning att vid kriminalisering av korruptionsbrottslighet utgå från snäva, strikt nationella skyddsintressen. Inte minst för att skapa likvärdiga konkurrensförutsättningar för svenskt näringsliv är det av vikt att korruptionsbrott med internationella förgreningar är straffbara enligt svensk rätt.

Det internationella samarbetet har således stor betydelse i kampen mot korruptionsbrottsligheten. Det ligger i Sveriges intresse att det handlande

som den straffrättsliga konventionen och tilläggsprotokollet avser utgöra brott enligt svensk lag såväl som enligt andra länders lagstiftning. Sverige har också deltagit aktivt i utarbetandet av konventionen och tilläggsprotokollet.

Det ankommer enligt 10 kap. 2 § regeringsformen på riksdagen att godkänna konventionen och tilläggsprotokollet. Enligt regeringens uppfattning finns, som framgår av det ovan anförda, starka skäl för Sverige att tillträda de båda överenskommelserna. Regeringen föreslår därför att riksdagen godkänner konventionen och tilläggsprotokollet.

En naturlig utgångspunkt vid tillträdet till konventionen och protokollet är att inte utnyttja möjligheterna till reservationer annat än där en kriminalisering skulle framstå som olämplig eller av annat skäl stämma dåligt överens med den svenska rättstraditionen.

I promemorian görs den bedömningen att det endast är konventionens bestämmelse om s.k. handel med inflytande (artikel 12) som inte lämpar sig för lagstiftning i Sverige. Denna uppfattning delas eller lämnas utan invändning av en majoritet av remissinstanserna.

Det centrala i kriminaliseringen i artikel 12 är att motverka mutor som förekommer i syfte att åstadkomma "ett oegentligt inflytande" över en viss person. Generalsekreteraren i Europarådet har beskrivit handel med inflytande som en situation där personer som "står nära makten" försöker dra fördelar av sin situation.⁶ Det anges inte i konventionen något närmare om vad det oegentliga inflytandet skall bestå i. Inte heller den förklarande rapporten till konventionen ger någon närmare vägledning i frågan. Det står däremot klart att det inte krävs att mellanmannens inflytande faktiskt lett till det önskade resultatet.

Som anføres i promemorian torde straffvärd påverkan av personer som träffas av beskrivningen i konventionen redan nu i de flesta fall vara kriminaliserad. I övrigt ligger det förfarande som skall kriminaliseras nära vanlig lobbingsverksamhet, där det i många fall finns en uppdragsgivare och en beslutsfattare, med lobbyisten som mellanman. Lobbingsverksamhet är inte olaglig utan är en möjlighet för intresseorganisationer att påverka politiken. En kriminalisering av handel med inflytande kan mycket lätt komma i strid med grundläggande rättigheter i en demokrati om att kunna yttra sin mening och på så sätt söka påverka makthavare och andra. Som redan framhållits anges inte i konventionen eller den förklarande rapporten vad det otillbörliga inflytandet skall bestå i. Det framstår mot den angivna bakgrunden som svårt att på ett rimligt sätt avgränsa det kriminaliserade området. Sammantaget görs bedömningen att någon motsvarighet till det straffansvar som beskrivs i artikel 12 inte nu bör införas i Sverige. Sverige bör i stället utnyttja den möjlighet att reservera sig mot bestämmelsen som ges i artikel 37.1. Det kan dock med hänsyn till utvecklingen inom området finnas anledning för regeringen att återkomma i frågan. Tilläggas kan att även Finland och Danmark reserverat sig mot artikel 12.

Institutet mot mutor efterfrågar en övergripande revision av korrupsionslagstiftningen. I denna proposition behandlas endast frågan om Sve-

⁶ Council of Europe Publishing: Trading in influence and the illegal financing of political parties, Third European conference of specialised services in the fight against corruption, Madrid, Spain 28-30 oktober 1998, s. 10.

riges tillträde till Europarådets straffrättsliga konvention och tilläggsprotokollet till den konventionen samt Sveriges tillträde till Europarådets civilrättsliga konvention om korruption. Regeringen är inte beredd att i detta sammanhang ta ställning till frågan om en vidare översyn av reglerna.

Sverige är sedan tidigare medlem i Gruppen av stater mot korruption, GRECO. Av konventionen (artikel 32.3) och tilläggsprotokollet (artikel 8) följer att anslutning till dessa instrument medför ett automatiskt medlemskap i GRECO. I GRECO:s stadgar finns en klausul som reglerar utträde ur GRECO och procedurerna för detta. Som anføres i promemorian bör Sveriges fortsatta medlemskap i GRECO kunna göras till föremål för bedömning även efter det att Sverige ratificerat denna konvention och dess tilläggsprotokoll (jfr avsnitt 5.2 och 5.3). Avsikten med konventionen och tilläggsprotokollet kan rimligen inte vara att sätta reglerna om utträde ur GRECO ur spel eller att tvinga de stater som vill utträda ur GRECO att också säga upp konventionen och protokollet. Att en anslutning till konventionen och tilläggsprotokollet medför ett automatiskt medlemskap i GRECO torde snarast vara förestavat av praktiska skäl. Konventionsåtagandet i denna del torde alltså inte uppställa något hinder mot att medlemskapet omprövas. I syfte att klart redovisa Sveriges uppfattning i denna fråga bör dock en särskild deklARATION om detta avges.

Av de skäl som anges i avsnitt 5.2 bör Sverige också avge en förklaring om att svensk domsrätt inte skall föreligga enbart på den grunden att brott enligt konventionen berör en svensk medborgare som är tjänsteman vid en internationell organisation eller domstol, ledamot av en parlamentarisk församling till en mellanstatlig eller överstatlig organisation eller domare vid en internationell domstol (artikel 17.1 c). En förklaring skall också avges om krav på dubbel straffbarhet för svensk domsrätt vid gärningar som begåtts utomlands.

7 Ändringar i brottsbalken

I detta avsnitt behandlas de lagändringar som föranleds av åtagandena i den straffrättsliga konventionen och dess tilläggsprotokoll. I avsnittet behandlas också en ändring av bestämmelserna om bestickning och mutbrott när det gäller ledamöter i beslutande organ som hör till församlingar och kyrkliga samfundigheter.

7.1 Utländska ministrar och parlamentariker m.fl.

Regeringens förslag: Ansvaret för mutbrott skall omfatta även utländska ministrar, utländska parlamentariker och ledamöter i utländska regionala och lokala beslutande församlingar samt den som utövar främmande stats myndighet (t.ex. borgmästare).

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens (se promemorian s. 43 f.).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 5.2 innebär åtagandena i artiklarna 5 och 6 i konventionen krav på att bestämmelserna om bestickning och mutbrott skall vara tillämpliga på utländska ministrar, borgmästare, parlamentariker och ledamöter i utländska regionala och lokala beslutande församlingar. Bestämmelsen i 17 kap. 7 § 3 och 4 brottsbalken täcker åtagandet vad gäller bestickning. Däremot saknas motsvarande reglering beträffande mutbrott. För att Sverige skall uppfylla åtagandena krävs alltså lagändring.

Sjätte åklagarkammaren i Stockholm tar upp frågan om det finns något svenskt intresse av att kriminalisera en handling som framför allt riktar sig mot en annan stat. Som redan sagts är utgångspunkten att Sverige så långt möjligt skall leva upp till konventionens krav och endast i undantagsfall utnyttja de möjligheter som finns att genom reservationer begränsa konventionens tillämpningsområde. Handel och annan ekonomisk verksamhet blir successivt alltmer global. Det svenska näringslivet konkurrerar i stor utsträckning på den internationella marknaden. Det kan t.ex. röra sig om svenska företag som deltar i stora statliga upphandlingsförfaranden i andra länder. Mot denna bakgrund framstår det som ett betydande svenskt intresse att personer i andra länder med beslutsfattande positioner inte tar ovidkommande hänsyn till följd av mutor. Ett sådant förfarande kan också riskera att på ett större plan snedvrider konkurrensen på de internationella marknaderna, något som det också ligger i Sveriges intresse att förhindra. Det bör dock noteras att reglerna om immunitet respektive svensk domsrätt i viss mån kan begränsa möjligheterna att i praktiken tillämpa svensk lagstiftning på de nya personkategorier som föreslås föras in i 20 kap. 2 § brottsbalken.

Sammantaget delar alltså regeringen promemorians bedömning att det inte finns tillräckliga skäl att reservera sig på denna punkt. Konventionsåtagandet bör, som föreslås i promemorian, genomföras i svensk rätt genom ett tillägg till 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken, där utländska ministrar, parlamentariker och ledamöter i utländska regionala och lokala beslutande församlingar upptas (punkt 6). Någon direkt motsvarighet till titeln borgmästare finns inte längre i svensk rätt. I enlighet med vad som föreslås i promemorian bör dock även utländska myndighetsutövare omfattas av ansvaret för mutbrott (punkt 7). Utländska borgmästare ryms under denna punkt.

7.2 Parlamentariker m.fl. i mellanstatliga eller överstatliga organisationer

Regeringens förslag: Ansvaret för bestickning och mutbrott skall omfatta även parlamentariker m.fl. i mellanstatliga och överstatliga organisationer som Sverige är medlem i.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens (se promemorian s. 44 f.).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 10 i konventionen innefattar ett åtagande att kriminalisera aktiv och passiv korruption som berör parlamentariker i mellan- och överstatliga organisationer som Sverige är medlem i. Exempel på sådana mellanstatliga organisationer är Europarådet och FN. Det bör dock noteras att FN:s generalförsamling inte är någon parlamentarisk församling. Den enda överstatliga organisation som aktualiseras är EU. EU-parlamentariker omfattas redan av bestämmelserna om bestickning och mutbrott (17 kap. 7 § 2 och 20 kap. 2 andra stycket 6 brottsbalken). Det saknas dock en motsvarande reglering för övriga parlamentariker som nu åsyftas. Bl.a. för att åstadkomma ett så heltäckande skydd mot korruption som möjligt får det anses angeläget att straffansvaret omfattar även dessa. Den lagändring som krävs för att Sverige skall möta konventionens krav bör lämpligen göras genom ett tillägg i 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken där parlamentariker i mellanstatliga och överstatliga organisationer uttryckligen nämns (punkt 8). Bestämmelsen bör omfatta även ledamot av kontrollorgan och beslutande organ i sådana organisationer.

7.3 Domare i internationella domstolar

Regeringens förslag: Ansvar för bestickning och mutbrott skall omfatta även domare och andra funktionärer i en internationell domstol, vars domsrätt godtas av Sverige.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens (se promemorian s. 45).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Riksåklagaren* efterfrågar – mot bakgrund av att arbetstagare redan omfattas av straffansvaret – en tydligare beskrivning av vad som avses med ”annan funktionär”.

Skälen för regeringens förslag: Det är, som redovisats i avsnitt 5.2, i viss mån tveksamt om domare i internationella domstolar faller under arbetstagarbegreppet och därmed omfattas av den svenska mut- och bestickningslagstiftningen. Detsamma får anses gälla andra högre funktionärer, t.ex. åklagare, vid sådana domstolar (se definitionen av domare i artikel 1 b i konventionen) och generaladvokaterna vid EG-domstolen.

Det ligger i sakens natur att det är ett svenskt intresse att domare och andra funktionärer som tjänstgör vid domstolar vars domsrätt godtas av Sverige också omfattas av svenska regler om bestickning och mutbrott. Med hänsyn till detta, och för att med säkerhet uppfylla åtagandet i artikel 11, bör ett tillägg göras i 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken (punkt 9).

Det svenska tjänstemannabegreppet riskerar i vissa fall när det gäller personer verksamma i internationella domstolar att bli för snävt. För att regleringen säkert skall omfatta även de som är högre tjänstemän och de som inte kan räknas som arbetstagare har det i Sverige vanligen används begreppet ”tjänsteman” här övergetts till förmån för begreppet ”funktionär”. Användningen av begreppet ”annan funktionär” i lagtexten garanterar att olikheter i domstolsorganisationerna inte medför att någon kategori faller utanför regleringen.

Regeringens förslag: Det införs en särskild straffskala – fängelse i lägst sex månader och högst sex år – för grova fall av bestickning.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens (se promemorian s. 45 f.).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Påföljden för bestickning är i dag böter eller fängelse i högst två år. Samma påföljd gäller för mutbrott. Om mutbrottet är grovt döms dock till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Det finns ingen särskild straffskala för grova fall av bestickning.

Bestämmelserna om bestickning och mutbrott syftar till att bekämpa samma typ av brottslighet. Tillämpningsområdet för bestämmelserna är också i stora delar detsamma. Det kan därför tyckas inkonsekvent att straffsatserna för de båda brotten inte överensstämmer. I den före brottsbalken gällande strafflagen upptogs bestickning och mutbrott i samma stadgande, 25 kap. 5 §. Allmänt straff för båda brotten var då fängelse eller straffarbete i högst två år eller, om omständigheterna var förmildrande, böter. Straffansvaret förutsatte i båda fallen att mottagaren av mutan innehade offentlig tjänst. Vid en revision av strafflagen 1948 förlades brotten till skilda bestämmelser, bestickning upptogs i 10 kap. 6 § strafflagen och tagande av muta (som brottsbeteckningen då löd) i 25 kap. 2 §. Straffskalan för bestickning behölls oförändrad, men för tagande av muta höjdes den föreskrivna påföljden till straffarbete i högst sex år om brottet bedömdes som grovt. Departementschefen ansåg att en straffskärpning för tagande av muta var motiverad eftersom det brottet ofta kan framträda som det allvarligaste av alla ämbetsbrott (se prop. 1948:80 s. 318 f.). Skillnaden i straffsatserna för de båda brotten påtalades av en ledamot av Lagrådet men kommenterades inte närmare av departementschefen (se a. prop. s. 163 f. och 412). Departementschefen berörde inte heller närmare frågan om det också skulle införas ett grovt bestickningsbrott. När mut- och bestickningsreglerna gjordes tillämpliga även på personer i den privata sektorn redovisades inte några överväganden om att införa ett grovt bestickningsbrott (jfr prop. 1975/76:176).

Med de föreslagna lagändringarna blir tillämpningsområdet för bestämmelserna om bestickning och mutbrott identiskt. Detta talar i sig för att straffskalorna bör vara överensstämmande. Även om straffvärdet i det enskilda fallet kan skilja sig åt betydligt mellan bestickningen och mutbrottet, finns inte några generella omständigheter som talar för att bestickningsbrott bör bedömas mindre strängt. I de fall där bestickningen avsett mycket stora belopp eller skett systematiskt och i stor omfattning torde dessutom straffvärdet för gärningen kunna bli så högt att dagens straffskala framstår som otillräcklig.

Dessa skäl talar för att man skall införa en särskild straffskala för grova fall av bestickning och på så sätt även i fråga om påföljden skapar en överensstämmelse mellan de båda brotten. Som *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anför innebär den föreslagna straffskalan en viss straffskaleöverlappning. Vid tidpunkten då minimistraffet för grovt mutbrott ändrades från fängelseminimum till sex månader diskuterades frågan om

straffskaleöverlappning. Det konstaterades då att det finns skäl för viss överlappning eftersom bedömningen av ett brotts konkreta straffvärde sker på delvis andra grunder än de som används för att bestämma till vilken grad brottet är att hänföra. Till exempel kan återfall ge ett högre straffvärde utan att brottet i sig är att räkna som grövre.

Som anförs i avsnitt 5.2 kräver konventionens artikel 19.1 att påföljder för fysiska personer när det gäller brotten enligt artiklarna 2–14 är effektiva, proportionella och avskräckande. Det kan ifrågasättas om straffskalan för bestickningsbrottet lever upp till detta åtagande.

Med hänsyn till det ovan anförda, och för att Sverige med säkerhet skall uppfylla sina åtaganden enligt konventionen, bör det införas en särskild straffskala för grova fall av bestickning. Straffskalan bör motsvara den som gäller för grova fall av mutbrott.

7.5 Ledamöter av styrelser eller motsvarande som hör till en församling eller kyrklig samfällighet

Regeringens förslag: Besticknings- och mutbrottsansvaret för ledamöter av styrelser eller motsvarande som hör till församlingar eller kyrkliga samfälligheter slopas.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens (se promemorian s. 47 f.).

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen om mutbrott omfattar enligt 20 kap. 2 § andra stycket 1 brottsbalken bl.a. ledamot av styrelser eller motsvarande som hör till församling eller kyrklig samfällighet. Genom hänvisningen i 17 kap. 7 § 2 brottsbalken är även bestickningsbestämmelsen tillämplig på en sådan person. När straffansvaret för dessa personer infördes var Svenska kyrkan en del av det allmänna. Församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna var kyrkliga kommuner. Kategorierna i 20 kap. 2 § andra stycket 1 var kopplade till tillämpningsområdet för lagen (1976:600) om offentlig anställning (upphävd genom lag 1994:260). Den 1 januari 2000 ändrades relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kommunstatus upphörde och Svenska kyrkan lämnade även i övrigt det allmänna. I lagen (1994:260) om offentlig anställning finns numera inte någon hänvisning till församlingar och kyrkliga samfälligheter. Enligt promemorian finns det inte längre tillräckliga skäl att specialreglera mut- och bestickningsansvaret för ledamöter i styrelser m.m. som hör till församlingar och kyrkliga samfälligheter. Remissinstanserna delar den bedömningen. Regeringen är av samma mening. Promemoriaförslaget bör sålunda genomföras.

Som *Hovrätten över Skåne och Blekinge* påpekar kommer vissa personkategorier i församlingar och kyrkliga samfälligheter även fortsättningsvis att falla in under korrupsionslagstiftningen. Det gäller bl.a. arbetstagare och sådana förtroendepersoner som omfattas av 20 kap. 2 § andra stycket 5 brottsbalken.

Regeringens förslag: Besticknings- och mutbrottsansvaret utsträcks till att omfatta även person som utövar utländskt skiljemannauppdrag.

Promemorians förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker promemorians förslag eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Inhemska skiljemän torde inrymmas i personkategorin i 20 kap. 2 § andra stycket 2 brottsbalken ”den som utövar uppdrag som är reglerat i författning” (jfr lagen [1999:116] om skiljeförfarande). Utländska skiljemän omfattas inte av bestämmelserna. De torde inte heller omfattas av förslaget i denna proposition om utövande av främmande stats myndighet. Skiljemännens uppdrag ligger visserligen nära myndighetsutövning men det är osäkert om så är fallet (jfr Bengtsson, B., Skadestånd vid myndighetsutövning I, Stockholm 1976, s. 122). Det faktum att uppdraget inte härrör från en myndighet har tidigare ansetts som det avgörande momentet för att *inte* anse att myndighetsutövning förelegat, och det har konstaterats att det faktum att en viss prövning sker av en persons kvalifikationer i och för sig inte kan anses innebära att det har skett en delegering av myndighetsutövning (prop. 1972:5 s. 507). Här finns således ett lagstiftningsbehov. Vad som efter den ovan (se avsnitt 7.1) föreslagna ändringen utgör punkten 7 i 20 kap. 2 § andra stycket brottsbalken bör därför utvidgas till att omfatta även utländskt skiljemannauppdrag.

7.7 De särskilda åtalsreglerna

Regeringens förslag: Det skall inte krävas åtalsangivelse eller att åtal är motiverat från allmän synpunkt för åtal för bestickning gentemot eller mutbrott av ledamöter av kontrollorgan, beslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem. Inte heller skall detta krävas för åtal för bestickning gentemot eller mutbrott av domare eller annan funktionär i internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar eller för åtal för mutbrott av främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling.

Vid åtal för mutbrott av ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1 brottsbalken eller av den som utövar främmande stats myndighet skall krävas åtalsangivelse eller att åtal är motiverat från allmän synpunkt. Detsamma skall gälla för åtal för bestickning eller mutbrott av den som utövar utländskt skiljemannauppdrag.

Förslaget i utkastet till proposition som sänts ut för synpunkter stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan invändning. *Institutet mot mutor* har dock framfört att det vore önskvärt att även bestickares huvudman hade möjlighet att ange brottet till åtal.

Skälen för regeringens förslag: Konventionen och tilläggsprotokollet innehåller inga bestämmelser om förutsättningarna för åtal som medför att åtalsreglerna behöver ändras.

Som redogjorts för i avsnitt 4.2 förutsätter åtal för mutbrott eller bestickning inom den privata sektorn antingen åtalsangivelse av arbets- eller uppdragsgivare eller att åtal krävs från allmän synpunkt. Regeln syftar bl.a. till att smärre, ursäktliga fall i den privata sektorn skall lämnas utan beivran. Reglerna om särskild åtalsprövning för mutbrott och bestickning gäller även utländska offentliga arbetstagare och för åtal för bestickning av t.ex. den som utövar främmande stats myndighet.

Utgångspunkten i lagstiftningsärendet är att åtalsreglerna inte skall ändras mer än vad som är en önskvärd följd av den utvidgning av personkretsen som föreslås och att justeringarna skall ligga i linje med de åtalsregler som gäller i dag.

Bestämmelserna i 17 kap. 17 § samt 20 kap. 5 § brottsbalken bör utformas så att det för åtal för korruptionsbrott gentemot den eller av den som utövar utländskt skiljemannauppdrag krävs åtalsangivelse eller att åtal anses påkallat från allmän synpunkt. När det gäller bestickning av ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1 eller av den som utövar främmande stats myndighet krävs i dag åtalsangivelse eller att åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detsamma bör gälla för åtal för mutbrott av de aktuella personkategorierna. Däremot bör, i linje med vad som i dag gäller för åtal för bestickning, detta inte krävas vid åtal för mutbrott av främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande organ.

Övriga personkategorier som omfattas av den föreslagna utvidgningen av korruptionsbestämmelserna, t.ex. ledamöter av parlamentariska församlingar i mellanstatliga organisationer samt domare och andra funktionärer i internationella domstolar vars domsrätt Sverige godtar, bör – i likhet med vad som i dag gäller för åtal för bestickning gentemot eller mutbrott av t.ex. EU-parlamentariker och domare i EG-domstolen – inte omfattas av ett sådant krav.

8 Europarådets civilrättsliga konvention om korruption

8.1 Allmänt om konventionen

Syftet med Europarådets civilrättsliga konvention om korruption är att bidra till kampen mot korruption, främst genom regler om skadestånd. Konventionen innehåller allmänna bestämmelser av såväl civilrättslig som processrättslig natur. Den civilrättsliga konventionen bygger således vidare på och kompletterar den straffrättsliga. De civilrättsliga bestämmelserna reglerar i första hand möjligheterna för den som lidit skada till följd av korruption att få ersättning för sina skador. Det finns också en bestämmelse om avtals ogiltighet och en bestämmelse till skydd för arbetstagare som rapporterar om korruption hos sin arbetsgivare. De processrättsliga bestämmelserna i konventionen är mycket allmänt hållna och

innebär bl.a. att det skall finnas möjlighet till bevissäkring och interimistiska åtgärder i civilmål som gäller korruption.

Prop. 2003/04:70

8.2 Konventionens huvudsakliga innehåll

Konventionen innehåller 23 artiklar. Artiklarna 1–12 innehåller de materiella bestämmelserna om korruption och anger vilka åtgärder konventionsstaterna skall vidta på nationell nivå. Artiklarna 13 och 14 innehåller bestämmelser om samarbete mellan konventionsstaterna och om granskning av genomförandet av konventionen. Artiklarna 15–23 innehåller standardbestämmelser om undertecknande av och tillträde till konventionen samt territoriell tillämplighet m.m. Till konventionen har en förklarande rapport utarbetats.

Nedan görs en översiktlig genomgång av bestämmelserna i konventionen.

Nationella åtgärder

I *artikel 1* anges konventionens syfte. Där slås fast att konventionsstaterna i nationell rätt skall se till att det finns effektiva medel så att fysiska och juridiska personer som lidit skada till följd av korruption kan ta till vara sina rättigheter och intressen. Som ett sådant medel anges möjligheten att få ersättning för liden skada.

I *artikel 2* anges vad som avses med korruption enligt konventionen. Enligt artikeln avses med korruption begäran, erbjudande, lämnande eller mottagande av en muta, annan otillbörlig förmån eller en förespeglning om en sådan förmån som får till följd att mottagaren inte utför en uppgift på rätt sätt eller uppträder så som det förutsätts.

Artiklarna 3–7 reglerar frågor om rätt till skadestånd vid korruption. Enligt artikel 3 skall konventionsstaterna se till att de som lidit skada till följd av korruption har rätt att väcka talan för att få full ersättning för skadan. Enligt artikeln kan sådan ersättning avse materiella skador, utebliven vinst samt icke-ekonomisk skada. I artikel 4 finns allmänna regler om vilka förutsättningar som skall gälla för skadeståndsansvar. Artikel 5 föreskriver att konventionsstaterna skall se till att det finns lämpliga förfaranden som gör det möjligt för personer som lidit skada på grund av korruption hos offentliga funktionärer att yrka ersättning från staten. I artikel 6 åläggs konventionsstaterna att ha regler om att skadestånd på grund av korruption skall kunna jämkas på grund av medvållande från den skadelidandes sida. Artikel 7 innehåller regler om preskription av skadeståndskrav.

I *artikel 8* regleras avtals ogiltighet. Enligt artikeln skall konventionsstaterna se till att avtal eller avtalsvillkor som tillåter korruption är ogiltiga. Vidare skall konventionsstaterna se till att en part vars samtycke att ingå avtalet har påverkats av korruption skall ha möjlighet att yrka att avtalet ogiltigförklaras vid domstol.

Artikel 9 rör förhållandet mellan arbetstagare och arbetsgivare. Artikeln föreskriver att konventionsstaterna skall se till att arbetstagare åtnjuter ett lämpligt skydd mot oberättigade påföljder, om de haft skälig an-

ledning att misstänka korrupktion hos sin arbetsgivare och i god tro anmält detta till ansvarig person eller myndighet.

Artikel 10 föreskriver att konventionsstaterna skall säkerställa en klar och rättvisande redovisning och revision avseende företag. I *artikel 11* föreskrivs att det skall finnas effektiva förfaranden för att inhämta bevisning i civila tvister som gäller korrupktion. *Artikel 12* föreskriver att det skall finnas processuella möjligheter att begära och beviljas interimistiska åtgärder i sådana tvister.

Internationellt samarbete och övervakning

Enligt *artikel 13* skall konventionsstaterna i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina internationella förpliktelser samarbeta effektivt i civilrättsliga mål om korrupktion. I artikeln nämns särskilt frågor som gäller delgivning, upptagning av bevis i utlandet, domsrätt samt erkännande och verkställighet av utländska domar.

Enligt *artikel 14* skall genomförandet av konventionen övervakas av Gruppen av stater mot korrupktion (GRECO).

Slutbestämmelser

I *artiklarna 15–23* finns bestämmelser om bl.a. ikraftträdande, tillträde och ändring av konventionen. Enligt artikel 17 får inga förbehåll göras till någon bestämmelse i konventionen. Nämnas kan också att konventionen enligt artikel 19.1 inte inverkar på rättigheter och åtaganden som följer av internationella multilaterala instrument om särskilda frågor. Enligt artikel 19.2 kan konventionens parter ingå bilaterala och multilaterala överenskommelser med varandra i frågor som behandlas i konventionen i syfte att göra tillägg eller stärka dess bestämmelser eller underlätta tillämpningen av dess principer. Parterna har enligt denna artikel även rätt att – utan hinder av konventionens syften och principer – underställa sig de regler om saken som inom ett särskilt system är bindande vid den tidpunkt då konventionen öppnas för undertecknande.

8.3 Behov av lagstiftning

Regeringens bedömning: Svensk rätt uppfyller åtagandena i den civilrättsliga konventionen om korrupktion. Ett tillträde till konventionen kräver därför inga lagändringar i Sverige.

Promemorians bedömning stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker överlag bedömningen eller lämnar den utan invändning. Några remissinstanser har dock synpunkter och gör en del påpekanden beträffande artiklarna 3, 8 och 9 i konventionen.

Allmänt

När det gäller skadestånd innehåller konventionen vissa ganska detaljerade regler i särskilda frågor såsom medvållande och preskription. Trots detta måste konventionens artiklar anses som tämligen allmänt hållna. Artiklarna riktar sig till konventionsstaterna och kan inte i sig anses utgöra färdiga, precisa rättsregler som skall tillämpas direkt i händelse av korruption. Konventionens artiklar skall snarare ses som principer som måste komma till uttryck och tillämpas i nationell rätt.

Definitioner

I *artikel 2* ges en definition av vad som avses med korruption enligt konventionen. Enligt artikeln är korruption begäran, erbjudande, lämnande eller godtagande av en muta, annan otillbörlig förmån eller en förespegling om en sådan förmån som får till följd att den som tar emot mutan, den otillbörliga förmånen eller förespeglingsen inte utför en uppgift på rätt sätt eller uppträder som det förutsätts. Definitionen motsvarar sålunda i princip den straffrättsliga konventionens definition av korruption.

Definitionen motsvarar i princip brotten mutbrott i 20 kap. 2 § och bestickning i 17 kap. 7 § brottsbalken. Inom definitionen kan dock möjligen vissa andra förfaranden rymmas. Sådana förfaranden är dock kriminaliserade i Sverige på annat sätt, t.ex. genom brottet trolöshet mot huvudman i 10 kap. 5 § brottsbalken. I likhet med promemorian – vars bedömning i denna del inte ifrågasätts av någon remissinstans – gör regeringen alltså den bedömningen att konventionens definition av korruption endast inrymmer förfaranden som i dag är kriminaliserade i Sverige.

Att konventionens definition av korruption avser förfaranden som är kriminaliserade i Sverige har avgörande betydelse för frågan om svensk rätt uppfyller åtagandena i vissa artiklar i konventionen. När det gäller den rätt till skadestånd som konventionen föreskriver i artikel 3 är det således – enligt svensk rätt – fråga om skadestånd på grund av brott.

Skadestånd

I *artikel 3.1* sägs att varje konventionsstat i sin nationella rätt skall föreskriva att den som lider skada till följd av korruption har rätt att väcka talan för att få full kompensation. Enligt regeringens mening är det uppenbart att denna regel inte enbart kan ses som en processuell regel om rätt att väcka talan vid domstol utan att regeln också innebär en skyldighet för konventionsstaterna att se till att det finns en materiell rätt till skadestånd.

I *artikel 3.2* anges vissa skadeposter, dvs. vilka typer av skador som kan täckas genom skadestånd. I den engelska språkversionen av artikeln anges att ersättningen kan (eng. "may") täcka "material damage", "loss of profits" och "non-pecuniary loss". De två förstnämnda skadeposterna motsvarar sakskada och inkomstförlust. Den tredje skadeposten avser icke-ekonomisk skada, dvs. det som i svensk rätt vanligen benämns ideell skada.

I detta sammanhang är det viktigt att notera att artikel 3.2 – till skillnad från övriga artiklar i konventionen – inte inleds med en föreskrift om att varje part i sin nationella rätt *skall* föreskriva det som artikeln anger. Det kan även nämnas att i det ursprungliga utkastet till konventionen användes ordet *shall* i stället för *may* men att detta ändrades sedan flera medlemsstater ansett formuleringen för långtgående. Man har således avsiktligt valt en mindre imperativ formulering i artikel 3.2. Att ordet *may* skulle indikera en exemplifiering kan vidare knappast innebära att det skulle vara frivilligt för konventionsstaterna att se till att korruptions-skador ersätts. Själva rätten till skadestånd regleras ju i artikel 3.1. När det däremot gäller ersättningsgilla skadetyper finns mycket olikartade regler i konventionsstaterna och avsikten med artikel 3 är inte att harmonisera dessa regler.

Artikel 3 skall alltså uppfattas så att den föreskriver att en rätt till ersättning skall finnas för den som lider skada till följd av en korruptionshandling och att de skadetyper som nämns utgör exempel på vad ett sådant skadestånd kan täcka.

Som tidigare konstaterats är de förfaranden som utgör korruption enligt konventionen kriminaliserade i Sverige. Enligt 2 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) är den som vållar ren förmögenhetsskada genom brott skyldig att ersätta skadan. I 2 kap. 1 § föreskrivs att den som uppsåtligt eller av vårdslöshet vållar sakskada skall ersätta skadan. Härigenom täcks de två ekonomiska skadetyper som omnämns i artikel 3.2 av svensk rätt.

Om en muttagares huvudman lider skada på grund av bestickning eller muttbrott, kan såväl bestickaren som muttagaren åläggas att betala skadestånd enligt 2 kap. 1 och 2 §§ och 4 kap. 1 § skadeståndslagen. Om bestickningen utförts av en anställd, kan dennes huvudman bli skadeståndsskyldig enligt 3 kap. 1 eller 2 §§ skadeståndslagen. Även en konkurrent till bestickaren kan lida skada av brottet. Konkurrenten kanske rätteligen skulle ha fått en order om inte bestickning hade skett. I ett sådant fall torde konkurrenten ha samma rätt till skadestånd av bestickaren och hans eller hennes huvudman som muttagarens huvudman har (Cars, T., Muttbrott, bestickning och korruptiv marknadsföring, 2 uppl. 2001, s. 94).

Som konstaterats ovan bör de skadetyper som omnämns i artikel 3.2 endast ses som en exemplifiering varför konventionen inte uppfattas så att det är obligatoriskt att ersätta även icke-ekonomisk skada. Eftersom denna skadetyper nämns, bör dock något sägas om vilka möjligheter det kan finnas att få ersättning för icke-ekonomisk skada vid korruption enligt svensk rätt.

En fråga är vad som egentligen avses med ”non-pecuniary loss” i artikel 3.2. I promemorian används begreppet ideell skada. *Justitiekanslern* (JK) ifrågasätter om uttrycket ”non-pecuniary loss” motsvarar vad som avses med ideell skada i skadeståndslagen. Enligt JK för uttrycket närmast tanken till att man vid bestämmandet av ett skadestånd mera allmänt skall kunna ta hänsyn till olika omständigheter av annan än ekonomisk art. JK hänvisar här till de bestämmelser som är vanliga på det immaterialrättsliga området och som innebär att s.k. goodwillförluster och andra nackdelar som inte kan mätas i direkta ekonomiska tal skall kunna ersättas. Regeringen har inget att invända mot JK:s resonemang. I den förklarande rapporten till artikel 3 omnämns just förlust av goodwill som

ett exempel på "non-pecuniary loss". En sådan förlust kan dock, som JK också påpekar, ersättas som en förmögenhetsskada enligt svensk rätt förutsatt att förlusten kan uppskattas i ekonomiska termer. Någon mera generell möjlighet att ta hänsyn till andra förhållanden än rent ekonomiska vid bestämmande av skadestånd vid korruption finns i och för sig inte enligt allmän svensk skadeståndsrätt. I promemorian konstateras att det däremot torde finnas ett visst utrymme för att enligt 2 kap. 3 § skadeståndslagen döma ut ersättning för kränkning genom brott vid mutbrott och bestickning.

Vad som hittills sagts gäller de allmänna bestämmelserna i skadeståndslagen. Det finns även specialbestämmelser som är av betydelse i sammanhanget. Enligt 7 kap. 6 § lagen (1992:1528) om offentlig upphandling kan en upphandlande enhet som inte följt bestämmelserna i den lagen åläggas att ersätta därigenom uppkommen skada för en leverantör. Enligt 7 kap. 7 § är en anbudsgivare eller anbudssökande som deltagit i en upphandling enligt 4 kap. i lagen berättigad till ersättning för kostnader för att förbereda anbud och i övrigt delta i upphandlingen, om åsidosättandet av bestämmelserna i lagen menligt har påverkat hans eller hennes möjligheter att tilldelas upphandlingen. Även 29 § marknadsföringslagen (1995:450) är av betydelse. Om Marknadsdomstolen förbjudit en näringsidkare att fortsätta med marknadsföring som strider mot god marknadsföringssed (t.ex. bestickning eller bestickningsliknande marknadsföringsåtgärder, s.k. korruptiv marknadsföring), skall han eller hon vid brott mot detta förbud ersätta den skada som därigenom uppkommer för konsument eller någon annan näringsidkare (konkurrent). Lagen om offentlig upphandling torde endast berättiga till skadestånd för ekonomisk skada. Däremot skall vid bestämmande av skadestånd enligt marknadsföringslagen hänsyn även tas till omständigheter av annan än ekonomisk art.

Regeringens slutsats är sammanfattningsvis att Sverige redan genom de allmänna skadeståndsrättsliga reglerna i skadeståndslagen uppfyller de åtaganden som finns i artikel 3. Därtill kommer att rätt till ersättning för skada vid korruption finns enligt vissa specialbestämmelser. Artikeln kräver alltså inga lagstiftningsåtgärder.

Artikel 4.1 innehåller allmänna regler om förutsättningarna för skadeståndsansvar. Enligt artikeln skall konventionsstaterna ställa upp vissa förutsättningar för att en skada på grund av korruption skall ersättas. Dessa förutsättningar är att den skadeståndsskyldige skall ha gjort sig skyldig till en korruptionshandling, att den som begär skadestånd skall ha lidit en skada och att det finns ett kausalt samband mellan korruptionen och skadan. Också svensk skadeståndsrätt bygger på denna princip.

I artikeln föreskrivs vidare att skadeståndsansvar skall föreligga när någon har underlåtit att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den korrupta handlingen. Av den förklarande rapporten framgår att artikeln syftar på fall där någon är skyldig att vidta åtgärder för att förhindra korruption. Där sägs att en arbetsgivare skall kunna göras ansvarig för korruptionshandlingar från anställda, om arbetsgivaren underlåtit att organisera verksamheten på ett adekvat sätt för att hindra korruption.

Den som har arbetstagare i sin tjänst har ett principalansvar för dessa enligt 3 kap. 1 § skadeståndslagen. Detta ansvar förklaras bl.a. av att arbetsgivaren kan organisera arbetet så att vissa risker minimeras. Arbets-

givaren svarar för ren förmögenhetsskada och kränkingsersättning, om arbetstagaren i tjänsten begår ett brott som berättigar till sådan ersättning. Bestämmelsen om principalansvar är enligt 6 kap. 5 § även tillämplig på vissa andra kategorier än de som faller under det civilrättsliga arbetstagarbegreppet. Den princip som föreskrivs i artikel 4.1 kommer således på detta sätt till uttryck i svensk lagstiftning, vilket bedöms vara tillräckligt för att uppfylla konventionens krav.

I *artikel 4.2* finns en bestämmelse om solidariskt ansvar för flera skadevållare. En motvarighet till denna bestämmelse finns i 6 kap. 4 § skadeståndslagen. Även här överensstämmer således svensk rätt med konventionens krav.

I *artikel 5* föreskrivs att konventionsstaterna skall se till att det finns lämpliga förfaranden som gör det möjligt att yrka ersättning från staten för dem som har lidit skada till följd av korruption hos dess offentliga funktionärer.

Enligt 3 kap. 1 § skadeståndslagen svarar staten liksom andra arbetsgivare för de skador som deras anställda vållar andra i utövandet av tjänsten. Enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen skall staten eller kommun vidare ersätta personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten eller kommunen svarar. Staten och kommun svarar också för skada på grund av kränkning genom brott vid fel eller försummelse vid sådan myndighetsutövning. Genom förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten finns ett särskilt anpassat system för skadelidande att framställa anspråk mot staten. Genom denna reglering uppfylls åtagandena i artikel 5.

Enligt *artikel 6* skall konventionsstaterna ha regler om att skadestånd till följd av korruption kan jämkas eller falla bort helt, om den skadelidande genom sitt eget handlande har medverkat till uppkomsten av skadan eller till att den förvärras.

I 6 kap. 1 § skadeståndslagen finns en regel om jämkning av skadestånd på grund av medvållande från den skadelidandes sida som överensstämmer med konventionens krav. I svensk skadeståndsrätt finns dessutom en allmän princip om att den skadelidande är skyldig att begränsa sin skada. Svensk rätt uppfyller således även åtagandena i artikel 6.

Artikel 7.1 avser att säkerställa att inte allt för korta preskriptionstider gäller för skadestånd med anledning av korruption. Enligt artikeln, som är mycket svårläst, får inte preskriptionstiden för väckande av en skadeståndstalan understiga tre år räknat från den dag då den skadelidande fick kännedom om eller borde ha fått kännedom om skadan eller korruptionshandlingen och om den ansvariges identitet. Artikeln anger således ingen bestämd preskriptionstid som alltid skall tillämpas. Artikeln anger endast en minsta preskriptionstid på tre år samt alternativa tidpunkter när det gäller från när denna treårsfrist kan börja löpa.

Enligt sista meningen i artikel 7.1 skall en skadeståndstalan med anledning av korruption dock inte få väckas efter utgången av en preskriptionstid om minst tio år räknat från dagen för korruptionshandlingen. Med den förklaring som ges i den förklarande rapporten måste denna bestämmelse innebära att konventionsstaterna får ha kortare preskriptionsfrister än som tidigare angetts men att preskriptionstiden då måste vara minst tio år från den dag då korruptionshandlingen begicks.

Enligt 2 och 3 §§ preskriptionslagen (1981:130) preskriberas en skadeståndsfordran tidigast tio år efter tillkomsten. Det innebär i princip att preskriptionstiden räknas från den skadegörande handlingen. Detta gäller även om skadan inte inträffar förrän vid en senare tidpunkt eller om skadeeffekten visar sig först efter lång tid (se prop. 1979/80:119 s. 89). Eftersom Sverige således har en allmän preskriptionstid på minst tio år från den dag korruptionshandlingen begicks, uppfyller svensk rätt åtagandet i artikel 7.

Avtals giltighet

Artikel 8 tar upp avtals ogiltighet med anledning av korruption.

Enligt artikel 8.1 skall konventionsstaterna föreskriva att ett avtal eller ett avtalsvillkor som tillåter korruption skall vara ogiltigt ("... any contract or clause of a contract providing for corruption to be null and void"). Artikel 8.2 föreskriver att den part vars samtycke att ingå ett avtal har påverkats ("been undermined") av korruption skall ha möjlighet att gå till domstol för att få avtalet ogiltigförklarat. I den förklarande rapporten anges att domstolen skall kunna beakta alla omständigheter i det aktuella fallet när den bestämmer om avtalet skall förklaras ogiltigt eller inte. Artikel 8.2 är till skillnad från artikel 8.1 ingen obligatorisk ogiltighetsregel. I artikel 8.2 föreskrivs endast en möjlighet att gå till domstol för att få avtalet ogiltigförklarat. Under vilka närmare förutsättningar ett sådant avtal skall kunna förklaras ogiltigt överlämnas till staterna att bestämma.

Ett avtal som i sig utgör en korruptionshandling – t.ex. när en bestickare och en mottagare av en muta avtalar om en muta av visst slag eller visst belopp – betraktas enligt svensk rätt som ogiltigt redan på den grunden att avtalets innehåll är otillåtet. Ett sådant avtal kan inte framtvingas på rättslig väg och ogiltigheten skall beaktas ex officio. Från underrätt finns exempel på att käromål om fullgörande av ett avtal om muta har ogillats på den grunden att avtalet saknade rättsordningens gillande och stöd.

Enligt 33 § avtalslagen får vidare en rättshandling, som annars är att anse som giltig, inte göras gällande om omständigheterna vid dess tillkomst var sådana att det skulle strida mot tro och heder att med vetskap om dem åberopa rättshandlingen och den gentemot vilken rättshandlingen företogs måste antas ha haft sådan kännedom. Ett avtal som tillkommit under påverkan av en muta kan ogiltigförklaras med stöd av denna bestämmelse. Ett avtalsvillkor som tillkommit under påverkan av en muta kan också anses oskäligt med hänsyn till omständigheterna vid dess tillkomst och därmed jämkas eller lämnas utan avseende enligt 36 § avtalslagen.

JO tar i sitt remissvar upp frågan om hur en utomstående skall kunna väcka talan om ogiltighet av ett avtal som tillkommit genom korruption och där han eller hon själv inte är part. Enligt *JO* finns ingen svensk bestämmelse som ger en sådan rätt. Regeringen kan dock inte uppfatta ordalydelsen i artikel 8.2 på annat sätt än att artikeln endast är tillämplig på avtalsparterna och inte på tredje män. Det framgår också tydligt av den förklarande rapporten att så är avsikten. Enligt regeringens mening före-

skriver därför inte konventionen någon möjlighet för tredje man att föra talan om ogiltighet.

På grund av det anförda anser regeringen att Sverige uppfyller de åtaganden som finns i artikel 8. Inte heller i denna del krävs alltså någon lagändring.

Skydd för arbetstagare

I *artikel 9* föreskrivs att konventionsstaterna skall se till att arbetstagare åtnjuter ett lämpligt skydd mot oberättigade påföljder om de har rimlig anledning att misstänka korruption hos arbetsgivaren och i god tro rapporterar detta till ansvariga personer eller ansvarig myndighet.

Enligt 7 § lagen (1982:80) om anställningsskydd skall en uppsägning från arbetsgivaren vara sakligt grundad. Enligt 18 § får avskedande endast ske om en arbetstagare grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. I praxis har dessutom fastslagits att omplaceringar av personliga skäl med ingripande verkningar för arbetstagaren kan underkastas en rättslig prövning på ett sätt som påminner om vad som gäller vid uppsägning. I sådan fall krävs att objektivt godtagbara skäl föreligger för åtgärden (AD 1978 nr 89; den s.k. bastubadardomen).

Rättsgrundsatsen ”god sed på arbetsmarknaden” är en oskriven princip som upprätthålls i Arbetsdomstolens praxis. Innebörden är bl.a. att arbetsledningsrätten inte kan utövas otillbörligt och i strid mot goda seder. En omplacering i strid mot goda seder kan t.ex. angripas med rättsliga medel även om omplaceringen inte fått så ingripande verkningar att den innebär ett skiljande från tjänsten och därmed kan underkastas rättslig prövning på ett sätt som påminner om vad som gäller vid uppsägning i enlighet med den s.k. bastubadardomen (jfr AD 1983 nr 46).

Lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter ger näringsidkare skydd mot obehöriga angrepp på företagshemligheter. Enligt 2 § anses det inte vara ett obehörigt angrepp att någon anskaffar, utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos en näringsidkare för att offentliggöra eller inför en myndighet eller annat behörigt organ avslöja något som skäligen kan misstänkas utgöra brott, på vilket fängelse kan följa, eller som kan anses utgöra annat allvarligt missförhållande i näringsidkarens rörelse.

TCO ifrågasätter i sitt remissvar om konventionens krav på lämpligt skydd är tillgodosett i svensk rätt när det gäller arbetsledningsbeslut, t.ex. omplaceringar och trakasserier. TCO anser att det bör övervägas att införa ett krav på sakliga grunder för arbetsledningsbeslut. Också JO, *Arbetsdomstolen* och LO framför synpunkter på skyddet för anställda. Enligt regeringens mening är gällande praxis, särskilt den om god sed på arbetsmarknaden, dock tillräcklig för att uppfylla konventionens krav vid otillbörliga omplaceringar och trakasserier på grund av att en arbetstagare rapporterat om korruption. Regeringen bedömer att de lagregler och den praxis som finns uppfyller de krav som ställs i artikeln.

Tilläggas kan att var och en genom bestämmelser om skydd för yttrande- och meddelarfriheten i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen garanteras ett skydd mot ingripanden från det allmänna. Det innebär att alla medborgare – utom i särskilt angivna undantagsfall – har rätt att lämna uppgifter till massmedia utan att straffas för det och att det allmänna inte får efterforska vem som har lämnat upp-

gifter till media. Skyddet innebär att det allmänna inte heller i egenskap av arbetsgivare får vidta åtgärder som medför negativa konsekvenser för en offentligt anställd med anledning av att denne utnyttjat sin yttrande- och meddelarfrihet. För privatanställda finns inte något motsvarande lagfäst skydd mot ingripanden från arbetsgivaren. Frågan om skyddet för privatanställda har övervägts i departementspromemorian Yttrandefrihet för privatanställda (Ds 2001:9). Promemorian har remissbehandlats och är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet.

Redovisning och revision, m.m.

Artikel 10 föreskriver att konventionsstaterna skall säkerställa en klar och rättvisande redovisning och revision avseende företag.

Artikeln är inspirerad av tre EG-direktiv på området (78/660/EEG, 83/349/EEG och 84/253/EEG). Dessa direktiv är genomförda i svensk rätt i årsredovisningslagen (1995:1554), revisorslagen (2001:883) och genom vissa bestämmelser om revision i aktiebolagslagen (1975:1385). Genom dessa lagar uppfyller Sverige alltså åtagandena i artikel 10.

Artikel 11 föreskriver att det skall finnas effektiva metoder för att inhämta bevisning i civilmål som gäller korruption. *Artikel 12* föreskriver att det skall finnas processuella möjligheter att begära och beviljas interimistiska åtgärder i sådana tvister.

De allmänna bestämmelserna om bevisning i 35–41 kap. rättegångsbalken – särskilt reglerna om editionsplikt i 38 kap. och om bevisning till framtida säkerhet i 41 kap. – måste anses tillräckliga för att kraven i artikel 11 skall anses uppfyllda. När det gäller möjligheter att begära och beviljas interimistiska åtgärder måste reglerna om kvarstad m.m. i 15 kap. rättegångsbalken anses tillräckliga för att uppfylla konventionens krav. Inte heller artiklarna 11 och 12 kräver således någon lagändring i Sverige.

Internationellt samarbete och övervakning av genomförandet

Enligt *artikel 13* skall konventionsstaterna i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina internationella förpliktelser samarbeta effektivt i civilrättsliga mål som gäller korruption. Enligt *artikel 14* skall genomförandet av konventionen övervakas av Gruppen av stater mot korruption (GRECO).

Sverige är part i flera konventioner om internationell rättslig hjälp, vilka möjliggör effektiv samverkan med andra konventionsstater även i korruptionsfrågor. Sverige deltar redan i GRECO:s arbete. De aktuella artiklarna kräver inte några särskilda lagstiftningsåtgärder i Sverige.

Övriga bestämmelser

Som tidigare nämnts är *artiklarna 15–23* i konventionen i huvudsak sedvanliga bestämmelser som alltid ingår i Europarådskonventioner. De kräver inga särskilda lagstiftningsåtgärder i Sverige.

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner Europarådets civilrättsliga konvention om korruption. Riksdagen godkänner också att Sverige avger deklarationen att en ratifikation av konventionen, enligt Sveriges bedömning, inte medför att vårt medlemskap i Gruppen av stater mot korruption, GRECO, inte kan omprövas om skäl för detta uppkommer i framtiden.

Promemorians bedömning stämmer överens med regeringens, dock att där inte föreslås någon deklaration.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare påpekats blir handel och annan ekonomisk verksamhet alltmer global. Det är därför angeläget med ett internationellt samarbete för att bekämpa korruption. Enligt regeringens mening har ett värdefullt steg i denna kamp tagits genom utarbetandet av den civilrättsliga konventionen om korruption. För näringslivet är det viktigt med likvärdiga konkurrensförutsättningar. Det är i det sammanhanget av stor betydelse att vissa centrala civilrättsliga regler i samband med korruption är enhetliga. Sverige har deltagit aktivt i utarbetandet av konventionen och som framgått av föregående avsnitt gör regeringen den bedömningen att en ratificering av konventionen inte kräver några lagändringar i Sverige.

På grund av det anförda anser regeringen att Sverige bör ratificera den civilrättsliga konventionen. Några reservationer är inte möjliga att göra. Regeringen har visserligen kommit fram till att konventionen inte kräver några lagändringar. Konventionen gäller dock civilrättsliga frågor och får anses vara av sådan vikt att riksdagens godkännande bör inhämtas. Konventionen hänger också nära samman med den straffrättsliga konventionen som riksdagen nu har att ta ställning till. Regeringen föreslår alltså att riksdagen godkänner den civilrättsliga konventionen. I likhet med vad som föreslås beträffande den straffrättsliga konventionen och tilläggsprotokollet till denna bör Sverige avge en deklaration om vårt fortsatta medlemskap i GRECO.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2004.

Skälen för regeringens förslag: Den straffrättsliga konventionen trädde i kraft den 1 juli 2002. Protokollet träder enligt artikel 10.3 i kraft den första dagen i den månad som följer tre månader efter det att fem länder har ratificerat protokollet. Den 1 januari 2004 hade endast ett land ratificerat protokollet. Det kommer därför med stor sannolikhet att ta förhållandevis lång tid innan protokollet kan träda i kraft.

De lagändringar som föreslås med anledning av den straffrättsliga konventionen bör träda i kraft snarast möjligt. Det är lämpligt att i samband med detta genomföra även den lagändring som krävs för Sveriges

genomförande av tilläggsprotokollet. Denna lagändring är inte av den karaktären att den förutsätter, eller i övrigt bygger på, ömsesidighet och det finns därmed ingen anledning att vänta med att låta lagändringen träda i kraft till dess protokollet träder i kraft.

Med beaktande av den tid som kommer att förflyta innan riksdagen kan fatta beslut i lagstiftningsärendet är en lämplig tidpunkt den 1 juli 2004.

10 Ekonomiska konsekvenser

Tillträde till konventionerna och tilläggsprotokollet och de föreslagna lagändringarna bedöms inte medföra annat än marginella kostnadsökningar för rättsväsendet. Eventuella merkostnader skall finansieras inom befintliga anslag. Det internationella samarbetet mot korruption kan på sikt antas medföra samhällsekonomiska vinster, bl.a. genom att säkerställa en bättre fungerande marknad.

11 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

17 kap. 7 §

Ändringarna i *första stycket* är föranledda av de tillägg som föreslås i 20 kap. 2 § andra stycket. Genom den allmänna hänvisningen i första stycket till 20 kap. 2 § omfattas de personkategorier som hittills täckts av punkterna 3 och 4 alltså av bestickningsbestämmelsen (jfr 20 kap. 2 § andra stycket 6 och 7). Vidare har straffansvaret utvidgats till att omfatta också de personer som anges i 20 kap. 2 § andra stycket 8 och 9. Även den som utövar utländskt skiljemannauppdrag omfattas efter ändringen av korruptionsbestämmelserna (jfr 20 kap. 2 § andra stycket 7).

I *andra stycket*, som är nytt, har en särskild straffskala införts för grova fall av bestickning. Den särskilda straffskalan för grova brott är avsedd för särskilt allvarliga fall. Brottet bör som regel anses som grovt om det rör mycket stora belopp eller skett systematiskt och i stor omfattning.

Övervägandena finns i avsnitten 5 och 7.

17 kap. 17 §

Hänvisningen i *punkt 2* har anpassats till den utvidgning av personkretsen och den omdisponering av 20 kap. 2 § som gjorts. För åtal för bestickning av ledamöter av kontrollorgan, beslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem krävs inte åtalsangivelse eller att åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detsamma gäller för åtal för bestickning av domare eller andra funktionärer i internationella domstolar vars domsrätt Sverige godtar, och även fortsättningsvis gäller detta också, enligt punkt 3, för åtal för bestickning av främmande stats minister och ledamot av främmande stats lagstiftande församling.

Åtal för bestickning av den som utövar främmande stats skiljemannauppdrag kräver däremot åtalsangivelse eller att åtal är påkallat från allmän synpunkt. Detta krav kvarstår även fortsättningsvis för åtal för bestickning av ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1, samt av den som utövar främmande stats myndighet.

Övervägandena finns i avsnitt 7.7.

20 kap. 2 §

I *andra stycket punkt 1* har hänvisningen till ledamot av styrelse eller motsvarande som hör till församling eller kyrklig samfällighet tagits bort.

Andra stycket har i övrigt till del omdisponerats varvid följande tillägg gjorts. Genom *punkt 6* har till kretsen av personer mot vilka mutbrott kan begås lagts utländska ministrar och ledamöter av utländska parlament eller organ på regional eller lokal nivå. Genom *punkt 7* har kretsen utökats ytterligare med personer som – utan att inneha anställning eller tidigare i paragrafen behandlat uppdrag – utövar annan stats myndighet. Dessa personkategorier omfattades tidigare inte av mutbestämmelserna. Beträffande vad som avses med myndighetsutövning för främmande stat får hänvisas till vad som gäller för svenska förhållanden. Samma bedömningsgrunder skall tillämpas beträffande utövare av främmande stats myndighet. Vidare omfattar punkten den som utövar utländskt skiljemannauppdrag. *Punkt 8* är till stora delar en språklig redigering av nuvarande punkt 6, som avser EU-parlamentariker, EG-kommissionärer och ledamöter av EG-domstolen och Revisionsrätten. Dessa personer omfattas alljämt av den nya bestämmelsen, med undantag av ledamöter av EG-domstolen, vilka efter ändringen omfattas av punkten 9. Till personkretsen som omfattas av punkten 8 har lagts bl.a. parlamentariker i mellanstatliga organisationer som Sverige är medlem i. I *punkt 9* anges att domare och andra funktionärer i en internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar skall omfattas av mutbrottsansvaret. Med internationell domstol avses här också domstol som hör till mellanstatlig eller överstatlig organisation. Under bestämmelsen faller alltså t.ex. domare och andra funktionärer vid Internationella brottmålsdomstolen, domare och andra funktionärer vid EG-domstolen (inklusive domstolens förstainstansrätt), vid Europadomstolen och vid de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt. Utöver domare omfattas även t.ex. åklagare vid domstolarna av bestämmelsen, liksom även generaladvokaterna vid EG-domstolen.

Övervägandena finns i avsnitten 5 och 7.

20 kap. 5 §

Tredje stycket har anpassats till den utvidgning av personkretsen och den omdisponering av 20 kap. 2 § som gjorts. Åtal för mutbrott begånget av ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1, liksom av den som utövar främmande stats myndighet eller utländskt skiljemannauppdrag, kräver åtalsangivelse eller att åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Detta krävs dock inte vid åtal för mutbrott av de i 2 § andra stycket 8 och 9 uppräknade personkategorierna och inte heller vid åtal för mutbrott

av den som är främmande stats minister eller ledamot av främmande stats lagstiftande församling. Prop. 2003/04:70

Övervägandena finns i avsnitt 7.7.

Criminal law convention on corruption (ETS 173)

Prop. 2003/04:70
Bilaga 1

Strasbourg, 27.I.1999

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other States signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Recognising the value of fostering co-operation with the other States signatories to this Convention;

Convinced of the need to pursue, as a matter of priority, a common criminal policy aimed at the protection of society against corruption, including the adoption of appropriate legislation and preventive measures;

Emphasising that corruption threatens the rule of law, democracy and human rights, undermines good governance, fairness and social justice, distorts competition, hinders economic development and endangers the stability of democratic institutions and the moral foundations of society;

Believing that an effective fight against corruption requires increased, rapid and well-functioning international co-operation in criminal matters;

Welcoming recent developments which further advance international understanding and co-operation in combating corruption, including actions of the United Nations, the World Bank, the International Monetary Fund, the World Trade Organisation, the Organisation of American States, the OECD and the European Union;

Having regard to the Programme of Action against Corruption adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe in November 1996 following the recommendations of the 19th Conference of European Ministers of Justice (Valletta, 1994);

Recalling in this respect the importance of the participation of non-member States in the Council of Europe's activities against corruption and welcoming their valuable contribution to the implementation of the Programme of Action against Corruption;

Further recalling that Resolution No. 1 adopted by the European Ministers of Justice at their 21st Conference (Prague, 1997) recommended the speedy implementation of the Programme of Action against Corruption, and called, in particular, for the early adoption of a criminal law convention providing for the co-ordinated incrimination of corruption offences, enhanced co-operation for the prosecution of such offences as well as an

effective follow-up mechanism open to member States and non-member States on an equal footing;

Prop. 2003/04:70
Bilaga 1

Bearing in mind that the Heads of State and Government of the Council of Europe decided, on the occasion of their Second Summit held in Strasbourg on 10 and 11 October 1997, to seek common responses to the challenges posed by the growth in corruption and adopted an Action Plan which, in order to promote co-operation in the fight against corruption, including its links with organised crime and money laundering, instructed the Committee of Ministers, inter alia, to secure the rapid completion of international legal instruments pursuant to the Programme of Action against Corruption;

Considering moreover that Resolution (97) 24 on the 20 Guiding Principles for the Fight against Corruption, adopted on 6 November 1997 by the Committee of Ministers at its 101st Session, stresses the need rapidly to complete the elaboration of international legal instruments pursuant to the Programme of Action against Corruption;

In view of the adoption by the Committee of Ministers, at its 102nd Session on 4 May 1998, of Resolution (98) 7 authorising the partial and enlarged agreement establishing the “Group of States against Corruption – GRECO”, which aims at improving the capacity of its members to fight corruption by following up compliance with their undertakings in this field,

Have agreed as follows:

Chapter I – Use of terms

Article 1 – Use of terms

For the purposes of this Convention:

- a “public official” shall be understood by reference to the definition of “official”, “public officer”, “mayor”, “minister” or “judge” in the national law of the State in which the person in question performs that function and as applied in its criminal law;
- b the term “judge” referred to in sub-paragraph a above shall include prosecutors and holders of judicial offices;
- c in the case of proceedings involving a public official of another State, the prosecuting State may apply the definition of public official only insofar as that definition is compatible with its national law;
- d “legal person” shall mean any entity having such status under the applicable national law, except for States or other public bodies in the exercise of State authority and for public international organisations.

Chapter II – Measures to be taken at national level

Prop. 2003/04:70

Bilaga 1

Article 2 – Active bribery of domestic public officials

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the promising, offering or giving by any person, directly or indirectly, of any undue advantage to any of its public officials, for himself or herself or for anyone else, for him or her to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Article 3 – Passive bribery of domestic public officials

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the request or receipt by any of its public officials, directly or indirectly, of any undue advantage, for himself or herself or for anyone else, or the acceptance of an offer or a promise of such an advantage, to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Article 4 – Bribery of members of domestic public assemblies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person who is a member of any domestic public assembly exercising legislative or administrative powers.

Article 5 – Bribery of foreign public officials

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving a public official of any other State.

Article 6 – Bribery of members of foreign public assemblies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person who is a member of any public assembly exercising legislative or administrative powers in any other State.

Article 7 – Active bribery in the private sector

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally in the course of business activity, the promising, offering or giving, directly or indirectly, of any undue advantage to any

persons who direct or work for, in any capacity, private sector entities, for themselves or for anyone else, for them to act, or refrain from acting, in breach of their duties.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 1

Article 8 – Passive bribery in the private sector

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, in the course of business activity, the request or receipt, directly or indirectly, by any persons who direct or work for, in any capacity, private sector entities, of any undue advantage or the promise thereof for themselves or for anyone else, or the acceptance of an offer or a promise of such an advantage, to act or refrain from acting in breach of their duties.

Article 9 – Bribery of officials of international organisations

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any official or other contracted employee, within the meaning of the staff regulations, of any public international or supranational organisation or body of which the Party is a member, and any person, whether seconded or not, carrying out functions corresponding to those performed by such officials or agents.

Article 10 – Bribery of members of international parliamentary assemblies

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Article 4 when involving any members of parliamentary assemblies of international or supranational organisations of which the Party is a member.

Article 11 – Bribery of judges and officials of international courts

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3 involving any holders of judicial office or officials of any international court whose jurisdiction is accepted by the Party.

Article 12 – Trading in influence

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the promising, giving or offering, directly or indirectly, of any undue advantage to anyone who asserts or confirms

that he or she is able to exert an improper influence over the decision-making of any person referred to in Articles 2, 4 to 6 and 9 to 11 in consideration thereof, whether the undue advantage is for himself or herself or for anyone else, as well as the request, receipt or the acceptance of the offer or the promise of such an advantage, in consideration of that influence, whether or not the influence is exerted or whether or not the supposed influence leads to the intended result.

Article 13 – Money laundering of proceeds from corruption offences

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Products from Crime (ETS No. 141), Article 6, paragraphs 1 and 2, under the conditions referred to therein, when the predicate offence consists of any of the criminal offences established in accordance with Articles 2 to 12 of this Convention, to the extent that the Party has not made a reservation or a declaration with respect to these offences or does not consider such offences as serious ones for the purpose of their money laundering legislation.

Article 14 – Account offences

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as offences liable to criminal or other sanctions under its domestic law the following acts or omissions, when committed intentionally, in order to commit, conceal or disguise the offences referred to in Articles 2 to 12, to the extent the Party has not made a reservation or a declaration:

- a creating or using an invoice or any other accounting document or record containing false or incomplete information;
- b unlawfully omitting to make a record of a payment.

Article 15 – Participatory acts

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law aiding or abetting the commission of any of the criminal offences established in accordance with this Convention.

Article 16 – Immunity

The provisions of this Convention shall be without prejudice to the provisions of any Treaty, Protocol or Statute, as well as their implementing texts, as regards the withdrawal of immunity.

Article 17 – Jurisdiction

Prop. 2003/04:70
Bilaga 1

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish jurisdiction over a criminal offence established in accordance with Articles 2 to 14 of this Convention where:
 - a the offence is committed in whole or in part in its territory;
 - b the offender is one of its nationals, one of its public officials, or a member of one of its domestic public assemblies;
 - c the offence involves one of its public officials or members of its domestic public assemblies or any person referred to in Articles 9 to 11 who is at the same time one of its nationals.
- 2 Each State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply or to apply only in specific cases or conditions the jurisdiction rules laid down in paragraphs 1 b and c of this article or any part thereof.
- 3 If a Party has made use of the reservation possibility provided for in paragraph 2 of this article, it shall adopt such measures as may be necessary to establish jurisdiction over a criminal offence established in accordance with this Convention, in cases where an alleged offender is present in its territory and it does not extradite him to another Party, solely on the basis of his nationality, after a request for extradition.
- 4 This Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised by a Party in accordance with national law.

Article 18 – Corporate liability

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to ensure that legal persons can be held liable for the criminal offences of active bribery, trading in influence and money laundering established in accordance with this Convention, committed for their benefit by any natural person, acting either individually or as part of an organ of the legal person, who has a leading position within the legal person, based on:
 - a power of representation of the legal person; or
 - an authority to take decisions on behalf of the legal person; or
 - an authority to exercise control within the legal person;as well as for involvement of such a natural person as accessory or instigator in the above-mentioned offences.

- 2 Apart from the cases already provided for in paragraph 1, each Party shall take the necessary measures to ensure that a legal person can be held liable where the lack of supervision or control by a natural person referred to in paragraph 1 has made possible the commission of the criminal offences mentioned in paragraph 1 for the benefit of that legal person by a natural person under its authority.
- 3 Liability of a legal person under paragraphs 1 and 2 shall not exclude criminal proceedings against natural persons who are perpetrators, instigators of, or accessories to, the criminal offences mentioned in paragraph 1.

Article 19 – Sanctions and measures

- 1 Having regard to the serious nature of the criminal offences established in accordance with this Convention, each Party shall provide, in respect of those criminal offences established in accordance with Articles 2 to 14, effective, proportionate and dissuasive sanctions and measures, including, when committed by natural persons, penalties involving deprivation of liberty which can give rise to extradition.
- 2 Each Party shall ensure that legal persons held liable in accordance with Article 18, paragraphs 1 and 2, shall be subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.
- 3 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to enable it to confiscate or otherwise deprive the instrumentalities and proceeds of criminal offences established in accordance with this Convention, or property the value of which corresponds to such proceeds.

Article 20 – Specialised authorities

Each Party shall adopt such measures as may be necessary to ensure that persons or entities are specialised in the fight against corruption. They shall have the necessary independence in accordance with the fundamental principles of the legal system of the Party, in order for them to be able to carry out their functions effectively and free from any undue pressure. The Party shall ensure that the staff of such entities has adequate training and financial resources for their tasks.

Article 21 – Co-operation with and between national authorities

Each Party shall adopt such measures as may be necessary to ensure that public authorities, as well as any public official, co-operate, in accordance with national law, with those of its authorities responsible for investigating and prosecuting criminal offences:

- a by informing the latter authorities, on their own initiative, where there are reasonable grounds to believe that any of the criminal offences established in accordance with Articles 2 to 14 has been committed, or
- b by providing, upon request, to the latter authorities all necessary information.

Article 22 – Protection of collaborators of justice and witnesses

Each Party shall adopt such measures as may be necessary to provide effective and appropriate protection for:

- a those who report the criminal offences established in accordance with Articles 2 to 14 or otherwise co-operate with the investigating or prosecuting authorities;
- b witnesses who give testimony concerning these offences.

Article 23 – Measures to facilitate the gathering of evidence and the confiscation of proceeds

- 1 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary, including those permitting the use of special investigative techniques, in accordance with national law, to enable it to facilitate the gathering of evidence related to criminal offences established in accordance with Article 2 to 14 of this Convention and to identify, trace, freeze and seize instrumentalities and proceeds of corruption, or property the value of which corresponds to such proceeds, liable to measures set out in accordance with paragraph 3 of Article 19 of this Convention.
- 2 Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to empower its courts or other competent authorities to order that bank, financial or commercial records be made available or be seized in order to carry out the actions referred to in paragraph 1 of this article.
- 3 Bank secrecy shall not be an obstacle to measures provided for in paragraphs 1 and 2 of this article.

Chapter III – Monitoring of implementation

Article 24 – Monitoring

The Group of States against Corruption (GRECO) shall monitor the implementation of this Convention by the Parties.

Chapter IV – International co-operation

Prop. 2003/04:70

Bilaga 1

Article 25 – General principles and measures for international co-operation

- 1 The Parties shall co-operate with each other, in accordance with the provisions of relevant international instruments on international co-operation in criminal matters, or arrangements agreed on the basis of uniform or reciprocal legislation, and in accordance with their national law, to the widest extent possible for the purposes of investigations and proceedings concerning criminal offences established in accordance with this Convention.
- 2 Where no international instrument or arrangement referred to in paragraph 1 is in force between Parties, Articles 26 to 31 of this chapter shall apply.
- 3 Articles 26 to 31 of this chapter shall also apply where they are more favourable than those of the international instruments or arrangements referred to in paragraph 1.

Article 26 – Mutual assistance

- 1 The Parties shall afford one another the widest measure of mutual assistance by promptly processing requests from authorities that, in conformity with their domestic laws, have the power to investigate or prosecute criminal offences established in accordance with this Convention.
- 2 Mutual legal assistance under paragraph 1 of this article may be refused if the requested Party believes that compliance with the request would undermine its fundamental interests, national sovereignty, national security or ordre public.
- 3 Parties shall not invoke bank secrecy as a ground to refuse any co-operation under this chapter. Where its domestic law so requires, a Party may require that a request for co-operation which would involve the lifting of bank secrecy be authorised by either a judge or another judicial authority, including public prosecutors, any of these authorities acting in relation to criminal offences.

Article 27 – Extradition

- 1 The criminal offences established in accordance with this Convention shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between or among the Parties. The Parties undertake to include such offences as extraditable offences in any extradition treaty to be concluded between or among them.
- 2 If a Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Party with

which it does not have an extradition treaty, it may consider this Convention as the legal basis for extradition with respect to any criminal offence established in accordance with this Convention.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 1

- 3 Parties that do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognise criminal offences established in accordance with this Convention as extraditable offences between themselves.
- 4 Extradition shall be subject to the conditions provided for by the law of the requested Party or by applicable extradition treaties, including the grounds on which the requested Party may refuse extradition.
- 5 If extradition for a criminal offence established in accordance with this Convention is refused solely on the basis of the nationality of the person sought, or because the requested Party deems that it has jurisdiction over the offence, the requested Party shall submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution unless otherwise agreed with the requesting Party, and shall report the final outcome to the requesting Party in due course.

Article 28 – Spontaneous information

Without prejudice to its own investigations or proceedings, a Party may without prior request forward to another Party information on facts when it considers that the disclosure of such information might assist the receiving Party in initiating or carrying out investigations or proceedings concerning criminal offences established in accordance with this Convention or might lead to a request by that Party under this chapter.

Article 29 – Central authority

- 1 The Parties shall designate a central authority or, if appropriate, several central authorities, which shall be responsible for sending and answering requests made under this chapter, the execution of such requests or the transmission of them to the authorities competent for their execution.
- 2 Each Party shall, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, communicate to the Secretary General of the Council of Europe the names and addresses of the authorities designated in pursuance of paragraph 1 of this article.

Article 30 – Direct communication

- 1 The central authorities shall communicate directly with one another.
- 2 In the event of urgency, requests for mutual assistance or communications related thereto may be sent directly by the judicial authorities, including public prosecutors, of the requesting Party to such authori-

ties of the requested Party. In such cases a copy shall be sent at the same time to the central authority of the requested Party through the central authority of the requesting Party.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 1

- 3 Any request or communication under paragraphs 1 and 2 of this article may be made through the International Criminal Police Organisation (Interpol).
- 4 Where a request is made pursuant to paragraph 2 of this article and the authority is not competent to deal with the request, it shall refer the request to the competent national authority and inform directly the requesting Party that it has done so.
- 5 Requests or communications under paragraph 2 of this article, which do not involve coercive action, may be directly transmitted by the competent authorities of the requesting Party to the competent authorities of the requested Party.
- 6 Each State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, inform the Secretary General of the Council of Europe that, for reasons of efficiency, requests made under this chapter are to be addressed to its central authority.

Article 31 – Information

The requested Party shall promptly inform the requesting Party of the action taken on a request under this chapter and the final result of that action. The requested Party shall also promptly inform the requesting Party of any circumstances which render impossible the carrying out of the action sought or are likely to delay it significantly.

Chapter V – Final provisions

Article 32 – Signature and entry into force

- 1 This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe and by non-member States which have participated in its elaboration. Such States may express their consent to be bound by:
 - a signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
 - b signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.
- 2 Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

- 3 This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which fourteenth States have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1. Any such State, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force.
- 4 In respect of any signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the expression of their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 1. Any signatory State, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force in its respect.

Article 33 – Accession to the Convention

- 1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting the Contracting States to the Convention, may invite the European Community as well as any State not a member of the Council and not having participated in its elaboration to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20d of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee of Ministers.
- 2 In respect of the European Community and any State acceding to it under paragraph 1 above, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe. The European Community and any State acceding to this Convention shall automatically become a member of GRECO, if it is not already a member at the time of accession, on the date the Convention enters into force in its respect.

Article 34 – Territorial application

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
- 2 Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three

months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 1

- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 35 – Relationship to other conventions and agreements

- 1 This Convention does not affect the rights and undertakings derived from international multilateral conventions concerning special matters.
- 2 The Parties to the Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.
- 3 If two or more Parties have already concluded an agreement or treaty in respect of a subject which is dealt with in this Convention or otherwise have established their relations in respect of that subject, they shall be entitled to apply that agreement or treaty or to regulate those relations accordingly, in lieu of the present Convention, if it facilitates international co-operation.

Article 36 – Declarations

Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that it will establish as criminal offences the active and passive bribery of foreign public officials under Article 5, of officials of international organisations under Article 9 or of judges and officials of international courts under Article 11, only to the extent that the public official or judge acts or refrains from acting in breach of his duties.

Article 37 – Reservations

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, reserve its right not to establish as a criminal offence under its domestic law, in part or in whole, the conduct referred to in Articles 4, 6 to 8, 10 and 12 or the passive bribery offences defined in Article 5.
- 2 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession declare that it avails itself of the reservation provided for in Article 17, paragraph 2.

- 3 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession declare that it may refuse mutual legal assistance under Article 26, paragraph 1, if the request concerns an offence which the requested Party considers a political offence.
- 4 No State may, by application of paragraphs 1, 2 and 3 of this article, enter reservations to more than five of the provisions mentioned thereon. No other reservation may be made. Reservations of the same nature with respect to Articles 4, 6 and 10 shall be considered as one reservation.

Article 38 – Validity and review of declarations and reservations

- 1 Declarations referred to in Article 36 and reservations referred to in Article 37 shall be valid for a period of three years from the day of the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, such declarations and reservations may be renewed for periods of the same duration.
- 2 Twelve months before the date of expiry of the declaration or reservation, the Secretariat General of the Council of Europe shall give notice of that expiry to the State concerned. No later than three months before the expiry, the State shall notify the Secretary General that it is upholding, amending or withdrawing its declaration or reservation. In the absence of a notification by the State concerned, the Secretariat General shall inform that State that its declaration or reservation is considered to have been extended automatically for a period of six months. Failure by the State concerned to notify its intention to uphold or modify its declaration or reservation before the expiry of that period shall cause the declaration or reservation to lapse.
- 3 If a Party makes a declaration or a reservation in conformity with Articles 36 and 37, it shall provide, before its renewal or upon request, an explanation to GRECO, on the grounds justifying its continuance.

Article 39 – Amendments

- 1 Amendments to this Convention may be proposed by any Party, and shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the member States of the Council of Europe and to every non-member State which has acceded to, or has been invited to accede to, this Convention in accordance with the provisions of Article 33.
- 2 Any amendment proposed by a Party shall be communicated to the European Committee on Crime Problems (CDPC), which shall submit to the Committee of Ministers its opinion on that proposed amendment.

- 3 The Committee of Ministers shall consider the proposed amendment and the opinion submitted by the CDPC and, following consultation of the non-member States Parties to this Convention, may adopt the amendment.
- 4 The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 3 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance.
- 5 Any amendment adopted in accordance with paragraph 3 of this article shall come into force on the thirtieth day after all Parties have informed the Secretary General of their acceptance thereof.

Article 40 – Settlement of disputes

- 1 The European Committee on Crime Problems of the Council of Europe shall be kept informed regarding the interpretation and application of this Convention.
- 2 In case of a dispute between Parties as to the interpretation or application of this Convention, they shall seek a settlement of the dispute through negotiation or any other peaceful means of their choice, including submission of the dispute to the European Committee on Crime Problems, to an arbitral tribunal whose decisions shall be binding upon the Parties, or to the International Court of Justice, as agreed upon by the Parties concerned.

Article 41 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 42 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and any State which has acceded to this Convention of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 32 and 33;

- d any declaration or reservation made under Article 36 or Article 37; Prop. 2003/04:70
Bilaga 1
- e any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, this 27th day of January 1999, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, and to any State invited to accede to it.

Straffrättslig konvention om korruption (ETS 173)

Prop. 2003/04:70
Bilaga 2

Strasbourg den 27 januari 1999

Ingress

Europarådets medlemsstater och övriga stater som har undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets ändamål är att uppnå större enighet bland sina medlemmar,

som erkänner värdet av att främja samarbete med de övriga stater som har undertecknat denna konvention,

som är övertygade om behovet att, som en prioriterad fråga, driva en gemensam straffrättslig politik som syftar till att skydda samhället mot korruption och innefattar vidtagande av lämpliga lagstiftningsåtgärder och förebyggande åtgärder,

som understryker att korruptionen hotar rättssamhället, demokratin och de mänskliga rättigheterna, undergräver gott styre, oväld och social rättvisa, snedvrider konkurrensen, hindrar den ekonomiska utvecklingen och äventyrar stabiliteten för de demokratiska institutionerna och samhällets moraliska grundvalar,

som anser att en effektiv kamp mot korruption fordrar ett utvidgat, snabbt och väl fungerande internationellt samarbete i straffrättsliga frågor,

som välkomnar andra nyligen tagna initiativ som ytterligare främjar förståelse och samarbete på det internationella planet i korruptionsbekämpande, inbegripet åtgärder vidtagna av Förenta nationerna, Världsbanken, Internationella valutafonden, Världshandelsorganisationen, Amerikanska samarbetsorganisationen, OECD och Europeiska unionen,

som beaktar det handlingsprogram mot korruption som antogs av Europarådets ministerkommitté i november 1996 efter rekommendation av de europeiska justitieministrarnas 19:e konferens i Valletta 1994,

som härvid erinrar om betydelsen av att icke-medlemsstater deltar i Europarådets verksamhet mot korruption och välkomnar deras värdefulla bidrag till genomförandet av handlingsprogrammet mot korruption,

som vidare erinrar om att resolution nr 1, som antogs av de europeiska justitieministrarna vid deras 21:a konferens i Prag 1997, rekommenderar ett snabbt genomförande av handlingsprogrammet mot korruption och särskilt uppmanar till ett snart antagande av en straffrättslig konvention, som stadgar om samordnad kriminalisering av korruptionsbrott, förstärkt samarbete om lagföring av sådana brott samt en effektiv uppföljnings-

mekanism, som är tillgänglig för medlemsstater och utanförstående stater på lika grund,

Prop. 2003/04:70
Bilaga 2

som beaktar att stats- och regeringscheferna i Europarådet vid sitt andra toppmöte i Strasbourg den 10 och 11 oktober 1997 beslöt att eftersträva ett gemensamt bemötande av de utmaningar som den tilltagande korruptionen ställer och antog en handlingsplan som, för att främja samarbetet om bekämpande av korruption, innefattande dess förbindelser med organiserad brottslighet och penningtvätt, gav ministerkonferensen i uppdrag att bl. a. säkerställa ett snabbt färdigställande av internationella rättsliga instrument i enlighet med handlingsprogrammet mot korruption,

som även beaktar att resolution (97) 24 och de 20 grundprinciperna för korruptionsbekämpande som antogs den 6 november 1997 av ministerkommittén vid dess 101:a möte underströk behovet av att snabbt färdigställa utformningen av internationella rättsliga instrument enligt handlingsprogrammet mot korruption,

med beaktande av att ministerkommittén vid sitt 102:a möte den 4 maj 1998 antog resolution (98) 7, som bekräftar det partiella och utvidgade avtalet som inrättar gruppen av stater mot korruption (GRECO), som syftar till att förbättra medlemsstaternas förmåga att bekämpa korruption genom att följa upp genomförandet av deras åtaganden på detta område,

har kommit överens om följande.

Kapitel I – Definitioner

Artikel 1 – Definitioner

I denna konvention används följande definitioner:

- a Termen offentlig tjänsteman skall tolkas i enlighet med definitionen av begreppen tjänsteman, offentlig ämbetsman, borgmästare, minister och domare i den nationella lagen i den stat där personen i fråga utövar denna funktion och som termerna används i den statens strafflag.
- b Termen domare i a ovan skall innefatta både åklagare och innehavare av domarämbeten.
- c Vid åtal som berör en offentlig tjänsteman i en annan stat får den lagförande staten endast tillämpa definitionen av offentlig tjänsteman i den utsträckning som den är förenlig med dess nationella lagstiftning.
- d Termen juridisk person skall betyda en enhet som har denna rättsliga ställning enligt den tillämpliga nationella lagen, utom stater eller andra offentliga organ i statlig myndighetsutövning och offentliga internationella organisationer.

Kapitel II – Åtgärder som skall vidtas på nationell nivå

Prop. 2003/04:70

Bilaga 2

Artikel 2 – Aktiv korruption av nationella offentliga tjänstemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: Att utlova, erbjuda eller lämna någon av sina offentliga tjänstemän, till förmån för honom eller henne själv eller för någon annan person, vare sig det sker direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Artikel 3 – Passiv korruption av nationella offentliga tjänstemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: begäran om eller mottagande av, från sina offentliga tjänstemäns sida, direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån – för honom eller henne själv – eller av ett erbjudande eller ett löfte om en sådan förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Artikel 4 – Korruption av medlemmar av nationella offentliga församlingar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som är medlem av en nationell offentlig församling som har lagstiftande eller förvaltande befogenheter.

Artikel 5 – Korruption av utländska offentliga tjänstemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en offentlig tjänsteman i en annan stat.

Artikel 6 – Korruption av medlemmar av utländska offentliga församlingar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som är medlem av en nationell offentlig församling i en annan stat och som har lagstiftande eller förvaltande befogenheter.

Artikel 7 – Aktiv korruption i den privata sektorn

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen vid bedrivande av affärsverksamhet: Att utlova,

erbjuda eller lämna en person, vare sig det sker direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för någon person som leder eller arbetar för, i vilken egenskap som helst, enheter i den privata sektorn – för honom eller henne själv eller för någon annan person – för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd som bryter mot hans eller hennes plikt.

Artikel 8 – Passiv korruption i den privata sektorn

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen vid bedrivande av affärsverksamhet: Begäran om eller mottagande av en otillbörlig förmån, direkt eller indirekt, av en person som leder eller arbetar för, i vilken egenskap som helst, enheter i den privata sektorn, för honom eller henne själv eller för någon annan person eller mottagande av ett erbjudande eller ett löfte om en sådan förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd som bryter mot hans eller hennes plikt.

Artikel 9 – Korruption av tjänstemän i internationella organisationer

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en tjänsteman eller annan anställd personal enligt personalreglementets innebörd i en offentlig mellanstatlig eller överstatlig organisation eller motsvarande organ av vilken parten är medlem och person som, oberoende av om vederbörande är utsänd av ett visst land, utför funktioner som motsvarar de som utförs av dessa tjänstemän eller denna personal.

Artikel 10 – Korruption av medlemmar av internationella parlamentariska församlingar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artikel 4, när de berör medlemmar av parlamentariska församlingar till mellanstatliga eller överstatliga organisationer av vilka parten är medlem.

Artikel 11 – Korruption av domare och tjänstemän i internationella domstolar

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör innehavare av domartjänster eller tjänstemän i internationella domstolar vars domsrätt godtas av parten.

Artikel 12 – Handel med inflytande

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar

när de begås uppsåtligen: Att utlova, lämna eller erbjuda, vare sig direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för någon som påstår sig eller bekräftar sig kunna utöva ett oegentligt inflytande över en sådan persons beslutsfattande som avses i artiklarna 2, 4–6 och 9–11, oberoende av om den otillbörliga förmånen är för honom eller henne själv eller för någon annan person, samt begäran om, mottagande av eller antagande av erbjudande eller löfte om en sådan förmån som ersättning för inflytandet, oberoende av om detta utövas och om det leder till det avsedda resultatet.

Artikel 13 – Penningtvätt av vinning av korrupsionsbrott

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga gärningar som avses i artikel 6.1 och 6.2 i Europarådets konvention om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (ETS 141), enligt de förutsättningar som avses där, när förbrottet är något av de brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–12 i denna konvention, i den mån parten i fråga inte har gjort ett förbehåll eller avgivit en förklaring med avseende på dessa brott eller inte anser att de är allvarliga brott i de syften som avses i deras lagstiftning om penningtvätt.

Artikel 14 – Bokföringsbrott

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning beteckna som brott som kan beläggas med straff eller andra sanktioner följande gärningar eller underlåtelser, när de begås uppsåtligen, för att begå, dölja eller maskera brott som avses i artiklarna 2–12, i den mån parten inte har gjort ett förbehåll eller avgivit en förklaring:

- a Att upprätta eller använda en faktura eller annat räkenskapsmaterial eller annan verifikation som innehåller oriktiga eller ofullständiga uppgifter.
- b Att rättsstridigt underlåta att bokföra en betalning.

Artikel 15 – Medhjälp

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga medhjälp till utförande av något av de brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention.

Artikel 16 – Immunitet

Bestämmelserna i denna konvention skall inte inverka på bestämmelserna i något fördrag, protokoll eller någon stadga, eller deras tillämpningsföreskrifter, vad gäller hävande av immunitet.

- 1 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att utöva domsrätt över brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 i denna konvention, när
 - a brottet begås helt eller delvis inom dess territorium,
 - b gärningsmannen är en av dess medborgare, offentliga tjänstemän eller ledamot av en av dess nationella offentliga församlingar,
 - c brottet berör en av dess offentliga tjänstemän eller ledamöter av dess nationella offentliga församlingar eller en person som avses i artiklarna 9–11, som samtidigt är en av dess medborgare.
- 2 En stat kan vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att den förbehåller sig rätten att inte alls tillämpa eller att bara i vissa fall och under särskilda förhållanden tillämpa de regler om domsrätt som anges i punkt 1 b och 1 c ovan eller en del av dessa regler.
- 3 Om en part har utnyttjat den möjlighet till förbehåll som avses i punkt 2 i denna artikel, skall den vidta sådana åtgärder som är nödvändiga för att upprätta domsrätt över gärningar som straffbeläggs i enlighet med denna konvention i det fall då en påstådd gärningsman befinner sig inom dess territorium och den inte på begäran utlämnar honom eller henne till en annan part enbart på grund av hans eller hennes nationalitet.
- 4 Denna konvention utesluter inte straffrättslig domsrätt som utövas av en part i enlighet med nationell lag.

Artikel 18 – Juridiska personers ansvarighet

- 1 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att tillse att juridiska personer kan ställas till ansvar för brotten aktiv korruption, handel med inflytande samt penningtvätt i enlighet med denna konvention, om de har begåtts till deras förmån av en fysisk person, som handlar antingen individuellt eller som del av ett organ tillhörande den juridiska personen och innehar en ledande ställning inom denna, som grundas på
 - en fullmakt att företräda den juridiska personen,
 - ett bemyndigande att fatta beslut på den juridiska personens vägnar eller
 - ett bemyndigande att utöva kontroll inom den juridiska personen, samt

för deltagande av en sådan fysisk person som medhjälpare i eller anstiftare av de ovannämnda brotten.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 2

- 2 Utöver de fall som avses i punkt 1 skall varje part vidta nödvändiga åtgärder för att tillse att en juridisk person kan ställas till ansvar i de fall brist på övervakning eller kontroll av en fysisk person som avses i punkt 1 har möjliggjort förövandet av de brott som avses i punkt 1 till förmån för den juridiska personen av en fysisk person som är underställd den juridiska personen.
- 3 Ansvarigheten för juridiska personer enligt punkterna 1 och 2 ovan skall inte utesluta straffrättsligt åtal mot fysiska personer som har begått, anstiftat eller medverkat i brott som avses i punkt 1.

Artikel 19 – Påföljder och åtgärder

- 1 Med hänsyn till den allvarliga naturen av de brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention skall varje part, med avseende på brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14, tillförsäkra effektiva, proportionella och avskräckande påföljder och åtgärder, vilka, när de begås av fysiska personer, skall innefatta straff, inklusive frihetsberövande, som kan leda till utlämning.
- 2 Varje part skall tillse att juridiska personer som har befunnits skyldiga i enlighet med artikel 18.1 och 18.2 skall underkastas effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga eller icke-straffrättsliga påföljder, däribland böter.
- 3 Varje part skall anta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att kunna förklara förverkade eller på annat sätt försäkra sig om hjälpmedel och vinning av gärningar som straffbeläggs i enlighet med denna konvention eller egendom till samma värde som sådan vinning.

Artikel 20 – Specialiserade myndigheter

Varje part skall vidta nödvändiga åtgärder för att tillse att personer eller enheter är specialiserade på korruptionsbekämpande. De skall ha den självständighet, i enlighet med de grundläggande principerna i partens rättssystem, som behövs för att kunna utöva sina funktioner effektivt och fritt från obehörig påtryckning. Parten skall tillse att de anställda i sådana enheter har tillräcklig utbildning och tillräckliga ekonomiska resurser för att lösa sina uppgifter.

Artikel 21 – Samarbete med och mellan nationella myndigheter

Varje part skall vidta nödvändiga åtgärder för att tillse att offentliga myndigheter och offentliga tjänstemän samarbetar, i enlighet med sin nationella lagstiftning, med deras myndigheter som är ansvariga för utredning och lagföring av brott,

- a genom att på eget initiativ meddela dessa myndigheter när det finns skälig anledning att förmoda att några av de brott som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 har begåtts, eller
- b genom att på begäran tillhandahålla dessa myndigheter alla nödvändiga uppgifter.

Artikel 22 – Skydd för personer som samarbetar med rättsvårdande myndigheter och vittnen

Varje part skall vidta nödvändiga åtgärder för att lämna effektivt och lämpligt skydd för

- a personer som rapporterar om gärningar som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 eller på annat sätt samarbetar med de myndigheter som utför utredningen eller allmän åklagare,
- b personer som vittnar om dessa brott.

Artikel 23 – Åtgärder för att underlätta bevisupptagning och förverkande av vinning

- 1 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder, innefattande sådana åtgärder som tillåter användning av speciella undersökningsmetoder, i enlighet med sin nationella lagstiftning, för att göra det möjligt för den att underlätta insamlande av bevis om gärningar som straffbeläggs i enlighet med artiklarna 2–14 och att identifiera, spåra, spärra och ta i beslag hjälpmedel och vinning av korruption, eller egendom till samma värde som denna vinning, för vilken kan komma ifråga de åtgärder som anges i enlighet med artikel 19.3.
- 2 Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att göra det möjligt för sina domstolar eller andra behöriga myndigheter att bestämma att bankhandlingar, ekonomiska handlingar och affärshandlingar hålls tillgängliga eller beslagtogs för att kunna vidta de åtgärder som avses i punkt 1 ovan.
- 3 Banksekretess skall inte utgöra ett hinder för de åtgärder som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel.

Kapitel III – Övervakning av genomförandet

Artikel 24 – Övervakning

Gruppen av stater mot korruption (GRECO) skall övervaka parternas genomförande av denna konvention.

Kapitel IV – Internationellt samarbete

Prop. 2003/04:70

Bilaga 2

Artikel 25 – Allmänna principer och åtgärder avseende internationellt samarbete

- 1 Parterna skall samarbeta i enlighet med bestämmelserna i tillämpliga internationella instrument om mellanstatligt samarbete i straffrättsliga frågor eller arrangemang som avtalats på grundval av ensartad eller reciprok lagstiftning och i enlighet med sin respektive nationella lag, i största möjliga utsträckning, för att genomföra undersökning och lagföring av brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention.
- 2 I avsaknad av gällande internationella instrument och arrangemang enligt punkt 1 ovan skall artiklarna 26–31 tillämpas.
- 3 Artiklarna 26–31 skall även gälla i den mån de är mer fördelaktiga än bestämmelserna i de internationella instrument eller arrangemang som avses i punkt 1 ovan.

Artikel 26 – Ömsesidig rättslig hjälp

- 1 Parterna skall i största möjliga utsträckning lämna varandra ömsesidig rättslig hjälp genom att utan dröjsmål behandla framställningar från myndigheter som, i enlighet med sina nationella lagar, är behöriga att undersöka eller lagföra brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention.
- 2 En framställning om ömsesidig rättslig hjälp i enlighet med punkt 1 ovan får avslås om den anmodade parten anser att tillmötesgående av begäran skulle hota dess grundläggande intressen, nationella suveränitet, nationella säkerhet och grundläggande rättsprinciper.
- 3 Parterna får inte åberopa banksekretess som skäl för att vägra att samarbeta enligt detta kapitel. I de fall så fordras enligt dess nationella lag, får en part kräva att en framställning om samarbete som skulle innebära hävande av banksekretess tillåts av domstol eller av annan rättslig myndighet, däribland allmän åklagare, i samband med handläggning av brottmål.

Artikel 27 – Utlämning

- 1 De brott som straffbeläggs enligt denna konvention skall anses tillhöra de utlämningsbara brotten i utlämningsavtal som gäller mellan parterna. Parterna förbinder sig att medta dessa brott som utlämningsbara brott i varje utlämningsavtal som kommer att slutas av eller mellan dem.
- 2 Om en part som för utlämning ställer som villkor att ett utlämningsavtal skall föreligga, mottar en framställning om utlämning från en annan part med vilken den inte har slutit ett sådant avtal, får den be-

trakta denna konvention som laglig grund för utlämning i fråga om varje brott som är straffbelagt i enlighet med denna konvention.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 2

- 3 Parter som för utlämning inte ställer som villkor att utlämningsavtal skall föreligga, skall anse de brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention som utlämningsbara brott dem emellan.
- 4 För utlämning skall gälla de villkor som anges i den anmodade partens lag eller gällande utlämningsavtal, däribland de motiv på vilka den anmodade parten får vägra att bevilja utlämning.
- 5 Om utlämning för ett brott som straffbeläggs i enlighet med denna konvention vägras endast med anledning av den sökta personens nationalitet eller därför att den anmodade parten anser sig ha domsrätt över brottet, skall den anmodade parten hänskjuta ärendet till sina behöriga myndigheter för lagföring, såvida inte annat avtalas med den begärande parten, och skall rapportera slutresultatet till den begärande parten i laga tid.

Artikel 28 – Uppgifter som lämnas på eget initiativ

Utan att det skall inverka på dess egna undersökningar eller lagföring, får en part utan föregående begäran till en annan part överlämna information om omständigheter, när den anser att röjande av sådan information skulle kunna hjälpa den mottagande parten i att inleda eller utföra undersökning eller lagföring av brott som straffbeläggs enligt denna konvention eller skulle kunna föranleda en framställning av denna part med stöd av detta kapitel.

Artikel 29 – Centralmyndighet

- 1 Parterna skall utse en eller vid behov flera centralmyndigheter, som skall ansvara för avsändande och besvarande av framställningar gjorda med stöd av detta kapitel, verkställande av sådana framställningar eller remiss av dem till de myndigheter som är behöriga att verkställa dem.
- 2 Varje part skall vid undertecknandet eller deponeringen av sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument meddela Europarådets generalsekreterare namn och adress på de myndigheter som utsetts i enlighet med punkt 1 ovan.

Artikel 30 – Direkt kommunikation

- 1 Centralmyndigheterna skall kommunicera direkt med varandra.
- 2 I brådskande fall får framställning om ömsesidig hjälp eller därtill hänförliga meddelanden sändas direkt av den begärande partens rättsliga myndigheter, däribland allmän åklagare, till motsvarande myn-

digheter i den anmodade parten. I detta fall skall en kopia samtidigt sändas till den anmodade partens centralmyndighet via den begärande partens centralmyndighet.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 2

- 3 Framställningar och meddelanden enligt punkterna 1 och 2 ovan får göras via Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol).
- 4 I de fall en framställning görs enligt punkt 2 ovan och myndigheten inte är behörig att handlägga den, skall myndigheten remittera framställningen till behörig nationell myndighet och direkt meddela den begärande parten att så har skett.
- 5 Framställningar eller meddelanden enligt punkt 2 ovan, som inte innefattar tvångsåtgärder, får överföras direkt av den begärande partens behöriga myndigheter till de behöriga myndigheterna i den anmodade parten.
- 6 Varje stat får vid undertecknandet eller deponeringen av dess ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument meddela Europarådets generalsekreterare att framställningar som görs med stöd av detta kapitel för effektivitetens skull skall riktas till dess centralmyndighet.

Artikel 31 – Information

Den anmodade parten skall utan dröjsmål underrätta den begärande parten om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av en framställning enligt detta kapitel och deras slutresultat. Den anmodade parten skall också ofördröjligen informera den begärande parten om de omständigheter som omöjliggör att de begärda åtgärderna vidtas eller som kan förmodas avsevärt försena åtgärderna.

Kapitel V – Slutbestämmelser

Artikel 32 – Undertecknande och ikraftträdande

- 1 Denna konvention är öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater och för icke-medlemsstater som har deltagit i utformningen av den. Dessa stater kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna, genom
 - a undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
 - b undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, följt av ratifikation, godtagande eller godkännande.
- 2 Ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument eller godkännandeinstrument skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

- 3 Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då den fjortonde staten uttryckte sitt samtycke till att vara bunden av densamma i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 ovan. En sådan stat som inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) vid tiden för ratifikationen skall automatiskt bli det den dag konventionen träder i kraft.
- 4 För en signatärstat som därefter uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av konventionen, träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter dagen för dess samtycke att vara bunden av konventionen i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 ovan. En signatärstat som inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) vid tiden för ratifikationen skall automatiskt bli det den dag konventionen träder i kraft för den staten.

Artikel 33 – Anslutning till konventionen

- 1 Efter denna konventions ikraftträdande kan Europarådets ministerkommitté efter samråd med konventionsstaterna inbjuda Europeiska gemenskapen och andra stater som inte är medlemmar i Europarådet och som inte har deltagit i utformningen av konventionen att tillträda densamma genom ett beslut som fattas med den majoritet som anges i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av ombuden för de konventionsstater som har rätt att delta i ministerkommittén.
- 2 I förhållande till Europeiska gemenskapen och stater som ansluter sig till konventionen enligt punkt 1 ovan träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då dess anslutningsinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare. Europeiska gemenskapen och stater som tillträder denna konvention skall automatiskt bli medlemmar i GRECO, om de inte redan är det vid tiden för tillträdet, den dag då konventionen träder i kraft för dem.

Artikel 34 – Territoriell tillämpning

- 1 En stat kan vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier konventionen skall gälla.
- 2 En part kan vid ett senare tillfälle genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare utsträcka tillämpningen av denna konvention till de andra territorier som anges i förklaringen. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

- 3 En förklaring som lämnats i enlighet med punkt 1 eller 2 ovan kan, i förhållande till ett territorium som anges i förklaringen, återtas genom ett meddelande till generalsekreteraren. Återtagandet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 35 – Förhållande till andra konventioner och avtal

- 1 Denna konvention skall inte inverka på de rättigheter och åtaganden som följer av internationella multilaterala konventioner om särskilda frågor.
- 2 Parterna kan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra om frågor som regleras i denna konvention, i syfte att göra tillägg till eller stärka dess bestämmelser eller underlätta tillämpningen av dess principer.
- 3 Om två eller flera parter redan har ingått en överenskommelse eller slutit ett fördrag beträffande en fråga som regleras i denna konvention eller på annat sätt reglerat sina inbördes förhållanden beträffande denna fråga, har de rätt att tillämpa överenskommelsen eller fördraget eller att reglera sina förhållanden i enlighet därmed, i stället för att tillämpa denna konvention, om det underlättar internationellt samarbete.

Artikel 36 – Förklaringar

En stat får vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument förklara att den skall straffbelägga aktiv och passiv korruption av utländska offentliga tjänstemän enligt artikel 5, av tjänstemän i internationella organisationer enligt artikel 9 eller av domare och ämbetsmän i internationella domstolar enligt artikel 11 endast i den utsträckning den offentliga tjänstemannen eller domaren vidtar åtgärder eller underlåter att vidta åtgärder i strid med sina tjänsteåligganden.

Artikel 37 – Reservationer

- 1 En stat kan, vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, förbehålla sig rätten att enligt sin nationella lag inte straffbelägga, helt eller delvis, gärningar som avses i artiklarna 4, 6–8, 10 och 12 eller passiva korruptionsbrott som anges i artikel 5.
- 2 En stat kan, vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, förklara att den begagnar sig av rätten till förbehåll som avses i artikel 17.2.

- 3 En stat kan, vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument eller anslutningsinstrument, förklara att den får vägra ömsesidig rättslig hjälp enligt artikel 26.1, om framställningen gäller ett brott som den anmodade parten anser vara ett politiskt brott.
- 4 En stat får, med tillämpning av punkterna 1–3 ovan, göra förbehåll mot högst fem av de däri nämnda bestämmelserna. Inget annat förbehåll får göras. Förbehåll av samma slag avseende artiklarna 4, 6 och 10 skall anses vara ett enda förbehåll.

Artikel 38 – Giltighet och översyn av förklaringar och förbehåll

- 1 Förklaringar som avses i artikel 36 och förbehåll enligt artikel 37 skall gälla för en tid av tre år från dagen för denna konventions ikraftträdande för staten i fråga. Sådana förklaringar och förbehåll kan emellertid förnyas för samma tid.
- 2 Tolv månader före utgången av en förklarings eller ett förbehålls giltighetstid skall Europarådets generalsekretariat underrätta den berörda staten om upphörandet. Senast tre månader före upphörandet skall staten meddela generalsekretariatet att den vidmakthåller, ändrar eller återtar sin förklaring eller sitt förbehåll. Om inget meddelande har lämnats av den berörda staten, skall generalsekretariatet meddela staten att dess förklaring eller förbehåll anses ha förlängts automatiskt på sex månader. Om den berörda staten inte meddelar sin avsikt att vidmakthålla eller ändra sin förklaring eller sitt förbehåll före denna tids utgång, skall förklaringen eller förbehållet upphöra att gälla.
- 3 Om en part gör en förklaring eller ett förbehåll enligt artikel 36 eller 37 skall den, före dess förnyelse eller på begäran, lämna en förklaring till GRECO om motiven för dess vidmakthållande.

Artikel 39 – Ändringar

- 1 Ändringar i denna konvention kan föreslås av varje part och skall av Europarådets generalsekreterare meddelas dess medlemsstater och de icke-medlemsstater som har anslutit sig till eller inbjudits att ansluta sig till konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 33.
- 2 En ändring som föreslås av en part skall översändas till Europarådets kommitté för brottsfrågor, som skall avge sitt yttrande till ministerkommittén därom.
- 3 Ministerkommittén skall ta ställning till den föreslagna ändringen och den i punkt 2 ovan nämnda kommitténs yttrande och kan, efter samråd med de icke-medlemsstater som är parter i konventionen, anta ändringen.

- 4 Text till ändringar som antas av ministerkommittén i enlighet med punkt 3 ovan skall översändas till parterna för godtagande. Prop. 2003/04:70
Bilaga 2
- 5 En ändring som antas i enlighet med punkt 3 ovan träder i kraft den trettionde dagen efter det att samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om sitt godtagande av ändringen.

Artikel 40 – Tvistlösning

- 1 Europarådets kommitté för brottsfrågor skall hållas underrättad om tolkningen och tillämpningen av denna konvention.
- 2 Om en tvist uppstår mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av denna konvention, skall parterna söka lösa denna genom förhandling eller andra fredliga medel efter deras eget val, inbegripet hänskjutande av tvisten till Europarådets kommitté för brottsfrågor, till en skiljedomstol vars avgöranden skall vara bindande för parterna eller till Internationella domstolen, efter överenskommelse mellan de berörda parterna.

Artikel 41 – Uppsägning

- 1 En part får när som helst säga upp denna konvention genom ett meddelande till Europarådets generalsekreterare.
- 2 Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 42 – Meddelanden

Europarådets generalsekreterare skall meddela medlemsstaterna och de stater som har anslutit sig till denna konvention om

- a undertecknande,
- b deponering av ratifikationsinstrument, godtagandeinstrument, godkännandeinstrument och anslutningsinstrument,
- c dag för konventionens ikraftträdande enligt artiklarna 32 och 33,
- d reservationer gjorda enligt artikel 36 eller 37, samt
- e andra handlingar, underrättelser eller meddelanden som rör konventionen.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Strasbourg den 27 januari 1999 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bekräftad kopia till varje medlemsstat i Europarådet, till alla icke-medlemsstater som har deltagit i utformningen av konventionen samt till varje stat som har inbjudits att ansluta sig till den.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 2

Additional protocol to the criminal law convention on corruption (ETS 191)

Prop. 2003/04:70
Bilaga 3

Strasbourg, 15.V.2003

The member States of the Council of Europe and the other States signatory hereto,

Considering that it is desirable to supplement the Criminal Law Convention on Corruption (ETS No. 173, hereafter “the Convention”) in order to prevent and fight against corruption;

Considering also that the present Protocol will allow the broader implementation of the 1996 Programme of Action against Corruption,

Have agreed as follows:

Chapter I – Use of terms

Article 1 – Use of terms

For the purpose of this Protocol:

1. The term “*arbitrator*” shall be understood by reference to the national law of the States Parties to this Protocol, but shall in any case include a person who by virtue of an arbitration agreement is called upon to render a legally binding decision in a dispute submitted to him/her by the parties to the agreement.
2. The term “*arbitration agreement*” means an agreement recognised by the national law whereby the parties agree to submit a dispute for a decision by an arbitrator.
3. The term “*juror*” shall be understood by reference to the national law of the States Parties to this Protocol but shall in any case include a lay person acting as a member of a collegial body which has the responsibility of deciding on the guilt of an accused person in the framework of a trial.
4. In the case of proceedings involving a foreign arbitrator or juror, the prosecuting State may apply the definition of arbitrator or juror only in so far as that definition is compatible with its national law.

Chapter II – Measures to be taken at national level

Article 2 – Active bribery of domestic arbitrators

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the promising, offering or giving by any person,

directly or indirectly, of any undue advantage to an arbitrator exercising his/her functions under the national law on arbitration of the Party, for himself or herself or for anyone else, for him or for her to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 3

Article 3 – Passive bribery of domestic arbitrators

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law, when committed intentionally, the request or receipt by an arbitrator exercising his/her functions under the national law on arbitration of the Party, directly or indirectly, of any undue advantage for himself or herself or for anyone else, or the acceptance of an offer or promise of such an advantage, to act or refrain from acting in the exercise of his or her functions.

Article 4 – Bribery of foreign arbitrators

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving an arbitrator exercising his/her functions under the national law on arbitration of any other State.

Article 5 – Bribery of domestic jurors

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person acting as a juror within its judicial system.

Article 6 – Bribery of foreign jurors

Each Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences under its domestic law the conduct referred to in Articles 2 and 3, when involving any person acting as a juror within the judicial system of any other State.

Chapter III – Monitoring of implementation and final provisions

Article 7 – Monitoring of implementation

The Group of States against Corruption (GRECO) shall monitor the implementation of this Protocol by the Parties.

Article 8 – Relationship to the Convention

1. As between the States Parties the provisions of Articles 2 to 6 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention.

2. The provisions of the Convention shall apply to the extent that they are compatible with the provisions of this Protocol.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 3

Article 9 – Declarations and reservations

1. If a Party has made a declaration in accordance with Article 36 of the Convention, it may make a similar declaration relating to Articles 4 and 6 of this Protocol at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. If a Party has made a reservation in accordance with Article 37, paragraph 1, of the Convention restricting the application of the passive bribery offences defined in Article 5 of the Convention, it may make a similar reservation concerning Articles 4 and 6 of this Protocol at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession. Any other reservation made by a Party, in accordance with Article 37 of the Convention shall be applicable also to this Protocol, unless that Party otherwise declares at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

3. No other reservation may be made.

Article 10 – Signature and entry into force

1. This Protocol shall be open for signature by States which have signed the Convention. These States may express their consent to be bound by:

- a signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- b signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

3. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date on which five States have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of paragraphs 1 and 2, and only after the Convention itself has entered into force.

4. In respect of any signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of the expression of its consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of paragraphs 1 and 2.

5. A signatory State may not ratify, accept or approve this Protocol without having, simultaneously or previously, expressed its consent to be bound by the Convention.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 3

Article 11 – Accession to the Protocol

1. Any State or the European Community having acceded to the Convention may accede to this Protocol after it has entered into force.

2. In respect of any State or the European Community acceding to the Protocol, it shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of the deposit of an instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 12 – Territorial application

1. Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.

2. Any Party may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory or territories specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made in pursuance of the two preceding paragraphs may, in respect of any territory mentioned in such declaration, be withdrawn by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. Such withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 13 – Denunciation

1. Any Party may, at any time, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiry of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

3. Denunciation of the Convention automatically entails denunciation of this Protocol.

Article 14 – Notification

Prop. 2003/04:70
Bilaga 3

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe and any State, or the European Community, having acceded to this Protocol of:

- a any signature of this Protocol;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 10, 11 and 12;
- d any declaration or reservation made under Articles 9 and 12;
- e any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 15th day of May 2003, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each of the signatory and acceding Parties.

Tilläggsprotokoll till den straffrättsliga konventionen om korruption (ETS 191)

Prop. 2003/04:70
Bilaga 4

Strasbourg den 15 maj 2003

Medlemsstaterna i Europarådet och de övriga stater som har undertecknat detta protokoll,

som beaktar att det är önskvärt att komplettera den straffrättsliga konventionen om korruption (ETS 173, nedan kallad *konventionen*) för att förhindra och bekämpa korruption,

som vidare anser att detta protokoll skall medge en vidare tillämpning av 1996 års handlingsprogram mot korruption,

har kommit överens om följande.

Kapitel I – Definitioner

Artikel 1 – Definitioner

I detta protokoll används följande definitioner:

1. Termen *skiljeman* skall tolkas i enlighet med den nationella lagen i de stater som är parter i detta protokoll och skall under alla förhållanden avse en person som genom ett skiljeavtal har givits i uppdrag att fälla ett rättsligt bindande avgörande i en tvist som har hänskjutits till honom eller henne av parterna i ett avtal.
2. Termen *skiljeavtal* betyder ett avtal som är giltigt enligt den nationella lagen, varigenom parterna har enats om att hänskjuta en tvist för avgörande av skiljeman.
3. Termen *nämndeman* skall tolkas i enlighet med den nationella lagen i de stater som är parter i detta protokoll och skall under alla förhållanden avse en lekman som handlar i egenskap av ledamot av en kollegial enhet som är ansvarig för att avgöra en anklagads skuld i en rättegång.
4. Vid förfaranden där skiljemän eller nämndemän från en annan stat medverkar, får den lagförande staten endast tillämpa definitionerna på *skiljeman* och *nämndeman* i den utsträckning som de är förenliga med dess nationella lagstiftning.

Kapitel II – Åtgärder som skall vidtas på nationell nivå

Artikel 2 – Aktiv korruption av nationella skiljemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: Att utlova, erbjuda eller lämna en skiljeman

som fullgör sina uppgifter enligt partens nationella lag om skiljeförfarande, till förmån för honom eller henne själv eller för någon annan person, vare sig det sker direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 4

Artikel 3 – Passiv korruption av nationella skiljemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga följande gärningar när de begås uppsåtligen: Begäran om eller mottagande av, från en skiljemans sida som fullgör sina uppgifter enligt partens nationella lag om skiljeförfarande, vare sig det görs direkt eller indirekt, en otillbörlig förmån - för honom eller henne själv - eller ett erbjudande eller ett löfte om en sådan förmån för att han eller hon skall vidta eller underlåta att vidta en åtgärd i tjänsten.

Artikel 4 – Korruption av utländska skiljemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga sådana gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en skiljeman som fullgör sina uppgifter enligt den nationella lagen om skiljeförfarande i en annan stat.

Artikel 5 – Korruption av nationella nämndemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga sådana gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som tjänstgör som nämndeman enligt den partens rättssystem.

Artikel 6 – Korruption av utländska nämndemän

Varje part skall vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning straffbelägga sådana gärningar som avses i artiklarna 2 och 3, när de berör en person som tjänstgör som nämndeman enligt en annan stats rättssystem.

Kapitel III – Övervakning av genomförandet och slutbestämmelser

Artikel 7 – Övervakning av genomförandet

Gruppen av stater mot korruption (GRECO) skall övervaka parternas genomförande av detta protokoll.

Artikel 8 – Förhållande till konventionen

1. Konventionsstaterna skall betrakta artiklarna 2–6 i detta protokoll som tillägg till konventionen.

2. Bestämmelserna i konventionen skall gälla i den utsträckning de är förenliga med protokollets bestämmelser.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 4

Artikel 9 – Förklaringar och reservationer

1. Om en part har gjort en förklaring i enlighet med artikel 36 i konventionen, får den göra en liknande förklaring med avseende på artiklarna 4 och 6 i detta protokoll när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

2. Om en part har gjort en reservation i enlighet med artikel 37.1 i konventionen som inskränker kriminaliseringen av de passiva korruptionsbrott som anges i artikel 5 i konventionen, får den göra en liknande reservation med avseende på artiklarna 4 och 6 i detta protokoll när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument. Andra reservationer som en part har gjort i enlighet med artikel 37 i konventionen skall även tillämpas på detta protokoll, såvida inte parten förklarar annat när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

3. Inga andra reservationer får göras.

Artikel 10 – Undertecknande och ikraftträdande

1. Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande av stater som har undertecknat konventionen. Dessa stater kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna genom

- a undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
- b undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, följt av ratifikation, godtagande eller godkännande.

2. Ratifikations-, godtagande- och godkännandeinstrument skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

3. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då den femte staten uttryckte sitt samtycke till att vara bunden av detsamma i enlighet med bestämmelserna i punkterna 1 och 2 ovan och först sedan själva konventionen har trätt i kraft.

4. För en signatärstat som därefter uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av protokollet, träder detta i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter dagen för dess samtycke att vara bunden av protokollet i enlighet med bestämmelserna i punkterna 1 och 2 ovan.

5. En signatärstat får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll utan att samtidigt eller dessförinnan ha uttryckt sitt samtycke till att vara bunden av konventionen. Prop. 2003/04:70
Bilaga 4

Artikel 11 – Anslutning till protokollet

1. En stat eller Europeiska gemenskapen som har anslutit sig till konventionen får ansluta sig till protokollet när det har trätt i kraft.
2. Med avseende på en stat eller Europeiska gemenskapen som ansluter sig till protokollet träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter dagen för deponeringen av ett anslutningsinstrument hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 12 – Territoriell tillämpning

1. En stat eller Europeiska gemenskapen får vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier protokollet skall gälla.
2. En part kan vid ett senare tillfälle genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare utsträcka tillämpningen av protokollet till de andra territorier som anges i förklaringen och för vilkas internationella förbindelser den är ansvarig eller för vilkas räkning den är behörig att ingå överenskommelser. I förhållande till ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.
3. En förklaring som lämnats i enlighet med punkt 1 eller 2 ovan kan, i förhållande till ett territorium som anges i förklaringen, återtogs genom ett meddelande till generalsekreteraren. Återtagandet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 13 – Uppsägning

1. En part får när som helst säga upp protokollet genom ett meddelande till Europarådets generalsekreterare.
2. Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.
3. Uppsägning av konventionen leder automatiskt till uppsägning av detta protokoll.

Artikel 14 – Meddelanden

Prop. 2003/04:70
Bilaga 4

Europarådets generalsekreterare skall meddela medlemsstaterna och de stater som har anslutit sig till protokollet

- a undertecknande av protokollet,
- b deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstrument,
- c dag för protokollets ikraftträdande enligt artiklarna 10–12,
- d reservationer gjorda enligt artikel 9 eller 12, samt
- e andra handlingar, underrättelser eller meddelanden som rör detta protokoll.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Strasbourg den 15 maj 2003 på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bekräftad kopia till alla signatärer och anslutande parter.

Sammanfattning av departementspromemorian Sveriges tillträde till Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m. (Ds 2002:67)

Prop. 2003/04:70
Bilaga 5

I promemorian tas upp frågan om tillträde till Europarådets straffrättsliga konvention om korruption samt behandlas lagändringar med anledning härav. Det behandlas även vissa andra frågor om ändringar i brottsbalken.

I promemorian föreslås att Sverige ratificerar konventionen. Vidare ges förslag till ändringar i brottsbalken i syfte att uppfylla de krav som konventionen ställer. Det föreslås bl.a. att det skall bli straffbart för en utländsk minister eller ledamot av ett utländskt parlament eller organ på regional eller lokal nivå, ävensom för annan person som utövar myndighet i ett annat land, att låta sig mutas. Mut- och bestickningsbestämmelserna görs också tillämpliga på parlamentariker i beslutande organ i mellanstatliga organisationer där Sverige är medlem samt för domare och andra funktionärer i internationella domstolar, vars domsrätt Sverige godtar. Det föreslås också att det införs ett grovt bestickningsbrott.

Slutligen föreslås att bestämmelserna om bestickning och mutbrott inte längre skall vara tillämpliga på ledamöter i beslutande organ som hör till församlingar och kyrkliga samfälligheter.

Ändringarna föreslås träda ikraft den 1 januari 2004.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken att 17 kap. 7 § och 20 kap. 2 § skall ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

7 §

Den som till

1. arbetstagare,
2. annan som avses i 20 kap. 2 §,
3. *främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1, eller*

4. *någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet* lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för *bestickning* till böter eller fängelse i högst två år.

Den som till arbetstagare eller annan som avses i 20 kap. 2 § lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för *bestickning* till böter eller fängelse i högst två år.

Om ett brott som avses i första stycket är grovt döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

20 kap.

2 §

Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vad i första stycket sägs om ar-

Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vad i första stycket sägs om ar-

betstagare skall också tillämpas på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund, *församling*, *kyrklig samfällighet* eller allmän försäkringskassa,

2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,

3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,

4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet och

5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan

a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet,

b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning,

c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller

d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c, och

6. *ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission, Europaparlamentet eller Europeiska gemenskapernas revisionsrätt eller domare i Europeiska gemenskapernas domstol.*

betstagare skall också tillämpas på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund eller allmän försäkringskassa,

2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,

3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,

4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet och

5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan

a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet,

b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning,

c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller

d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c,

6. *främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i andra stycket 1,*

7. *någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet,*

8. *ledamot av domstol, kontrollorgan, beslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, och*

9. *domare eller annan funktionsnär i annan internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar.*

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2003/04:70
Bilaga 7

Remissyttranden har avgetts av Riksdagens ombudsmän, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Uppsala tingsrätt, Umeå tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Kammarkollegiet, Konkurrensverket, Finansinspektionen, Riksskatteverket, Riksrevisionsverket, Datainspektionen, Tullverket, Statskontoret, Kommerskollegium, Stockholms Handelskammare, Institutet mot mutor, Sveriges advokatsamfund, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Svenskt näringsliv, Företagarnas Riksorganisation, Svenska kyrkan (kyrkostyrelsen), Svenska kyrkans församlingsförbund, Svenska Bankföreningen, Bokföringsnämnden, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Sveriges domarförbund, Företagarförbundet, Konsumenternas Bank- och Finansbyrå, Byggtreprenörerna, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Läkemedelsindustriföreningen, Skogsägarnas riksförbund och Svenska Nationalkommittén ICC har beretts tillfälle att avge yttrande men avstått från att yttra sig.

Lydelse enligt Ds 2002:67

Föreslagen lydelse

20 kap

2 §

Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vad i första stycket sägs om arbetstagare skall också tillämpas på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landsting, kommunalförbund eller allmän försäkringskassa,

2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,

3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,

4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet och

5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan

a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet,

b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning,

c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller

d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c,

6. främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i andra stycket 1,

7. någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet,

7. någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet, *eller utländskt skiljemannauppdrag,*

8. ledamot av domstol, kontrollorgan, beslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, och

9. domare eller annan funktionär i annan internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar.

Förteckning över remissinstanserna till promemorian

Prop. 2003/04:70
Bilaga 9

Remissyttrande har avgetts av Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Kommerskollegium, Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut, Institutet mot mutor och Sveriges advokatsamfund.

Civil law convention on corruption (ETS 174)

Prop.2003/04:70
Bilaga 10

Strasbourg, 4.XI.1999

Preamble

The member States of the Council of Europe, the other States and the European Community, signatories hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members;

Conscious of the importance of strengthening international co-operation in the fight against corruption;

Emphasising that corruption represents a major threat to the rule of law, democracy and human rights, fairness and social justice, hinders economic development and endangers the proper and fair functioning of market economies;

Recognising the adverse financial consequences of corruption to individuals, companies and States, as well as international institutions;

Convinced of the importance for civil law to contribute to the fight against corruption, in particular by enabling persons who have suffered damage to receive fair compensation;

Recalling the conclusions and resolutions of the 19th (Malta, 1994), 21st (Czech Republic, 1997) and 22nd (Moldova, 1999) Conferences of the European Ministers of Justice;

Taking into account the Programme of Action against Corruption adopted by the Committee of Ministers in November 1996;

Taking also into account the feasibility study on the drawing up of a convention on civil remedies for compensation for damage resulting from acts of corruption, approved by the Committee of Ministers in February 1997;

Having regard to Resolution (97) 24 on the 20 Guiding Principles for the Fight against Corruption, adopted by the Committee of Ministers in November 1997, at its 101st Session, to Resolution (98) 7 authorising the adoption of the Partial and Enlarged Agreement establishing the "Group of States against Corruption (GRECO)", adopted by the Committee of Ministers in May 1998, at its 102nd Session, and to Resolution (99) 5 establishing the GRECO, adopted on 1st May 1999;

Recalling the Final Declaration and the Action Plan adopted by the Heads of State and Government of the member States of the Council of Europe at their 2nd summit in Strasbourg, in October 1997,

Chapter I – Measures to be taken at national level

Article 1 – Purpose

Each Party shall provide in its internal law for effective remedies for persons who have suffered damage as a result of acts of corruption, to enable them to defend their rights and interests, including the possibility of obtaining compensation for damage.

Article 2 – Definition of corruption

For the purpose of this Convention, "corruption" means requesting, offering, giving or accepting, directly or indirectly, a bribe or any other undue advantage or prospect thereof, which distorts the proper performance of any duty or behaviour required of the recipient of the bribe, the undue advantage or the prospect thereof.

Article 3 – Compensation for damage

1. Each Party shall provide in its internal law for persons who have suffered damage as a result of corruption to have the right to initiate an action in order to obtain full compensation for such damage.
2. Such compensation may cover material damage, loss of profits and non-pecuniary loss.

Article 4 – Liability

1. Each Party shall provide in its internal law for the following conditions to be fulfilled in order for the damage to be compensated:
 - i. the defendant has committed or authorised the act of corruption, or failed to take reasonable steps to prevent the act of corruption;
 - ii. the plaintiff has suffered damage; and
 - iii. there is a causal link between the act of corruption and the damage.
2. Each Party shall provide in its internal law that, if several defendants are liable for damage for the same corrupt activity, they shall be jointly and severally liable.

Article 5 – State responsibility

Each Party shall provide in its internal law for appropriate procedures for persons who have suffered damage as a result of an act of corruption by its public officials in the exercise of their functions to claim for compensation from the State or, in the case of a non-state Party, from that Party's appropriate authorities.

Article 6 – Contributory negligence

Each Party shall provide in its internal law for the compensation to be reduced or disallowed having regard to all the circumstances, if the plaintiff has by his or her own fault contributed to the damage or to its aggravation.

Article 7 – Limitation periods

1. Each Party shall provide in its internal law for proceedings for the recovery of damages to be subject to a limitation period of not less than three years from the day the person who has suffered damage became aware or should reasonably have been aware, that damage has occurred or that an act of corruption has taken place, and of the identity of the responsible person. However, such proceedings shall not be commenced after the end of a limitation period of not less than ten years from the date of the act of corruption.
2. The laws of the Parties regulating suspension or interruption of limitation periods shall, if appropriate, apply to the periods prescribed in paragraph 1.

Article 8 – Validity of contracts

1. Each Party shall provide in its internal law for any contract or clause of a contract providing for corruption to be null and void.
2. Each Party shall provide in its internal law for the possibility for all parties to a contract whose consent has been undermined by an act of corruption to be able to apply to the court for the contract to be declared void, notwithstanding their right to claim for damages.

Article 9 – Protection of employees

Each Party shall provide in its internal law for appropriate protection against any unjustified sanction for employees who have reasonable grounds to suspect corruption and who report in good faith their suspicion to responsible persons or authorities.

Article 10 – Accounts and audits

Prop. 2003/04:70
Bilaga 10

1. Each Party shall, in its internal law, take any necessary measures for the annual accounts of companies to be drawn up clearly and give a true and fair view of the company's financial position.
2. With a view to preventing acts of corruption, each Party shall provide in its internal law for auditors to confirm that the annual accounts present a true and fair view of the company's financial position.

Article 11 – Acquisition of evidence

Each Party shall provide in its internal law for effective procedures for the acquisition of evidence in civil proceedings arising from an act of corruption.

Article 12 – Interim measures

Each Party shall provide in its internal law for such court orders as are necessary to preserve the rights and interests of the parties during civil proceedings arising from an act of corruption.

Chapter II – International co-operation and monitoring of implementation

Article 13 – International co-operation

The Parties shall co-operate effectively in matters relating to civil proceedings in cases of corruption, especially concerning the service of documents, obtaining evidence abroad, jurisdiction, recognition and enforcement of foreign judgements and litigation costs, in accordance with the provisions of relevant international instruments on international co-operation in civil and commercial matters to which they are Party, as well as with their internal law.

Article 14 – Monitoring

The Group of States against Corruption (GRECO) shall monitor the implementation of this Convention by the Parties.

Chapter III – Final clauses

Article 15 – Signature and entry into force

1. This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, by non-member States that have participated in its elaboration and by the European Community.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe. Prop. 2003/04:70
Bilaga 10
3. This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which fourteen signatories have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2. Any such signatory, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, acceptance or approval, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force.
4. In respect of any signatory which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the expression of their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2. Any signatory, which is not a member of the Group of States against Corruption (GRECO) at the time of ratification, acceptance or approval, shall automatically become a member on the date the Convention enters into force in its respect.
5. Any particular modalities for the participation of the European Community in the Group of States against Corruption (GRECO) shall be determined as far as necessary by a common agreement with the European Community.

Article 16 – Accession to the Convention

1. After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting the Parties to the Convention, may invite any State not a member of the Council and not having participated in its elaboration to accede to this Convention, by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d. of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Parties entitled to sit on the Committee.
2. In respect of any State acceding to it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe. Any State acceding to this Convention shall automatically become a member of the GRECO, if it is not already a member at the time of accession, on the date the Convention enters into force in its respect.

Article 17 – Reservations

Prop. 2003/04:70
Bilaga 10

No reservation may be made in respect of any provision of this Convention.

Article 18 – Territorial application

1. Any State or the European Community may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
2. Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 19 – Relationship to other instruments and agreements

1. This Convention does not affect the rights and undertakings derived from international multilateral instruments concerning special matters.
2. The Parties to the Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it or, without prejudice to the objectives and principles of this Convention, submit themselves to rules on this matter within the framework of a special system which is binding at the moment of the opening for signature of this Convention.
3. If two or more Parties have already concluded an agreement or treaty in respect of a subject which is dealt with in this Convention or otherwise have established their relations in respect of that subject, they shall be entitled to apply that agreement or treaty or to regulate these relations accordingly, in lieu of the present Convention.

Article 20 – Amendments

Prop. 2003/04:70
Bilaga 10

1. Amendments to this Convention may be proposed by any Party, and shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the member States of the Council of Europe, to the non member States which have participated in the elaboration of this Convention, to the European Community, as well as to any State which has acceded to or has been invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 16.
2. Any amendment proposed by a Party shall be communicated to the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ) which shall submit to the Committee of Ministers its opinion on that proposed amendment.
3. The Committee of Ministers shall consider the proposed amendment and the opinion submitted by the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ) and, following consultation of the Parties to the Convention which are not members of the Council of Europe, may adopt the amendment.
4. The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 3 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance.
5. Any amendment adopted in accordance with paragraph 3 of this article shall come into force on the thirtieth day after all Parties have informed the Secretary General of their acceptance thereof.

Article 21 – Settlement of disputes

1. The European Committee on Legal Co-operation (CDCJ) of the Council of Europe shall be kept informed regarding the interpretation and application of this Convention.
2. In case of a dispute between Parties as to the interpretation or application of this Convention, they shall seek a settlement of the dispute through negotiation or any other peaceful means of their choice, including submission of the dispute to the European Committee on Legal Co-operation (CDCJ), to an arbitral tribunal whose decisions shall be binding upon the Parties, or to the International Court of Justice, as agreed upon by the Parties concerned.

Article 22 – Denunciation

1. Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2. Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General. Prop. 2003/04:70
Bilaga 10

Article 23 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any other signatories and Parties to this Convention of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c. any date of entry into force of this Convention, in accordance with Articles 15 and 16;
- d. any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Strasbourg, the 4th day of November 1999, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, to the European Community, as well as to any State invited to accede to it.

Civilrättslig konvention om korruption (ETS 174)

Prop.2003/04:70
Bilaga 11

Strasbourg den 4 november 1999

Inledning

Europarådets medlemsstater, övriga stater och Europeiska gemenskapen vilka undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå större enhet bland sina medlemmar,

som är medvetna om vikten av att stärka det internationella samarbetet i kampen mot korruption;

som betonar att korruption utgör ett allvarligt hot mot rättssäkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter, rättvisa och social jämlikhet och förhindrar ekonomisk utveckling och äventyrar riktigt och rimligt fungerande marknadsekonomier;

som är medvetna om korruptionens negativa ekonomiska följder för enskilda, företag, stater samt internationella institutioner;

som är övertygade om vikten av att med civilrättsliga medel bidra till kampen mot korruption, särskilt genom att göra det möjligt för dem som lidit skada att erhålla skälig gottgörelse;

som erinrar sig slutsatserna och resolutionerna från det 19:e (Malta 1994), det 21:a (Tjeckien 1997) och det 22:a (Moldavien 1999) mötet med de europeiska justitieministrarna,

som beaktar det handlingsprogram mot korruption som ministerkommittén antog i november 1996,

som också beaktar den genomförbarhetsstudie som ministerkommittén antog i februari 1997 om upprättande av en konvention om civilrättsliga medel för ersättning för skada till följd av korruption,

som beaktar resolution (97) 24 om 20 riktlinjer för korruptionsbekämpning, antagen av ministerkommittén i november 1997 vid dess 101:a möte, resolution (98) 7 som möjliggör ett partiellt och utvidgat avtal om upprättande av "Gruppen av stater mot korruption (GRECO)", antagen av ministerkommittén i maj 1998 vid dess 102:a möte, och resolution (99) 5 som upprättar GRECO, antagen den 1 maj 1999,

som erinrar sig slutförklaringen och handlingsprogrammet som antogs av stats- och regeringscheferna i Europarådets medlemsstater vid deras andra toppmöte i Strasbourg i oktober 1997,

har kommit överens om följande:

Artikel 1 – Syfte

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva effektiva rättsliga åtgärder för personer som lidit skada till följd av korruption, för att göra det möjligt för dem att försvara sina rättigheter och intressen, inbegripet möjligheten att erhålla ersättning för skada.

Artikel 2 – Definition av korruption

I denna konvention avses med korruption begäran, erbjudande, lämnande eller mottagande, direkt eller indirekt, av muta eller annan otillbörlig förmån eller förespeglning om sådan förmån som får till följd att den som tar emot mutan, den otillbörliga förmånen eller förespeglningen om sådan förmån inte utför en uppgift på rätt sätt eller uppträder så som det förutsätts.

Artikel 3 – Skadestånd

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att personer som lidit skada till följd av korruption har rätt att väcka talan för att erhålla full ersättning för sådan skada.
2. Skadeståndet kan gälla materiella skador, utebliven vinst och icke ekonomisk skada.

Artikel 4 – Ansvar

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att följande villkor ska vara uppfyllda för att skadan ska ersättas:
 - i. svaranden har gjort sig skyldig till eller tillåtit den korrupta handlingen eller har underlåtit att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den korrupta handlingen,
 - ii. käranden har lidit skada; och
 - iii. det finns ett orsakssamband mellan den korrupta handlingen och skadan.
2. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att om flera svarande är ansvariga för skada till följd av en och samma korrupta handling skall de svara solidariskt.

Artikel 5 – Statens ansvar

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva lämpliga förfaranden som gör det möjligt att yrka ersättning av staten för personer som lidit skada till följd av en korrupt handling som den statens tjänstemän utfört under

sin tjänsteutövning eller, om det är fråga om en part som inte är en stat, från vederbörande myndigheter hos den parten.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 11

Artikel 6 – Medverkan

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att ersättningen med hänsyn till samtliga omständigheter kan nedsättas eller förvägras, om käranden genom sitt eget handlande har medverkat till uppkomsten av skadan eller till att den förvärras.

Artikel 7 – Preskriptionstider

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att preskriptionstiden för en talan om ersättning för skada skall vara minst tre år räknat från den dag då den skadelidande fick kännedom om eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan eller korruptionshandlingen och om den ansvariges identitet. Sådan talan får dock inte väckas efter utgången av en preskriptionstid om minst tio år räknat från dagen för korruptionshandlingen.
2. Parternas lagstiftning om uppskjutande eller avbrytande av preskriptionstider skall, om det är skäligt, gälla för preskriptionstiderna i punkt 1.

Artikel 8 – Avtals giltighet

1. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att avtal eller avtalsvillkor som tillåter korruption är ogiltiga.
2. Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva att alla parter i ett avtal vilkas samtycke har påverkats av korruption skall ha möjlighet att, utan hinder av deras rätt att yrka skadestånd, föra ärendet till domstol för ogiltigförklarande av avtalet.

Artikel 9 – Skydd för arbetstagare

Varje part skall i sin nationella rätt föreskriva lämpligt skydd mot varje oberättigad påföljd för arbetstagare som har skälig anledning att misstänka korruption och som i god tro anmäler sina misstankar till ansvariga personer eller myndigheter.

Artikel 10 – Redovisning och revision

1. Varje part skall i sin nationella rätt vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att företag upprättar tydliga årsredovisningar som ger en sann och rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning.

2. I syfte att förhindra korruption skall varje part i sin nationella rätt föreskriva att revisorer ska styrka att årsredovisningen ger en sann och rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 11

Artikel 11 – Inhämtande av bevis

Varje part ska i sin nationella rätt föreskriva effektiva förfaranden för inhämtande av bevis i civilrättsliga förfaranden som uppkommer till följd av korruption.

Artikel 12 – Interimistiska åtgärder

Varje part skall i sin nationella rätt fastställa sådana domstolsförordnanden som behövs för att tillvarata parternas rättigheter och intressen under civilrättsliga förfaranden som uppkommer till följd av korruption.

Kapitel II – Internationellt samarbete och övervakning av genomförandet

Artikel 13 – Internationellt samarbete

Parterna skall samarbeta effektivt i frågor som gäller civilrättsliga förfaranden i korruptionsmål, särskilt i fråga om delgivning av handlingar, upptagande av bevis i utlandet, behörighet, erkännande och verkställighet av utländska domar och rättegångskostnader, i enlighet med bestämmelserna i tillämpliga internationella instrument om internationellt samarbete i mål och ärenden av civil och kommersiell natur som de är parter i och i enlighet med deras nationella lagstiftning.

Artikel 14 – Övervakning

Gruppen av stater mot korruption (GRECO) ska övervaka hur parterna genomför konventionen.

Kapitel III – Slutbestämmelser

Artikel 15 – Undertecknande och ikraftträdande

1. Denna konvention är öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater, för icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av den och för Europeiska gemenskapen.
2. Denna konvention skall bli föremål för ratificering, godtagande eller godkännande. Ratifikations- godtagande- eller godkännande instrumenten ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.
3. Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då fjorton signatärer har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av

konventionen i enlighet med punkt 2. En signatär som vid ratificeringen, godtagandet eller godkännandet inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) blir automatiskt medlem i gruppen den dag konventionen träder i kraft.

4. I förhållande till varje signatär som därefter ger sitt samtycke till att vara bunden av konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter dagen för dess samtycke att vara bunden av konventionen i enlighet med punkt 2. En signatär som vid ratificeringen, godtagandet eller godkännandet inte är medlem i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) blir automatiskt medlem i gruppen den dag konventionen för dess del träder i kraft.
5. Särskilda förfaranden för Europeiska gemenskapens deltagande i Gruppen av stater mot korruption (GRECO) skall om det behövs fastställas genom gemensam överenskommelse med Europeiska gemenskapen.

Artikel 16 – Anslutning till konventionen

1. Efter denna konventions ikraftträdande kan Europarådets ministerkommitté efter samråd med parterna i konventionen inbjuda stater som inte är medlem av Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen att ansluta sig till denna konvention genom ett beslut som fattats med den majoritet som anges i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av företrädarna för de parter som är berättigade att vara företrädare i ministerkommittén.
2. I förhållande till de stater som ansluter sig till konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekretärare. Varje stat som ansluter sig till konventionen blir automatiskt medlem i GRECO den dag då konventionen träder i kraft för den statens del, om den inte redan är medlem i gruppen vid anslutningen.

Artikel 17 – Förbehåll

Inga förbehåll får göras till någon bestämmelse i denna konvention

Artikel 18 – Territoriell tillämpning

1. En stat eller Europeiska gemenskapen kan när den undertecknar denna konvention eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket territorium eller vilka territorier konventionen ska gälla.

2. En stat kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av denna konvention till varje annat territorium som anges i förklaringen. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.
3. En förklaring som avgetts i enlighet med de båda föregående punkterna kan i förhållande till ett territorium som angetts i förklaringen återtas genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Återtagandet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 19 – Förhållande till andra instrument och överenskommelser

1. Denna konvention inverkar inte på rättigheter och åtaganden som följer av internationella multilaterala instrument om särskilda frågor.
2. Konventionens parter kan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra i frågor som behandlas i denna konvention i syfte att göra tillägg till eller stärka dess bestämmelser eller att underlätta tillämpningen av dess principer eller, utan hinder för denna konventions syften och principer, underställa sig de regler om saken som inom ett särskilt system är bindande vid den tidpunkt då denna konvention öppnas för undertecknande.
3. Om två eller fler parter redan har ingått en överenskommelse eller ett avtal beträffande en fråga som behandlas i denna konvention eller på annat sätt har fastlagt sina inbördes förhållanden beträffande denna fråga, har de rätt att tillämpa överenskommelsen eller avtalet eller att reglera sina förhållanden i enlighet därmed i stället för att tillämpa denna konvention.

Artikel 20 – Ändringar

1. Ändringar av denna konvention kan föreslås av varje part och skall översändas av Europarådets generalsekreterare till Europarådets medlemsstater, till varje icke-medlemsstat som har deltagit i utarbetandet av denna konvention, till Europeiska gemenskapen och till varje stat som har anslutit sig till eller inbjudits att ansluta sig till denna konvention i enlighet med artikel 16.
2. Varje ändring som föreslås av en part ska översändas till Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ) som till ministerkommittén skall lämna sitt yttrande över den föreslagna ändringen.

3. Ministerkommittén skall överväga den föreslagna ändringen och det yttrande som avgivits av Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ) och kan anta ändringen efter förhandlingar med de stater som är parter i konventionen men inte medlemmar i Europarådet.
4. Texten till varje ändring som antas av ministerkommittén i enlighet med punkt 3 skall översändas till parterna för godtagande.
5. Varje ändring som antas i enlighet med punkt 3 träder i kraft den trettionde dagen efter det att samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om sitt godkännande av ändringen.

Artikel 21 – Lösning av tvister

1. Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ) skall hållas underrättad om tolkningen och tillämpningen av denna konvention.
2. Vid tvist mellan parter om tolkningen eller tillämpningen av denna konvention skall de söka uppnå en lösning genom förhandling eller med andra fredliga medel efter deras eget val, inbegripet hänskjutande av tvisten till Europarådets kommitté för juridiskt samarbete (CDCJ), till skiljedomstol, vars avgörande skall vara bindande för parterna, eller till Internationella domstolen, enligt vad som överenskommits mellan de berörda parterna.

Artikel 22 – Uppsägning

1. En part kan när som helst säga upp denna konvention genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare.
2. Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 23 – Underrättelse

Europarådets generalsekreterare skall underrätta Europarådets medlemsstater och varje annan signatär och part i denna konvention om

- a. varje undertecknande,
- b. varje deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c. dagen för konventionens ikraftträdande enligt artiklarna 15 och 16,

- d. alla andra åtgärder, underrättelser eller meddelanden som rör denna konvention.

Prop. 2003/04:70
Bilaga 11

Till bekräftelse härav har undertecknande, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Strasbourg den 4 november 1999, på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet, till de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen, till Europeiska gemenskapen och till de stater som inbjudits att ansluta sig till den.

Förteckning över remissinstanserna till promemorian Europarådets civilrättsliga konvention om korruption

Prop.2003/04:70
Bilaga 12

Remissyttranden har avgetts av Justitieombudsmannen, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Arbetsdomstolen, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet och Institutet mot mutor.

Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) har beretts tillfälle att avge yttrande men avstått från att yttra sig.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken att 17 kap. 7 § och 20 kap. 2 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

7 §¹

Den som till

1. arbetstagare,
2. annan som avses i 20 kap. 2 §,
3. *främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 20 kap. 2 § andra stycket 1, eller*
4. *någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet* lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för bestickning till böter eller fängelse i högst två år.

Den som till arbetstagare *eller* annan som avses i 20 kap. 2 § lämnar, utlovar eller erbjuder, för denne själv eller för annan, muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för bestickning till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

20 kap.

2 §²

Arbetstagare som, för sig själv eller för annan, tar emot, låter åt sig utlova eller begär muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Äre brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vad i första stycket sägs om arbetstagare skall också tillämpas på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten
1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten

¹ Senaste lydelse 1999:197.

² Senaste lydelse 1999:197.

eller till kommun, landsting, kommunalförbund, församling, kyrklig samfällighet eller allmän försäkringskassa, eller till kommun, landsting, kommunalförbund eller allmän försäkringskassa,

2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,
3. den som omfattas av lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,
4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet *och*
5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan
 - a) sköta en rättslig eller ekonomisk angelägenhet,
 - b) genomföra en vetenskaplig eller motsvarande utredning,
 - c) självständigt sköta en kvalificerad teknisk uppgift, eller
 - d) övervaka utförandet av en sådan uppgift som anges i a, b eller c, *och*
6. ledamot av Europeiska gemenskapernas kommission, Europaparlamentet eller Europeiska gemenskapernas revisionsrätt eller domare i Europeiska gemenskapernas domstol.
6. främmande stats minister, ledamot av främmande stats lagstiftande församling eller ledamot av främmande stats organ motsvarande dem som avses i 1,
7. någon som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar främmande stats myndighet, eller utländskt skiljemannauppdrag,
8. ledamot av kontrollorgan, beslutande organ eller parlamentarisk församling i mellanstatlig eller överstatlig organisation där Sverige är medlem, *och*
9. domare eller annan funktionär i internationell domstol vars domsrätt Sverige godtar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

Lagrådets yttrande

Prop. 2003/04:70
Bilaga 14

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-01-29

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Torgny Håstad och regeringsrådet Göran Schäder.

Enligt en lagrådsremiss den 22 januari 2004 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Julia Mikaelsson, biträdd av rättsakkunnige Per Lennerbrant.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Under föredragningen har upplysts att följdändringar, som inte har tagits upp i lagrådsremissen, behöver göras i 17 kap. 17 § och 20 kap. 5 § brottsbalken genom att där förekommande hänvisningar till 20 kap. 2 § i balken ändras och kompletteras. Med denna notering lämnar Lagrådet det remitterade förslaget utan erinran.

Förteckning över instanser som beretts tillfälle att lämna synpunkter på utkastet till proposition såvitt avser de särskilda åtalsreglerna

Synpunkter har lämnats av Stockholms tingsrätt, Riksåklagaren, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Sveriges advokatsamfund och Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet. Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut har beretts tillfälle att lämna synpunkter men avstått från detta.

Synpunkter på utkastet har också lämnats av Institutet mot mutor.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 februari 2004

Närvarande: statsrådet Freivalds, ordförande, och statsråden Sahlin, Östros, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, Johansson, Hallengren, Holmberg

Föredragande: statsrådet Sahlin

Regeringen beslutar proposition 2003/04:70 Europarådets straffrättsliga konvention om korruption, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
--------------------	--	---

Lag om ändring i brottsbalken